ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯೋಪೇತ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ

ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತ

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಮುರುಘರಾಜೇಂದ್ರ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ, ಬೃಹನ್ಮಠ

ಚಿತ್ರದುರ್ಗ

ಆರನೆಯ ಪುಷ್ಪ

ಲೇಖಕರು

ವೇದ ವೇದಾಂತ ವಿದ್ಯಾ ವಾಚಸ್ಪತಿ

ಟಿ. ರ್ಯ. ಮಲ್ಲಪ್ಪ, ಬಿ.ಎ., ಎಲ್‌ಎಲ್. ಬಿ.

ರಿಟೈರ್ಡ್ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಜಡ್ಜ್

ಲಲಿತ ಪ್ರಭಾ, ರೇಸ್‌ಕೋರ್ಸ್ ರೋಡ್, ಬೆಂಗಳೂರು-೧

ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತ

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಮುರುಘರಾಜೇಂದ್ರ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ, ಬೃಹನ್ಮಠ

ಚಿತ್ರದುರ್ಗ

ಆರನೆಯ ಪುಷ್ಪ

ಲೇಖಕರು

ವೇದ ವೇದಾಂತ ವಿದ್ಯಾ ವಾಚಸ್ಪತಿ

ಟಿ. ಯರ್‍. ಮಲ್ಲಪ್ಪ, ಬಿ.ಎ., ಎಲ್‌ಎಲ್. ಬಿ.

ರಿಟೈರ್ಡ್ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಜಡ್ಜ್

ಲಲಿತ ಪ್ರಭಾ, ರೇಸ್‌ಕೋರ್ಸ್ ರೋಡ್, ಬೆಂಗಳೂರು–೧

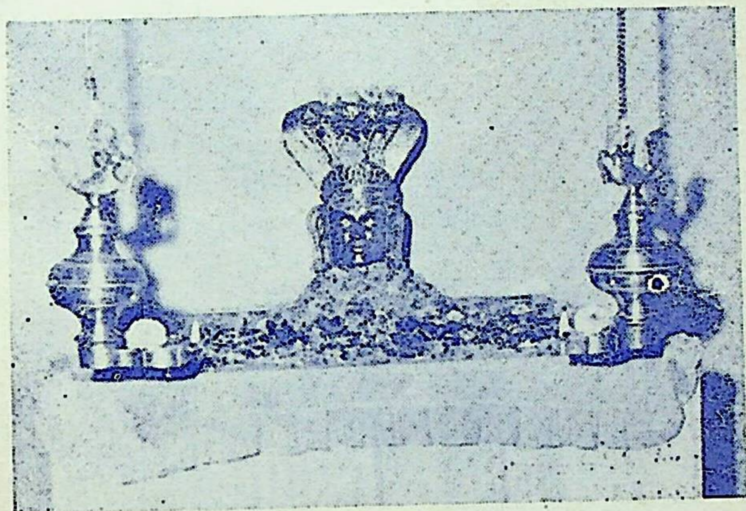
ಬೆಲೆ: ಎರಡು ರೂಪಾಯಿ

ಮೊದಲನೆಯ ಆವೃತ್ತಿ ೬೦೦ ಪ್ರತಿಗಳು
೧೯೬೯

ಓರಿಯಂಟ್ ಪವರ್ ಪ್ರೆಸ್, ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್ ರೋಡ್,
ಬೆಂಗಳೂರು—೨೭

ಶ್ರೀ ಮುರುಘೇಶಾಯನಮಃ

ಶ್ರೀಮಚ್ಚಿನ್ಮೂಲಾದ್ರಿ ಬೃಹನ್ಮಠದ ಆರನೆಯ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾದ
ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಮೂರು ಸಾವಿರದ ಗುರುಪಾದ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ
ಗಳವರ ಶಿವಸಮಾಧಿ, ಬೃಹನ್ಮಠ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ

ಕಂದ॥ ವರಚಿನ್ಮೂಲಾದ್ರಿ ಜಗದ್-
ಗುರು ವರ ಗುರುಸಿದ್ಧ ಮುರುಘರಾಜೇಂದ್ರ ಶ್ರೀ ॥
ಚರಣಾರವಿಂದಕರ್ಪಿತ-
ಮುರುತರ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೀ ಸದ್ಗ್ರಂಥಂ ॥

ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ನಿರಂಜನ ಜಗದ್ಗುರು
ಮುರುಘರಾಜೇಂದ್ರ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ
ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರು

ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು

ವೇದ ವೇದಾಂತ ವಿದ್ಯಾ ವಾಚಸ್ಪತಿ

ಟಿ. ಯರ್ಡ್. ಮಲ್ಲಪ್ಪ, ಬಿ.ಎ., ಎಲ್‌ಎಲ್. ಬಿ.

ರಿಟೈರ್ಡ್ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಜಡ್ಜ್

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯೋಪೇತನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತ

ಪ್ರಕಾಶಕರಾದ ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರುಗಳವರ ಆಶೀರ್ವಚನ

ಶ್ರೀ ಮುರುಘೇಶಾಯನಮಃ

ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಮುರುಘರಾಜೇಂದ್ರ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ಆರನೆಯ ಪುಷ್ಪವಾಗಿ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತ ಗ್ರಂಥವೂ ಏಳನೆಯ ಪುಷ್ಪವಾಗಿ ವಚನೋಪನಿಷತ್ ಗ್ರಂಥವೂ, ಎಂಟನೆಯ ಪುಷ್ಪವಾಗಿ ಪುರುಷಸೂಕ್ತ ಗ್ರಂಥವೂ ಇದೀಗ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿವೆ. ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಾದ ಶ್ರೀ. ಟಿ. ಯರ್. ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರು ವಚನೋಪನಿಷತ್ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಚನಗಳಿಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ನಾಸದೀಯಸೂಕ್ತವನ್ನೂ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಈಶಕೇನೋಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನೂ ಯಥೋಚಿತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ವಿವರಣೆಗಳೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗ್ರಂಥದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ವೇದವಾಙ್ಮಯದಿಂದ ವಚನ ವಾಙ್ಮಯದವರಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿ, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾವಲೋಕನವೆಂದು ಸಮಗ್ರ ವಿಷಯಗಳ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಬಹು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ, ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ವಿಶಿಷ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯ ವಿಚಾರ ವಿಮರ್ಶೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವರೂ ಸಹಾ ಅವರ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆಗಳಿಗೆ ತಲೆದೂಗಬೇಕು; ಅವರ ಸಾಹಸ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸಬೇಕು-ಅಷ್ಟು ಗಂಭೀರವಾಗಿದೆ ಅವರ ಅಭ್ಯಾಸ ಅನುಭವಗಳು !

ನಿವೃತ್ತ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳಾಗಿ, ಈ ಅಪರ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಅತಿ ಕ್ಲಿಷ್ಟಗ್ರಂಥವಾದ ಪುರುಷಸೂಕ್ತವನ್ನೂ, ಗಹನ ವಿಚಾರಪೂರಿತ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತವನ್ನೂ ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯಾದಿ ಆಧಾರಗಳೊಂದಿಗೆ, ತತ್ತ್ವ ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಯಾರಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವೂ ಆದರವೂ ಎನಿಸುವುದು ಸಹಜ ! ಈ ಅಮೂಲ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಶ್ರೀ ಬೃಹನ್ಮಠದ ಆರನೆಯ ಅಧಿಪತಿಗಳಾದ ಮೂರುಸಾವಿರದ ಶ್ರೀ ಗುರು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾದ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು ಆ ಮಹಾಗುರುವಿನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನೂರುಕಾಲ ಬಾಳಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾರಸ್ವತ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲೆಂದು ಹಾರೈಸಲಾಗಿದೆ.

ಮುನ್ನುಡಿ

ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಉಪಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಡಾ|| ವಿ. ಕೃ. ಗೋಕಾಕ್‌ರವರಿಂದ

ವಿಶ್ರಾಂತ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಟಿ. ಯ್ಗ. ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರು ಈಗ ಅವಿಶ್ರಾಂತವಾಗಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲಿನಿಂದ ಆವರಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದ್ದ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಹಾಗೂ ವಿದ್ವತ್ತು, ವೇದ ಉಪನಿಷತ್ತು, ವಿವಿಧ ಭಾಷ್ಯ ಹಾಗೂ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆಳದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗೆದ್ದು ಚಿಂತನೆಯ ಆಣಿ ಮುತ್ತುಗಳನ್ನು ಈಗ ಮೇಲಕ್ಕೆ ತಂದಿವೆ. ಇದರ ನಿದರ್ಶನವೇ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತವನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು ಬರೆದ ಈ ಸುಂದರ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ.

ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕುವುದೆಂದರೆ ಹಾವಿನ ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ ಕೈ ಇಟ್ಟಂತೆ; ಆದರೆ ಈ ಸಾಹಸವನ್ನೆಸಗಿದರೂ ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರಿಗೆ ಸರ್ಪದಂಶವಾಗಿಲ್ಲ. ವೇದದಲ್ಲಿದ್ದ ಬೇರೆಬೇರೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, ಪ್ರಜಾಪತಿ ಪರಮೇಷ್ಠಿ ಎಂಬ ಋಷಿ ಕಂಡ ಸೂಕ್ತದ ಗರ್ಭಿತಾರ್ಥವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

"ಯೋ ಅಸ್ಯಾಧ್ಯಕ್ಷಃ ಪರಮೇವ್ಯೋಮನ್ ಸೋ ಅಂಗವೇದ ಯದಿವಾನವೇದ" ಎಂಬ ೨೦ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಚಿಕಿತ್ಸಿಕವಾಣಿ ಪರಮೇಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮೊದಲು ಮೂಡಿತು. ಅದರ ಗರ್ಭಿತಾರ್ಥವನ್ನು ವಿವಿಧ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಂಗ್ಲಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಎರಕಹೊಯ್ದು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅವತರಿಸಿರುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಮನದಟ್ಟಾಗುವಂತೆ ತೋರಿಸಿ, ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೂ ವೇದಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೂ ಮಹದುಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಶಿವಾದ್ವೈತ-ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಿತಿ; ಅದು ಲೀಲೆಗಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಉಗಮಕ್ಕಾಗಿ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತವಾಯಿತು. ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದರ ದರ್ಶನವೂ ಅದೇ ಆಗಿದೆ. ತ್ರ್ಯಂಬಕನ ಉಲ್ಲೇಖದಿಂದ ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರು ಮತೀಯವಾದದಿಂದ ಮೇಲೆತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೇವೆಯಾಗುವಂತಾಗಲಿ.

ಬೆಂಗಳೂರು ೯-೧೦-೬೮.

ವಿ. ಕೃ. ಗೋಕಾಕ್.

ನಿವೇದನೆ

ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ನಿರಂಜನ ಜಗದ್ಗುರು ಜಯದೇವ ಮುರುಘ ರಾಜೇಂದ್ರ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧನ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವು ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಜಗದ್ಗುರು ಸಂಸ್ಥಾನದಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಸಮಾಜದ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಗ್ರಂಥಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಜ್ಞಾನಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಸಮಾಜದ ಪುಣ್ಯವಿಶೇಷ. ಈಗಾಗಲೇ ಜಗದ್ಗುರು ಮುರುಘರಾಜೇಂದ್ರ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಐದು ಉತ್ತಮ ಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಆರು, ಏಳು ಮತ್ತು ಎಂಟನೆಯ ಕುಸುಮಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರುಗಳು ನನಗೆ ವಹಿಸಿದುದೂ, ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬೃಹನ್ಮಠದ ಆರನೆಯ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟುದೂ ನನ್ನ ಪುಣ್ಯವಿಶೇಷವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರುಗಳ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಮಾತುಗಳೂ, 'ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿರುವ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದುದೇ ಸಾಹಸ; ಸಾಹಸದೊಂದಿಗೆ ವಿಪುಲವಾದ ವೈದುಷ್ಯವೂ ಪ್ರೌಢವಾದ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿಯೂ ಸೇರಿದುದೂ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ' — ಎಂಬ ವಿದ್ಯಾಲಂಕಾರ ಶ್ರೀಯುತ S. K. ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ, ಇಂತಹ ಹುತ್ತಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದ್ದರೂ ಸರ್ಪದಂಶವಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಡಾ|| ಗೋಕಾಕರ ಭರವಸೆಯೂ, ಉಳಿದ ಘನವಿದ್ವಾಂಸರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕ ನುಡಿಗಳೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದವುಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ವಚನೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಋಗ್ವೇದದ ಆರಂಭ ಕಾಲದಿಂದ ವಚನ ವಾಙ್ಮಯದ ಪ್ರಚಾರವು ನೆಲೆಗೆನಿಂದ 15-16ನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಋಗ್ವೇದದ ಆದಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಸೃಷ್ಟಿಕಲ್ಪನೆಯ ಪ್ರಗತಿಯು ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಭವ್ಯತೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ, ಶ್ರೀಯುತ ಗುರುದತ್ತರು ಗಮನಿಸಿರುವಂತೆ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ, ಹಾಗೂ ವಚನವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ, ಆ ಸೂಕ್ತದ ವಿಚಾರಧಾರೆಯು ಹರಿದಿರುವುದನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಚನ

ವಾಙ್ಮಯದಿಂದ ಪರಿಷ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆವ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತವು. ಡಾ|| ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಗಮನಿಸಿರುವಂತೆ ವಚನ ವಾಙ್ಮಯದ ಭವ್ಯತೆಯು ಮೇಲೆ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತವನ್ನು ಮತ್ತು ಅದರ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ವಚನೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಯಿತು. ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಷಯಕವಾದ ಈ ಮೂರು ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಒಂದೇ ಗ್ರಂಥವೇ ಎನ್ನುವಂತಿವೆ. ಸೃಷ್ಟಿ ಕಲ್ಪನೆಯ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷಸೂಕ್ತವು ಒಂದು ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿರುವುದಾದರೂ ಗ್ರಂಥ ವಿಸ್ತಾರ ಭಯದಿಂದ ಅದನ್ನು ಬೇರೆಯಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತವೆನಿಸಿತು.

ಪ್ರಾಚ್ಯ ಮಹಾ ವಿದ್ಯಾಲಯಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಪ್ರೊ|| ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ—"ವೈದಿಕ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಪುರುಷಸೂಕ್ತಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಈ ಹಿರಿಮೆಯ ರಹಸ್ಯವೇನೂ ಎನ್ನುವುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಈ ಗ್ರಂಥ ಪುರುಷಸೂಕ್ತದ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನೂ ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದಿದೆ. ಪುರುಷಸೂಕ್ತವನ್ನು ತಾವೇ ಕೂಲಂಕಶವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಅದರ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕೆನ್ನುವವರಿಗೆ, ಈ ಗ್ರಂಥ ಉಪಯೋಗವಾಗುವಂತೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ನಾನು ನೋಡಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ದರ್ಶನ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ 'ಪುರುಷ' ಎನ್ನುವ ಮಾತೂ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಹೇಗೆ ಮೈದಳೆದವು, ಹಂತಹಂತದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಚಾರದ ಪ್ರಗತಿ ಹೇಗಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ದರ್ಶನ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲ ಹರಿದು ತಿಳಿವೂ ಬೆಳಕೂ ಮೂಡಬೇಕಾದರೆ ಇಂಥ ಪುಸ್ತಕಗಳೇ ದಾರಿ ದೀವಿಗೆಗಳು". ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳ ಇಂತಹ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನುಡಿಗಳು ಈ ತರದ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಉತ್ತೇಜನ ಕಾರಿಯಾದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳಿಗೂ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಭೂಷಣವಾಗಿರುವಂತಹ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಉಪಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಡಾ|| ಗೋಕಾಕರವರಿಗೂ ನನ್ನ ಅತ್ಯಂತ ವಂದನೆಗಳು.

ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿದ ಓರಿಯಂಟ್ ಪ್ರೆಸ್‌ನವರ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಟಿ. ಯಸ್. ಮಲ್ಲಪ್ಪ.

OPINIONS

DR. M. V. KRISHNA RAO, M.A., B.T., Litt, F.R.A.S. (LOND)..Thank you very much for the gift of a copy of your valuable work 'Nasadiya Sukta'. I have read through it with great care and with absorbing interest. How much of information drawn from the Rig-Veda, the Upanishats and the Vachana sayings and others, not excluding the modern mystic Aurobindo, have been revealed within the 64 pages of this volume! References to Guheswara Mahalinga, Gurushiva Siddeswara and other vachanakaras are extremely revealing opening out vast vistas of infinitude for contemplation. I am particularly fascinated by your learned interpretation of "Tucchena Abhu apihitam" ....Many of the terms of this great Song of Creation would have remained recondite and unitelligible to us, without the comparative study you have made and without 'Padyanuvada' and 'Saralanuvada'. The Vachanas themselves and their metaphysique become meaningful and profound in the light of their counterpart in Nasadiya Sukta.... This is a very fine piece of work well executed and will rank among the source books of authentic interpretation. This deserves to be in the shelf of every home and library.

DR. D. V. GUNDAPPA, D.Litt., Hon. Secretary. Gokhale Institute of Public Affairs—Permit me to say

that I admire your labours to interpret celebrated passages of old scriptural literature. Your interest in these high and abstruse matters is, I know, a matter of many decades. The interest is expressing itself in intense thought and labour and that is for the benefit of the serious minded public.

SRI K. GURU DUTT, I.A.S., Retired Director of Public Instruction.—This little book is a unique rendering and commentary by Mr. T. N. Mallappa who is well-known for his very original Upanishadic. and other studies.... The highlights of the book are a fine Kannada verse rendering, and a novel form of exposition in three sections which are appropriately called "Darsanas". This has involved some inevitable repetition, but helps to make out the main thesis in what may be called a series of "concentric visions." These follow a masterly although brief introduction.. There is much original thinking................ The most note worthy feature of the book is the links the author brings out between this ancient Sukta and later thought, not merely Upanishadic, but that of the spring-head of intuitive wisdom which is struck in the Kannada Vachana literature. This is a most valuable exegesis and I take this opportunity to congratulate the learned author on having composed a little masterpiece.

ವಿದ್ಯಾಲಂಕಾರ ಪ್ರೊ|| ಎಸ್. ಕೆ. ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯರು, ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಪ್ರಾಚ್ಯ ಮಹಾ ವಿದ್ಯಾಲಯ, ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿದ್ಯಾ ಪೀಠ, ಬೆಂಗಳೂರು. ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳಾಗಿ ವಿಶ್ರಾಂತರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಟಿ. ಎನ್. ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರು ಕನ್ನಡ

ನಾಡಿನ ಸುದೈವದಿಂದ ಸಾರಸ್ವತ ವ್ಯವಸಾಯದಿಂದ ವಿರಮಿಸಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಆಳವಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಅಭ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಅವಿರತವಾದ ಚಿಂತನ-ಮನನಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಔಪನಿಷದ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನೂ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನೂ ತಿಳಿಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಹೇಳುವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಯುತರು ಮಂತ್ರಗಳ ಅರ್ಥನಿಷ್ಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರಾವಲೋಕನದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಪ್ರತಿಬೋಧ'ದಂಥ ಕ್ಲಿಷ್ಟಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಸುಬೋಧವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವ ಜಾಣ್ಮೆ ಅವರಿಗಿರುವುದು ಕನ್ನಡ ಜನರಿಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಪರಿಚಯವಾಗಿದೆ. ಅವರ ಈ ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯಸೇವೆಗೆ ಸ್ವರ್ಣ ಕಲಶವಿಟ್ಟಂತೆ ಈಗ 'ನಾಸದೀಯಸೂಕ್ತ'ದ ವಿವೇಚನೆ ಹೊರಬರುತ್ತಿದೆ.

ಈ ದೇಶದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿಚಾರವಾಹಿನಿಯ ಉಗಮಸ್ಥಾನದಲ್ಲೇ ಇರುವ ಈ ಸೂಕ್ತವು ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಷಯಕವಾದ ಸೂಕ್ತವೆಂದು ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಋಗ್ವೇದದ ಹತ್ತನೆಯ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಪರಮೇಷ್ಠಿ ಪ್ರಜಾಪತಿಯಿಂದಲೇ ಕಾಣಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಮಂತ್ರಗುಚ್ಛವು ಅದ್ಭುತ ಕಾವ್ಯ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ರಸಿಕರೆಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲರು. ಆದರೆ ಮಂತ್ರದ ವಿಚಾರಧಾರೆ 'ಗಹನಂ ಗಭೀರಂ' ಆಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆಯೆಂದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾದೀತು. ಸಾಯಣರೇ ಮೊದಲಾದ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ತಂತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಗ್ರಹದ ಬಲದಿಂದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಎಳೆದಾಡಿದ್ದಾರೆ, ನಿಜ. ಆದರೆ ಈ ಶ್ರಮ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆಯೇ ಎನ್ನುವುದು ಸಂದಿಗ್ಧ. ವೈದಿಕಋಷಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನೇ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಯಾರೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿಲ್ಲ; ಆದರೆ 'ಧ್ವನಿ'ಯಂತೆ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಮಾಡಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾದುದರಿಂದ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಗುಣವಿಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲ.

ಶ್ರೀಯುತ ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರು ಈ ಹಾವಿನ ಹುತ್ತಕ್ಕೆ ಕೈಯಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಯಣರ ಭಾಷ್ಯ ಉಪನಿಷದ್ವಾಕ್ಯಗಳ ಸಮರ್ಥನೆ, ಪ್ರತ್ಯಭಿಜ್ಞಾದಿ ನಾನಾ ದರ್ಶನಗಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಇವುಗಳ ನೆರ

ವನ್ನು ಪಡೆದು ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಉಜ್ಜುಗಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಹರಿಯಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ; ಆದುದರಿಂದ ಸಾಹಸವೂ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ. ಈ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವ ಏಳು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿ, ಪೂರ್ವ ಸೂರಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಉದಹರಿಸಿ, ಮಂತ್ರಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲೆತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲು ನಿಷ್ಕಲವಾಗಿರುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಾಗ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ, ಪರಶಿವಾಭಿನ್ನವಾದ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಯು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯಾಗಿ, ಇಚ್ಛಾ-ಜ್ಞಾನ-ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಅಧಿಷ್ಠಿತವೂ ವಿಶಿಷ್ಟವೂ ಆದ ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮವು ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾಗುವುದೇ ಸೃಷ್ಟಿ ಕ್ರಮ ಎನ್ನುವ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತದ ನಿಲುವಿಗೆ 'ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತ'ವೇ ಮೂಲವೆಂದು ವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ; ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗಳು, ವಚನ ವಾಙ್ಮಯ, ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ವಿವೇಚನೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯುತರು ಅನುಸರಿಸಿರುವ ಸಂವಿಧಾನ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದುದು. ವಿವೇಚನೆ ಮೂರು ದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿವೆ. ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳಿಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸುವಾಗ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಒಳಗೆ ಒಯ್ದು, ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಸ್ಥೂಲದಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಕ್ಕೆ ದಾಟಿಸುವುದು ಈ ಸಂವಿಧಾನದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ವಿವೇಚನೆಯಲ್ಲಿ "ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಮಾವಿಸ್ತರತ್ವಂ" ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ದರ್ಶನತ್ರಯದ ನಂತರ ಬಂದಿರುವ ಅನುಬಂಧವು ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಖಚಿತವಾಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಂತೂ, ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾದ ಪ್ರಕರಣವೊಂದನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಶ್ರೀಯುತರು ಸಾಹಸದಿಂದ ಸೆಣಸಿ ಯಶಸ್ವಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿರುವ 'ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತ'ದ ತೊಡಕನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದುದೇ ಸಾಹಸ. ಸಾಹಸದೊಂದಿಗೆ ವಿಪುಲವಾದ ವೈದುಷ್ಯವೂ ಪ್ರೌಢವಾದ ವಿಚಾರ ಶಕ್ತಿಯೂ ಸೇರಿದುದು ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ನುರಿತ, ಹಿರಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಕನ್ನಡನುಡಿಗೆ ನಡೆದಿರುವ ಈ ಸೇವೆ ಅಮೂಲ್ಯ ವಾದುದು.

ಶ್ರೀಮನ್ನಿರಂಜನ ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಮಹಾ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು, ಸಿದ್ಧಸಂಸ್ಥಾನ, ನಿಡುಸೋಸಿ ಇವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಿಂದ— ವಿದ್ವನ್ಮಣಿಗಳೇ, ತಾವು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಬರೆದ ನಾಸದೀಯಸೂಕ್ತದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ವಚನೋಪನಿಷತ್ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯೋಪೇತ ಪುರುಷಸೂಕ್ತ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಓದಿ ಮನನಮಾಡಿಕೊಂಡೆವು. ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವೇದೋಪನಿಷತ್ ಮುಂತಾದ ಉದ್ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ನಿಗೂಢವಾಗಿರುವ ಸತ್ಯಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಸರಿಯಾಗಿ ಪರಿಚಯಮಾಡಿಕೊಡುವ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮೀ ಅಪರ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು ನಮಗೆಲ್ಲ ತುಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದೆನಿಸಿದ ಪುರುಷಸೂಕ್ತ ಮತ್ತು ನಾಸದೀಯಸೂಕ್ತ ಇವುಗಳ ಕಾಠಿಣ್ಯವನ್ನು ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯಾದಿ ಗ್ರಂಥಾಧಾರದಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಸರಳವಾದ ಹಾಗು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ವಿವರಣೆಯಿಂದಲೂ ಸಡಿಲಿಸಿ, ತತ್ತ್ವ ಬುಭುಕ್ಷುಗಳಾದ ಕನ್ನಡಿಗರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಸುಲಿದಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣಿನಂದದಿ ಕೊಡುವ ಸತ್ಕೀರ್ತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿರುವಿರಿ. ವೇದದಿಂದ ವಚನದವರೆಗೆ ಸಿಂಹಾವಲೋಕನವೆಂದು ಬರೆದ ವಿಷಯವಂತೂ ವಿದ್ವನ್ಮಾನ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮ ಆಳವಾದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವಂತಹುದಾಗಿದೆ.

ನಿಡುಮಾಮಿಡಿ ಸೂರ್ಯಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರ ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನಬಸವರಾಜ ದೇಶಿಕೇಂದ್ರ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಿಂದ—ವಚನೋಪನಿಷತ್ತು—ವಚನೋಪನಿಷದ್ ವ್ಯಾಸಂಗದಿಂದ ರೂಪಿತವಾದ ಈ ಉದ್ಗ್ರಂಥವು, ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ವಿದ್ವತ್ತನ್ನೂ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಉಗ್ಗಡಿಸುವ ಉತ್ತಮ ಕೃತಿ; ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಆದ್ಯಂತವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಿದ ಸತ್‌ಕೃತಿ; ಸೃಷ್ಟಿರಚನೆಯ ವಿಚಾರ ಎಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ, ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿದ ಪ್ರಥಮ ಪುಸ್ತಿಕೆ. ವಚನೋಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳಮೇಲೆ ಹೊಸ ಬೆಳಕು ಬರುವಂತೆ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ತೂಗಿ ನೋಡಿದ ತಕ್ಕಡಿ. ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತಗಳನ್ನು ತಿಳಿಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತಿರುಳು ತುಂಬಿ ಬರುವಂತೆ

ಅನುವಾದಿಸಿದ ಅಗ್ಗಳಿಕೆ ಶ್ರೀ ಟಿ. ಯರ್. ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರದು. ಇದರಿಂದ ಇವರ ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ವೇದೋಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ, ಭಾಷ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ, ವಚನಗಳಮೇಲೆ, ಇವರಿಗಿರುವ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಶೀಲತೆ–ಸ್ವಾನುಭವಗಳನ್ನು ಈ ಕೃತಿ ಎತ್ತಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಕಠಿಣವೂ ಜಟಿಲವೂ ಆದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಸೂಕ್ತಗಳನ್ನೂ ಇವರು ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಸುವ ಕಾವ್ಯ ಕಲೆಯನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ವ್ಯಾಸಂಗ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು; ವಿಮರ್ಶೆ ನಿಬ್ಬೆರಗಾಗಿಸುವಂತಹುದು. ಪುರಾತನ ಕೃತಿಗಳ ಪರಿಶೀಲನ–ಪರಿಶೋಧನಗಳಿಂದ ಈ ಕೃತಿಗೆ ಹೊಸ ಕಳೆಯೇರಿದೆ. ಹಲವಾರು ವಿಚಾರಗಳಮೇಲೆ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವಿಚಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ಬೆಳಕು ಬೀಳುವಂತಿದೆ. ವಿಚಾರಶೀಲರು–ವಿಮರ್ಶಕರುಗಳಿಗೆ ವಾಚನೀಯಗ್ರಂಥ.

ಸರ್ವದರ್ಶನ ತೀರ್ಥ ವಿದ್ವಾನ್ ವೈ. ನಾಗೇಶ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಬಳ್ಳಾರಿ–

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಚಾರ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಿ ವಿದ್ವಜ್ಜನಸ್ತುತ್ಯರಾದ, ಶ್ರೀ ಟಿ.ಯರ್. ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ಅಪರ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ರಚಿಸಿರುವ ನಾಸದೀಯಸೂಕ್ತ, ಪುರುಷಸೂಕ್ತ, ವಚನೋಪನಿಷತ್ತು ಈ ಮೂರು ಅಮೂಲ್ಯಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನಾನು ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಪುನಃ ಪುನಃ ಓದಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾದೆನು. ಎಪ್ಪತ್ತಾರು ವರ್ಷದ ಈ ಅಪರವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಪ್ರತಿಭೆಯೂ ಅಸದೃಶವಾಗಿ ಅನುಭವ ಪೂರ್ಣವಾದ ವಿಶಾಲತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುವು. ಇವರಿಗೆ ಶಿವಾನುಭವವು (ಶಕ್ತಿಪಾತವು) ಆಗಿರುವುದೆಂದು ನನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸ.

ವೇದವಾಙ್ಮಯದಿಂದ ವಚನವಾಙ್ಮಯದವರೆಗೆ ಆದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು ಅನುಭವಪೂರ್ಣ ವಿಮರ್ಶನದಿಂದ ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿ ವೇದ ವಾಙ್ಮಯದ ಮತ್ತು ವಚನ ವಾಙ್ಮಯದ ಆಧಾರಗಳೊಡನೆ ಮನ ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಸರಳವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವರು. ವೇದೋಪನಿಷದಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ಪುರುಷಶಬ್ದದ ವಿಮರ್ಶೆಯು ಆಳವಾದ ಅನುಭವದಿಂದ ಕೂಡಿದುದಾಗಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಲೆದೂಗುವಂತಿರುವುದು. 'ತ್ರ್ಯಂಬಕಂ ಯಜಾಮಹೇ' ಎಂಬ ವೇದಮಂತ್ರದ ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣ ವಿಚಾರವು ಶೈವ–ವೈಷ್ಣವ

ವಿವಾದಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಬೋಧ ಪ್ರತಿಬೋಧವೆಂಬ ಪದಗಳ ಅರ್ಥನಿರೂಪಣೆಯು ಸರ್ವರಿಗೂ ಸುಲಭ ಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಪಂಡಿತಮಾನ್ಯ ವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾದ ಶಿವಾದ್ವೈತ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾ ದ್ವೈತ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಾದ್ವೈತ ಪದವು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪೂರ್ವಾವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ, ಶಕ್ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಪದವು ಸೃಷ್ಟಿಯು ಉಗಮವಾಗುವ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುವುವೆಂಬ ಭಾವವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಬಸವೇಶ್ವರಪೂರ್ವ ವೀರಶೈವವನ್ನೂ ಅವರ ಅನಂತರದಲ್ಲಾದ ಸುಧಾರಣೆ ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವೀರಶೈವವನ್ನೂ ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹರಿಹರ ಬುಕ್ಕರಾಯರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಪ್ರೌಢ ದೇವರಾಯನ ಕಾಲದವರೆಗೂ ನಡೆದುಬಂದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಕ್ರಮವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವು ದರಿಂದ ವಿಜಯನಗರದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಬೆಳಕು ಬಿದ್ದಂತಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳು ನೂತನವಾದವುಗಳಂತೆ ಕಂಡರೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಚರಿತ್ರದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೂ ಗ್ರಂಥಗಳ ಆಧಾರವೂ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿದೆ.

ರಾಜಸೇವಾಸಕ್ತ ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಸಿ. ಕೆ. ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯನವರು— ಶ್ರೇಷ್ಠ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ವಿಶ್ರಾಂತರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಟಿ. ಆರ್. ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿರುವ "ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯಾಧಾ ರೋಪೇತ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತ"ವನ್ನೂ "ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯಾಧಾ ರೋಪೇತ ಪುರುಷಸೂಕ್ತ"ವನ್ನೂ ಓದಿ ಅತ್ಯಾನಂದವಾಯಿತು. ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ನವರ ಅಗಾಧವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಅಭಿನಂದನಾರ್ಹವಾದ ವಿಚಾರಸಂಪತ್ತು, ವಿಪುಲವಾದ ಹೃದಯ ವೈಶಾಲ್ಯ, ಶ್ಲಾಘ್ಯಾರ್ಹವಾದ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಸಮಾ ಲೋಚನೆ, ಜಟಿಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಸುಲಭಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಸರಳ ಶೈಲಿ ಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುವ ವಿವರಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳು ಈ ಉದ್ಗ್ರಂಥ ಗಳಿಂದ ಮನವಟ್ಟಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತವೆ. ಇವೆರಡು ಸೂಕ್ತಗಳನ್ನೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ವಿವರಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ದೊರೆಯಿಸುವ ಅಮೋಘವಾದ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನಾನಾ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಈ ಉದ್ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

3

ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಪ್ರಕಾಶ ಜ್ಯೋತಿ ಶ್ರೀ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು, ಹೊಳೆನರಸೀಪುರ—ಇವರ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತ–ಈ ಸ್ತುತ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಹಲವರು ತಜ್ಞ ವಿಚಾರಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಪೋಷಕವಾಗಿವೆ. ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣವಾದ ಈ ಅನುವಾದವೂ ವಿವರಣೆಯೂ ಮನನೀಯವಾಗಿವೆ. ಪುರುಷಸೂಕ್ತ–ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಪುರುಷನು ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಿಗಿಂತ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವೇ ಎಂದು ಸಯುಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವುದು ಸ್ತುತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಶ್ಲಾಘನೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿರುವ ಈ ವಿಚಾರ ಪರಿಪ್ಲುತ ಗ್ರಂಥವು ಶ್ರೀಯುತರ ವೈದಿಕ ವಾಙ್ಮಯದ ವಿಚಾರದ ಪರಿಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಕೀರ್ತಿಸ್ತಂಭವೆನಿಸಿದೆ.

ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಈಶಾವಸ್ಯೋಪನಿಷತ್ ಪ್ರಕಾಶ (ಬೆಲೆ: ರೂ. ೨–೭೫)

PROF. M. YAMUNACHARYA–I have been an admirer of your mellow and ripe learning and I am never tired of reading over and over again your Isavasya Upanishat.

ಕೇನೋಪನಿಷತ್ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯ (ಬೆಲೆ: ರೂ ೨–೭೫)

DR. R. R. DIWAKAR–A profound study from many points of view.

ಡಾ|| ಡಿ. ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪನವರು–ತತ್ತ್ವಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳಿಗೆ ಗ್ರಂಥ ಪರಮೋಪಕಾರ

ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಕನ್ನಡ ನುಡಿ—ಯಾವ ಒಂದು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೂ ತ್ರಿಮತಾಚಾರ್ಯರ ಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರು ಅಂತಹ ಒಂದು ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ.... ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದಿದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರು ಉಳಿದ ಎಂಟು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಗೂ ಗೀತೆ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೂ ಇದೇ ರೀತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಬರೆದು 'ಆಧುನಿಕ ಆಚಾರ್ಯ' ಪುರುಷರಾಗಬಾರದೇ ಎಂದು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಎನಿಸೀತು.

ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯಾಧಾರೋಪೇತ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ

ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತ

ವೇದ ವಾಙ್ಮಯವೆಂಬ ಬೃಹದಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಜ್ರವೇ ಮೊದಲಾದ ರತ್ನಗಳ ಖನಿ ಪ್ರದೇಶಗಳುಂಟು. ಈ ಗಣಿಗಳನ್ನು ಅಗೆದು ರತ್ನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದ ಸಾಯಣಾದಿ ಮಹನೀಯರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆ ನವರತ್ನಗಳ ದರ್ಶನವು ನಮಗೆ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ನವರತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವಜ್ರವೇ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತ. ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರ ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ಮೊದಲಾದವರಿಂದ ಜಗತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳುವ ಅನೇಕ ಸೂಕ್ತಗಳುಂಟು. ಆದರೆ ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದಲಾಗಲೀ ಜಗತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳುವ ಈ ಸೂಕ್ತಗಳಿಗಿಂತ, ಸತ್ ಅಸತ್ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಕಲ್ಪನೆಗೂ ಮೊದಲು, ಜಗತ್ತು ಸದಸತ್ತುಗಳಿಗೆ ಮೀರಿದ ಅವ್ಯಕ್ತ ಪರಬ್ರಹ್ಮದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತೆಂದು ಹೇಳುವ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು.

ಈ ಸೂಕ್ತವು ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದು ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೂ ಈ ಸೂಕ್ತವು ಅಪರಿಚಿತವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆಯೆಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇದು ಪರಿಚಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದೆ. ಇದು ಸುಲಭವಾಗಿ ಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗಲು ಇದರ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮೂರು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಮೊದಲೇ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಏನು ಹೇಳಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕು. ಆಗಲೇ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಲು ಅವಕಾಶವಾಗುವುದು. ಮೊದಲನೆಯ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಕನ್ನಡ ಪದ್ಯಾನುವಾದವನ್ನೂ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷಾಂತರವನ್ನು ಸಹಾ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಸೂಕ್ತವು ಮತ್ತಷ್ಟು ಸುಲಭ ಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗಲೆಂದು. ಎರಡನೆಯ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಅರಿಯದವರು ಸಹಾ, ಈ ಸೂಕ್ತದ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿ

ಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲಿಸುವಂತೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಂತ್ರದ ಕನ್ನಡ ಪದ್ಯಾನುವಾದದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿ ವಿವರಿಸ ಲಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಮೂರನೆಯ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಅವು ಗಳ ಪ್ರತಿ ಪದಾರ್ಥವನ್ನೂ ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯದ ಆಧಾರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನೂ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಲೋಕಮಾನ್ಯ ತಿಲಕರ ಗೀತಾ ರಹಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಸೂಕ್ತದ ಹಿರಿಮೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವ ಭಾಗವು ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ಧರಿಸಿದೆ.

" ಸೃಷ್ಟಿಯ ಅಗಮ್ಯ ಮೂಲತತ್ತ್ವವು ಯಾವುದು ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಈ ವಿವಿಧ ದೃಶ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಹೇಗೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು ಎಂಬ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಈ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂಥ ಪ್ರಗಲ್ಭ ಸ್ವತಂತ್ರ ಮತ್ತು ಗೂಢವಾದ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನದ ಮಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳು ಬೇರೆ ಯಾವ ಧರ್ಮದ ಮೂಲ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. .... " ನಮಗೆ ಕಾಣಿಸುವಂಥ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಗೋಚರಿಸುವಂಥ, ವಿನಾಶಿಯೂ ವಿಕಾರಿಯೂ ಆದ ನಾಮರೂಪಾತ್ಮಕ ವಿವಿಧ ನೋಟಗಳ ಜಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ನಾವು ತೊಡಕಿಕೊಂಡಿರದೆ, ಅದರ ರಚನೆಗೆ ಒಂದೇ ಒಂದಾದ ಮತ್ತು ಅಮೃತ ವಾದಂಥ ಯಾವುದೊಂದು ತತ್ತ್ವವು ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗುರುತಿಸುವುದೇ ಎಲ್ಲ ವೇದಾಂತ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಾರವು. ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ಸೂಕ್ತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಋಷಿಯ ಬುದ್ಧಿಯ ಈ ಸಾರವಸ್ತುವಿನ ಬೆಣ್ಣೆಯ ಮುದ್ದೆಯನ್ನು ಒಂದೇ ಸಲಕ್ಕೆ ಜಪ್ಪನೆ ಹಾರಿ ಹಿಡಿದಿರುವುದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಅವನ ಅಂತರ್ಜ್ಞಾನವು ಎಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದು ತಾನೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗು ವುದು."

ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಮೊದಲು ಇದರ ವಿವರಣೆಗೆ ವಚನ ವಾಙ್ಮಯವು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸಹಾಯವು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ ವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಅಂದಿನ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ಋಷಿಗೆ ಹೊಳೆದುದೇ ವಚನಕಾರರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದು ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಶರಣರು ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು

ಮನಗಂಡರೇನೋ ಅನಿಸದಿರದು. ಹೀಗಾಗಿದ್ದರೂ, ಇಂದ್ರ ಪ್ರಜಾಪತಿ ವಿಶ್ವ ಕರ್ಮ ಮೊದಲಾದವರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳುವ ಸೂಕ್ತಗಳೆಲ್ಲ ವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ವಚನಕಾರರು ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತವೊಂದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಭಾವಿತ ರಾದುದು ಅವರ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವಚನಕಾರರ ಸೃಷ್ಟಿ ವಚನಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಅವು ಅವರಿಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯೇ ಹೊಳೆ ದವು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಅಸಂಭವವಲ್ಲವೆನ್ನಲು, ಮಾನ್ಯ ದಿವಾಕರರ ವಚನ ಶಾಸ್ತ್ರ ರಹಸ್ಯದ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನಿಲ್ಲಿ ಉದ್ಧರಿಸ ಬೇಕಾಗುವುದು. " ಪರಮಾರ್ಥಿಗಳ ಬಳಗವು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ಹೇಳಬಲ್ಲೆವು. ಅವರು ಉತ್ತರ ದಕ್ಷಿಣ ಧೃವದಷ್ಟು ದೂರವಿರಲಿ, ಅಥವಾ ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲವೇ ಗ್ರಂಥಸ್ಥವಾಗದ ಯಾವುದೊಂದು ನುಡಿಯನ್ನು ಮಾತಾಡುತ್ತಿರಲಿ, ಅವರು ಜಗದಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರಲಿ, ಇಲ್ಲವೇ ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಳಯದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟಲಿ, ಅವರು ಸ್ತ್ರೀಯರಿರಲಿ ಪುರುಷರಿರಲಿ ಹಿರಿಯರಿರಲಿ ಕಿರಿಯರಿರಲಿ, ಯಾವದೇ ಧರ್ಮದವರಿರಲಿ, ಯಾವದೇ ಉದ್ಯೋಗದವರಿರಲಿ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಮಹಾ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವರಗೂಡಿಸಿರುವರು ; ಅವರಲ್ಲರೂ ವಿಶ್ವಾತ್ಮ ನೊಡನೆ ಏಕರಸವಾಗಲು ಹಗಲಿರಳೂ ಹೆಣಗುವರು" ಚಿನ್ನದಂತಹ ಈ ಮಾತುಗಳು ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತ ಮಂತ್ರದ್ರಷ್ಟೃ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಪರಮೇಷ್ಠಿಗೂ ಸೃಷ್ಟಿ ವಚನಕಾರರಾದ ಶರಣರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸದಿರವು.

ಈಗ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ಮೂಲ ಮಂತ್ರ ಗಳ ಎದುರಿಗೆ ಅದರ ಕನ್ನಡ ಪದ್ಯಾನುವಾದವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ ಪದ್ಯಾನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವಷ್ಟನ್ನೇ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಮೂಲ ಮಂತ್ರವು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದ್ದಾಗ ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅರ್ಥ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಬಾರದವರು ಕನ್ನಡ ಪದ್ಯಾನುವಾದವನ್ನೇ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಓದಿದರೆ ಋಷಿಯ ಆಶಯವು ಗೋಚರವಾಗುವುದು.

ಪ್ರಥಮ ದರ್ಶನ

ನಾಸನಾಸೀನ್ನೋ ಸದಾಸೀತ್ತದಾನೀಂ
ನಾಸೀದ್ರಜೋ ನೋ ವ್ಯೋಮಾಪರೋ ಯತ್ ।
ಕಿಮಾವರೀವಃ ಕುಹ ಕಸ್ಯ ಶರ್ಮನ್ನಂಭಃ
ಕಿಮಾಸೀದ್ ಗಹನಂ ಗಭೀರಂ ? ॥ ೧ ॥

ನ ಮೃತ್ಯುರಾಸೀದಮೃತಂ ನ ತರ್ಹಿ
ನ ರಾತ್ರ್ಯಾ ಅಹ್ನ ಆಸೀತ್ ಪ್ರಕೇತಃ ।
ಆನೀದವಾತಂ ಸ್ವಧಯಾ ತದೇಕಂ
ತಸ್ಮಾದ್ಧಾನ್ಯನ್ನ ಪರಃ ಕಿಂ ಚನಾಸ ॥ ॥ ೨ ॥

ತಮ ಆಸೀತ್ತಮಸಾ ಗೂಳ್ಹಮಗ್ರೇಽ
ಪ್ರಕೇತಂ ಸಲಿಲಂ ಸರ್ವಮಾ ಇದಂ ।
ತುಚ್ಛ್ಯೇನಾಭ್ವಪಿಹಿತಂ ಯದಾಸೀತ್
ತಪಸಸ್ತನ್ಮಹಿನಾಽಜಾಯತೈಕಂ ॥ ॥ ೩ ॥

ಕಾಮಸ್ತದಗ್ರೇ ಸಮವರ್ತತಾಧಿ
ಮನಸೋ ರೇತಃ ಪ್ರಥಮ ಯದಾಸೀತ್ ।
ಸತೋ ಬಂಧುಮಸತಿ ನಿರವಿಂದನ್
ಹೃದಿ ಪ್ರತೀಷ್ಯಾ ಕವಯೋ ಮನೀಷಾ ॥ ॥ ೪ ॥

ಇರದಂದು ಸತ್ತೆನಿಸಸತ್ತೆನಿಪುದಾವುದುಂ ।
ಇರದಂದು ಲೋಕಗಳ್ ಮೇಲಿನಾ ವ್ಯೋಮಮುಂ ।
ಇರದಂದು ಅದರಾಚೆ ಪರಲೋಕವಾವುದುಂ ।
ಇರಲುಂಟೆ ಆವರಿಪುದೇನಾದರಾದೊಡಂ ? ।
ಇರಲುಂಟೆ ಯಾರಿಗೆಲ್ಲುಂಟು ಸುಖಸಾಧನಂ ? ।
ಇರಲುಂಟೆ ಗಹನಂಗಭೀರವೆನಿಪಂಬುವುಂ ? । ॥ ೧ ॥

ಇರಲಿಲ್ಲ ಮರಣಮುಂ ಮತ್ತೆ ಯಮರತ್ವಮುಂ ।
ಇರಲಿಲ್ಲ ಪಗಲೆಂಬ ನಿಶಿಯೆಂಬುದಾವುದುಂ ।
ಇರಲಿಲ್ಲಿವಂ ತೋರ್ಪಿನ ಶಶಿ ಪ್ರಕೇತಮುಂ ।
ಇರಲಿಲ್ಲವದನುಳಿದುದಿನಿತುಮುಂ, ವಾಯುವುಂ ।
ಇರದೊಡಂ ಸ್ವಸ್ವರೂಪೈಕ ಚಿಚ್ಛಕ್ತಿಯಿಂ ।
ಸ್ಫುರಿಸುತಿರ್ದುದದ್ವೈತ ಪರಮಾತ್ಮತತ್ತ್ವಂ॥ ॥ ೨ ॥

ಕವಿದಿತ್ತು ಗಾಢತಮಮಾರಂಭವಾದಿಯೊಳ್ ।
ಕವಿದಿತ್ತು ಗಾಢತಮಮೇನುಮಂ ತಿಳಿಯದೊಲ್ ।
ಕವಿದಿತ್ತು ಮಾಯೆಯದು ಬಯಲೆನಿಪ ತತ್ತ್ವಮಂ ।
ತವೆ ಪರಮನೆಸಗಿವಾ ತಪದ ಮಹಿಮೆಯಿಂ ಸಂ-
ಭವಿಸಿತು (ದ್ವೈತ) ಜಗಮದ್ವೈತ ತತ್ತ್ವದಿಂ ॥ ೩ ॥

ಉದಿಸಿತಗ್ರದೊಳ್ ಮನದೆಬೀಜದ ರೂಪದಿಂ ।
ಅದು ವರ್ಧಿಸಿದುದು ಸೃಷ್ಟಿಸಲೆಳಸುವ ಕಾಮಂ ।
ಮೊದಲ ಬಾಂಧವ್ಯಮಿಂತು ಸತ್ತಿಗಸತ್ತಿನೊಳ್ ।
ಹೃದಯದೊಳ್ ಯೋಗಿಗಳ್ ಚಿಂತಿಸಿ ತಿಳಿದರಿಂದಂ ॥ ೪ ॥

ತಿರಶ್ಚೀನೋ ವಿತತೋ ರಶ್ಮಿರೇಷಾಂ
ಅಧಃಸ್ವಿದಾಸೀದುಪರಿ ಸ್ವಿದಾಸೀತ್ ।
ರೇತೋಧಾ ಆಸನ್ ಮಹಿಮಾನ ಆಸನ್
ಸ್ವಧಾ ಅವಸ್ತಾತ್ ಪ್ರಯತಿಃ ಪರಸ್ತಾತ್ ॥ ೫ ॥

ಕೋ ಅದ್ಧಾ ವೇದ ಕ ಇಹ ಪ್ರವೋಚತ್
ಕುತ ಆಜಾತಾ ಕುತ ಇಯಂ ವಿಸೃಷ್ಟಿಃ ।
ಅರ್ವಾಗ್ ದೇವಾ ಅಸ್ಯ ವಿಸರ್ಜನೇನಾಥಾ
ಕೋ ವೇದ ಯತ ಆಬಭೂವ ॥ ॥ ೬ ॥

ಇಯಂ ವಿಸೃಷ್ಟಿರ್ಯತ ಆಬಭೂವ
ಯದಿ ವಾ ದಧೇ ಯದಿ ವಾ ನ ।
ಯೋ ಅಸ್ಯಾಧ್ಯಕ್ಷಃ ಪರಮೇವ್ಯೋಮನ್
ಸೋ ಅಂಗ ವೇದ ಯದಿ ವಾ ನವೇದ ॥ ೭ ॥

ಹರಡಿದುದು ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯಾರಶ್ಮಿಯೆತ್ತಲುಂ ।
ಹರಡಿದುದು ಮೇಲೆಡೆಗೆ ಕೆಳಗಡೆಗೆ ವಿಸ್ತೃತಂ ।
ಹರಡಿದುದು ಬಿಡದೊಡನೆ ಮಿಗಿಲಡ್ಡಲಾಗಿಯುಂ ।
ಉರೆಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೋಕ್ತೃವೆನೆ ಭೋಗ್ಯ ವರ್ಗಕಿಂ ।
ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿದುವು ಮಹಾಂತಸುಭೋಗ್ಯ ವರ್ಗಗಳ್ ।
ನೆರೆ ಬೀಜ ಭೂತ ಕರ್ಮದ ಕರ್ತೃ ಭೋಕ್ತೃಗಳ್ । ॥ ೫ ॥

ಯಾವನವನೀ ವಿವಿಧ ಸೃಷ್ಟಿಯಂ ಸೃಜಿಸಿದಂ ।
ಯಾವುದರಿನೀ ವಿವಿದ ಸೃಷ್ಟಿಯಂ ಸೃಜಿಸಿದಂ ।
ದೇವತೆಗಳುಮೀಜಗದ ಸೃಷ್ಟಿಯನಂತರಂ
ಆವಿರ್ಭವಿಸಿದರೆನೆ ತಿಳಿಯರದನೇನುಮಂ । ॥ ೬ ॥

ಸೃಷ್ಟಿ ವೈವಿಧ್ಯಮಂ ಪೊರೆಯೆ ಪೊರೆಯದಿರಲುಂ ।
ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಕರ್ತನೇ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿಹಂ ।
ಸೃಷ್ಟಿಯಧ್ಯಕ್ಷ ಪರಮವ್ಯೋಮನರಿದಿಹಂ ।
ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಷಯವನಲ್ಲದಿತಲ್ ತಿಳಿಯರಾರುಂ । ॥ ೭ ॥

ಋಗ್ವೇದದ ದಶಮ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ೧೨೯ ನೆಯ ಸೂಕ್ತವೇ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತವು. ಪ್ರಜಾಪತಿ ಪರಮೇಷ್ಠೀ ಈ ಸೂಕ್ತದ ಋಷಿಯು ; ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಈ ಸೂಕ್ತಕ್ಕೆ ದೇವತೆಯು ; ಇದರಲ್ಲಿ ಏಳು ಮಂತ್ರಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಆವಿರ್ಭಾವವಾಗುವುದನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಅಘಮರ್ಷಣ, ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತಿ, ದೀರ್ಘತಮಸ್ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ಮೊದಲಾದ ಋಷಿಗಳಿಂದ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಿಷಯವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಇರುವುವಾದರೂ ಒಮ್ಮತವು ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲುಂಟು. ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನು ಏತರಿಂದ ಏತರ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಮಾಡಿದನು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಎದ್ದಿವೆ. ಪುರುಷನು, ತನ್ನೊಳಗಿನಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದನೆಂದು ಹೇಳುವ ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಸದಸತ್ತುಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಬಂದುದುಂಟು. ಸೃಷ್ಟಿಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಇದ್ದುದನ್ನು ಸತ್ ಎಂದೋ ಅಸತ್ ಎಂದೋ ಕರೆಯುವುದನ್ನು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡುವೆವಾದರೂ ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿಯೂ ಜಗದಾದಿ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುವುದು ಇರಲಿಲ್ಲವೆನ್ನಲಾಗದು. 'ದೇವಾನಾಂ ಪೂರ್ವ್ಯೇಯುಗೇಽಸತಃ ಸದಜಾಯತ' ಎಂದು ಋಗ್ವೇದದ ೧೦ ನೆಯ ಮಂಡಲದ ೭೨ನೆಯ ಸೂಕ್ತದ ಎರಡನೆಯ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಅದರ ಮುಂದಿನ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತೆ 'ದೇವಾನಾಂ ಯುಗೇ ಪ್ರಥಮೇಽಸತಃ ಸದಜಾಯತ' ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದಕ್ಕೆ 'ಅಸತ್' ಎಂದೂ ಆದರಿಂದ 'ಸತ್' ಹುಟ್ಟಿತೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಋಗ್ವೇದದ ಮೊದಲನೆಯ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿಯೇ 'ಏಕಂ ಸದ್ವಿಪ್ರಾ ಬಹುಧಾ ವದಂತಿ' ಎಂದೂ, ದಶಮ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ (೧೦-೧೧೪-೫) ಏಕಂ ಸಂತು ಬಹುಧಾ ಕಲ್ಪಯಂತಿ' ಎಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಹೀಗೆ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮೂಲವಾದುದನ್ನು ಕೆಲವು ಕಡೆ 'ಅಸತ್' ಎಂದು ಕರೆದರೆ, ಕೆಲವು ಕಡೆ 'ಸತ್' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. 'ಆಪೋ ಹ ಯದ್ ಬೃಹತೀರ್ವಿಶ್ವಮಾಯನ್ ಗರ್ಭಂ ದಧಾನಾ ಜನಯಂತೀರಗ್ನಿಂ' (೧೦-೧೨೧-೭) ಎಂಬ ಋಗ್ವೇದ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಇದ್ದುದು ನೀರೇ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ,

ಆದರೂ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ಋಷಿಯು ಈ ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಸರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸದೆ ಸತ್, ಅಸತ್, ಮೊದಲಾದ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಅನಂತರ ಬಂದವುಗಳಾದುದರಿಂದ, ಸತ್, ಅಸತ್, ಜಲ, ಕತ್ತಲೆ, ಬೆಳಕು. ಭೂಮಿ, ಆಕಾಶ ಮೊದಲಾದ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಬರುವ ಮೊದಲೇ ಇವುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೀರಿದ ತತ್ತ್ವವೊಂದು ಹೊರತು ಮತ್ತೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ. ಮತ್ತೇನಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದುದದೊಂದು ತತ್ತ್ವವು ಚೈತನ್ಯವುಳ್ಳುದಾಗಿ ವಾಯುವಿಲ್ಲದೆ ಹೋದರೂ, ಸ್ವಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ಫುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತೆಂದೂ ಮೊದಲೆರಡು ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿವೆ. ಗಹನವೂ ಗಭೀರವೂ ಆದ ಸಲಿಲವು ಮೊದಲಿಲ್ಲದುದು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟ ಮಾಡುವಂತೆ 'ತುಚ್ಛೇನ' ಎಂದರೆ ಮಾಯಾ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ 'ಆಭು' ಎಂದರೆ, ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಆಪಿಹಿತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಅರ್ಥಾತ್ ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮವು ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಗಾಗಿ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ಮೂರನೆಯ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಇಚ್ಛಾಜ್ಞಾನ ಕ್ರಿಯಾ ಶಕ್ತಿಗಳು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಸೃಷ್ಟಿಗಾರಂಭವಾಗುವುದನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಇನು ಐದನೆಯ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿ ಕ್ರಿಯೆಯು ಉದಯ ಕಾಲದ ಸೂರ್ಯ ರಶ್ಮಿಯು ಹರಡುವಂತೆ ಹರಡಿ ಭೋಕ್ತೃಭೋಗ್ಯಾದಿ ರೂಪವಾದ ಜಗವು ಪ್ರಸರಿಸುವುದನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಇಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರೌಢಿಮೆಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ ಕವಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ರತೆ ಇದೆ. ದೇವತೆಗಳೂ ಸೃಷ್ಟಿಯೊಳಗಾದವರೇ ಆದುದರಿಂದ ಯಾರು ತಾನೆ 'ಇದಮಿತ್ಥಂ' ಎಂದು ಸೃಷ್ಟಿ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಹೇಳಬಲ್ಲರು— ಎಂದಿದ್ದಾರೆ, ಆ ಕವಿ ಮಹರ್ಷಿ, ಆರನೆಯ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ. ಎಲ್ಲವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅದರ ರಕ್ಷಣೆಯ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಸೃಷ್ಟಿ ಕ್ರಿಯೆಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಬಲ್ಲನು ಅಥವಾ ಅವನಿಗೂ ತಿಳಿಯದೇನೊ— ಎಂಬ ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಉದ್ಗಾರವಿದೆ ಕೊನೆಯ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ.

ಇಂಗ್ಲೀಷನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಓದಿದ ಇಂದಿನವರಿಗೆ, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದುದರ ಅರ್ಥವು ಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ

ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಓದಿದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗುವುದುಂಟೆಂದು ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷಾಂತರವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ :—

THE SONG OF CREATION

1. Then was not non-existent nor existent : there was no realm of air, no sky beyond it.

What covered in and where ? and what gave shelter?

Was water there, unfathomed depth of water ?

2. Death was not then, nor was there aught immortal; no sign was there the day's and night's divider.

That One thing breathless breathed by its own nature : apart from it was nothing whatsoever.

3. Darkness there was : at first concealed in darkness, this All was indiscriminated chaos.

All that existed then was void and formless : by the great power of warmth was born that unit.

4. There after rose desire in the beginning,
Desire the Primal seed and germ of spirit
Sages who searched with their heart's thought discovered the existent's kinship in the non-existent.

5. Transversely was their severing line extended. What was above it then, and what below it ?
There were begetters, there were mighty forces free action here and energy up yonder

6. Who verily knows and who can here declare it, whence it was born and whence comes this creation ?
The gods are later than this world's production. Who knows then, whence it first came into being?

7. He, the first origin of this creation, whether he formed it all or did not form it,
Whose eye controls this world in highest heaven, he verily knows it or perhaps he knows not.

(Theology and Philosophy, Pages 36, 37 Every Man's Library Edition)

ದ್ವಿತೀಯ ದರ್ಶನ

ಋಗ್ವೇದವು, ಆರ್ಯಋಷಿ ಪುಂಗವರು ನಿಸರ್ಗ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸ್ತವಿಸಿದ ಸೂಕ್ತಗಳ ಸಂಗ್ರಹವೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು ; ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಋಗ್ವೇದದ ಋಷಿಗಳು ವಿಚಾರಾತ್ಮಕರಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವನೆಯಾಗಲೀ, ಅಂತರಾತ್ಮನ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹಾಯಿಸಿರುವವರಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವನೆಯಾಗಲೀ ಬರುವುದಾದರೆ, ತಪ್ಪಾಗುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ, ವಚನೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶದೀಕರಿಸಿರುವಂತೆ ಋಗ್ವೇದದ ಋಷಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯು ವಿಚಾರಪೂರಿತವಾದುದಾಗಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ ಅಂತರಾತ್ಮನ ಕಡೆಗೆ ಒಲಿದಿದ್ದುದು ಋಗ್ವೇದದ ಅಂತ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದು ಇಂದ್ರಾಗ್ನಿ ವರುಣಾದಿ ನಿಸರ್ಗ ದೇವತೆಗಳ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೇವತೆಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕೆಂಬ ಚಿಕಿತ್ಸಕ ಬುದ್ಧಿಯು ಬಂದಿತೆಂಬುದು 'ಕಸ್ಮೈ ದೇವಾಯ ಹವಿಷಾ ವಿಧೇಮ' ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಪಲ್ಲವಿಯಿರುವ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ, 'ಏತಾವತಃ ತೇ ವಜ್ರೋ ವಿದ್ಯಾಮ ಶೂರ ನವ್ಯಸಃ' ಎಂದರೆ-ಎಲೈ ಶೂರನೇ ನೀನು ಯಾರೆಂದು ಹೊಸದಾಗಿ ತಿಳಿಯೋಣ-ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿರುವ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ನವ್ಯಸಃ' ಎಂಬ ಪದವು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ ; ಹಿಂದೇ ತಿಳಿದಿದ್ದುದನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ಪುನ್ಯಾಲೋಚನೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿಸಿದುದು ಈ ಪದದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇವತೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವಾಗಲೂ ಆ ದೇವತೆಯೇ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಸರ ಹುಟ್ಟಿ 'ಏಕಂ ಸದ್ ವಿಪ್ರಾ ಬಹುಧಾ ವದಂತಿ' ಎಂದರೆ 'ದೇವನೊಬ್ಬ ನಾಮ ಹಲವು' ಎಂಬ ಭಾವನೆಯು ಬಲಿದುಬಂದುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅಶಾಶ್ವತವಾದ ಇಹಪರ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ, ಯಜ್ಞ ಯಾಗಾದಿಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವುದರ ಬದಲು ಅಮೃತ ರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೂ ಕಾರಣವಾದ ತ್ರ್ಯಂಬಕನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಕೆಳಗಿನ ಋಗ್ವೇದ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ತ್ರ್ಯಂಬಕನೆಂದರೆ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೂ ಕಾರಣನೆಂಬುದು ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

*ತ್ರ್ಯಂಬಕಂ ಯಜಾಮಹೇ ಸುಗಂಧಿಂ ಪುಷ್ಟಿ ವರ್ಧನಂ
ಉರ್ವಾರುಕಮಿವ ಬಂಧನಾನ್ಮೃತ್ಯೋರ್ಮುಕ್ಷೀಯ ಮಾಮೃತಾತ್॥ "

ಸೃಷ್ಟಿ ವೈಚಿತ್ರ್ಯವು ಋಷಿಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸಕ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಗೋಚರಿಸದೇ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಯಾದುದು ಹೇಗೆ ?

ಕಿಂಸ್ವಿದ್ ವನಂ ಕ ಉ ಸ ವೃಕ್ಷ ಆಸ ಯತೋ ದ್ಯಾವಾ ಪೃಥಿವೀ ನಿಷ್ಟತಕ್ಷುಃ। ಮನೀಷಿಣೋ ಮನಸಾ ಪೃಚ್ಛತೇದು ತದ್ಯದಧ್ಯತಿಷ್ಠದ್ ಭುವನಾನಿ ಧಾರಯನ್॥ ಋ ೧೦-೮೧-೪

ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಮರಗಳು ಬೇಕು. ಅವನ್ನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಡಿದು ತರಬೇಕು. ಆದರೆ ಜಗತ್ತನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ವೃಕ್ಷ ಯಾವುದು ? ಆ ವೃಕ್ಷವು ಬೆಳೆದ ವನವಾವುದು ? ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲಲು ಸ್ಥಳವಾವುದು? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೆದ್ದವು? ಮಡಕೆ ಮಾಡಲು ಕುಂಬಾರನೊಬ್ಬ ಬೇಕು, ಮಣ್ಣುಬೇಕು, ಮಾಡುವ ಆಯುಧಬೇಕು. ಕುಂಬಾರನು ನಿಮಿತ್ತ ಕಾರಣ ; ಮಣ್ಣು ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣ ; ಆಯುಧ ಸಹಕಾರಿ ಕಾರಣ. ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನು ನಿಮಿತ್ತ ಕಾರಣನಾದರೆ ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಅನ್ಯವಾದ ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಕಾರಣಗಳಾವುವು? ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಿಗೆ ಅನ್ಯವಾದುದೇನು ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಇರಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಆದುದರಿಂದ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನು ತನ್ನ ದೇಹದೊಳಗಿನಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಸೃಜಿಸಿದನೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಹೊಳೆದಿರಬೇಕು. ಇದೇ ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕಲ್ಪನೆ.

---

*ಅರ್ಥ : ಸುಗಂಧಿಂ-ಪ್ರಸಾರಿತ ಪುಣ್ಯ ಕೀರ್ತಿ ರೂಪ, ಸುಗಂಧವುಳ್ಳವನೂ, ಪುಷ್ಟಿ ವರ್ಧನಂ-ಜಗತ್ ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವವನೂ ಆದ, ತ್ರ್ಯಂಬಕಂ-ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೂ ಜನ್ಮದಾಯಕ ಪರಶಿವ ತತ್ತ್ವವನ್ನು, ಯಜಾಮಹೇ-ಪೂಜಿಸುತ್ತೇವೆ. ಬಂಧನಾತ್-ತೊಟ್ಟಿನಿಂದ, ಉರ್ವಾರುಕಮಿವ-ಉರ್ವಾರುಕ ಫಲವು ಕಳಚಿ ಬೀಳುವಂತೆ, ಮೃತ್ಯೋಃ-ಮರಣ ಧರ್ಮವುಳ್ಳ ಸಂಸಾರದಿಂದ, ಮುಕ್ಷೀಯ-ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವಂತಾಗಲಿ, ಮಾಮೃತಾತ್-ಅಮರತ್ವದಿಂದ ದೂರವಾಗದಿರಲಿ.

ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯ ತ್ರ್ಯಂಬಕಂ- 'ತ್ರಯಾಣಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣು ರುದ್ರಾಣಾಂ ಪಿತರಂ'

(*) ಚಂದ್ರಮಾ ಮನಸೋ ಜಾತಶ್ಚಕ್ಷೋಃ ಸೂರ್ಯೋ ಅಜಾಯತ |
ಮುಖಾದಿಂದ್ರಶ್ಚಾಗ್ನಿಶ್ಚ ಪ್ರಾಣಾದ್ವಾಯುರಜಾಯತ|| ಋ ೧೦-೯೦-೧೩

ಪರಮಪುರುಷನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಚಂದ್ರನೂ, ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಸೂರ್ಯನೂ, ಮುಖದಿಂದ ಇಂದ್ರಾಗ್ನಿಗಳೂ, ಪ್ರಾಣದಿಂದ ವಾಯುವೂ ಹುಟ್ಟಿದರೆಂದು ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮಿತ್ತ ಕಾರಣನಾದ ಪರಮ ಪುರುಷನೇ ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣವೂ ಆದನು; ಬೇರೆ ಸಹಕಾರಿ ಕಾರಣವಾವುದೂ ಅವಶ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾದ ಉದಾಹರಣೆಯು "ಯಥೋರ್ಣನಾಭಿಃ ಸೃಜತೇ ಗೃಹ್ಣತೇ ಚ" ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಮುಂಡಕೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿದೆ. ಜೇಡನು ತನ್ನೊಳಗಿನಿಂದಲೇ ತಂತುವನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ತಂತುಜಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ತನ್ನೊಳಗೇ ಬೇಕಾದಾಗ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೆನ್ನುವುವರಲ್ಲಿ ನಿಮಿತ್ತೋಪಾದಾನೋಭಯ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆಯಿದೆ. "ಅಗ್ನಿರ್ಮೂರ್ಧಾ ಚಕ್ಷುಷೀ ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯೌ" ಎಂದು ಮೊದಲಾಗುವ ಮುಂಡಕಶ್ರುತಿಯು ಮೇಲಿನ ಋಗ್ವೇದದ ಮಂತ್ರದಂತೆಯೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಮುಂಡಕ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮದ ಅಂಗಗಳು, ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯಾದಿಗಳು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬರುವಂತಿದೆ; ಮುಂಡಕ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ "ಬ್ರಹ್ಮೈವೇದಮಿದಂ ಸರ್ವಂ" ಇದೆಲ್ಲವೂ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಭಾವನೆಯಿದೆ. ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸಕ ಬುದ್ಧಿಯು ಮುಂದುವರೆದಿದೆಯೆನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅದು ಅವರು ಮಂತ್ರದ್ರಷ್ಟಾರರು ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರುವುದೆನ್ನುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಸಮರ್ಪಕವಾದುದು. ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿಯೊಂದು ಆವಿರ್ಭಾವ. ಈ ಆವಿರ್ಭಾವವಾದರೂ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಯಿತೆಂಬ ಭಾವನೆಯು ಈ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.

(*) ಅರ್ಥ: ಮನಸಃ = ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ, ಚಂದ್ರಮಾಃ = ಚಂದ್ರನು, ಜಾತಃ = ಹುಟ್ಟಿದನು. ಚಕ್ಷೋಃ = ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಸೂರ್ಯಃ = ಸೂರ್ಯನು, ಅಜಾಯತ = ಹುಟ್ಟಿದನು. ಮುಖಾತ್ = ಮುಖದಿಂದ ಇಂದ್ರಶ್ಚ ಅಗ್ನಿಶ್ಚ = ಇಂದ್ರಾಗ್ನಿಗಳು, ಪ್ರಾಣಾತ್ = ಪ್ರಾಣದಿಂದ, ವಾಯುಃ = ವಾಯುವು ಅಜಾಯತ = ಹುಟ್ಟಿದರು.

ಉಪನಿಷದ್ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ ಸಹಾ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಂದೆ ಹೋದ ಕಲ್ಪನೆಯು ಇದೆ ಎನ್ನಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದರಿಂದ ಜಗತ್ತು ಆವಿರ್ಭಾವವಾಯಿತೋ ಅದನ್ನು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ 'ಸತ್' ಎಂದರೆ, ಕೆಲವು ಕಡೆ ಅದನ್ನು 'ಅಸತ್' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಅಸತ್ತಿನಿಂದ ಸತ್ ಹೇಗೆ ಉದಯವಾದೀತು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸಹಾ ಎದ್ದಿದೆ. ಮುಂದೆ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಆಧಾರಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದುದಿಷ್ಟೆ. ಸತ್-ಅಸತ್, ಭೂಮಿ-ಆಕಾಶ, ಇಹ ಲೋಕ-ಪರಲೋಕ, ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿ, ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ದ್ವಂದಗಳಾಚೆಗೆ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮೀರಿ ನಿಂದ ಜಗತ್ಕಾರಣವೊಂದುಂಟು; ಅದರಿಂದ ಜಗತ್ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದೆ—ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿದೆ. ಹಿರಿದಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕಿರಿದಾದ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯವನ್ನೆ ವಚನ ವಾಙ್ಮಯ ದಲ್ಲಿ ಜನಸಾಡುವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವಿಶದೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಜಹರಿಹರರೆಂಬ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೊಬ್ಬರಿಂದಲಾಗಲೀ ಜಗದುದಯವಾಯಿ ತೆಂದರೆ ಜಗತ್ಕಾರಣವು ಸದ್‌ರೂಪವಾದುದೆಂದಾಯಿತು. ಅಸತ್‌ನಿಂದ ಆಯಿತೆಂದರೆ ಅಭಾವದಿಂದ ಆಗುವುದೆಂತು? ಇಂತಹ ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ಬಾರ ದುದದನ್ನು ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವು 'ಗಗನ ಕಮಲ ಕುಸುಮ ಪರಿಮಳದಿಂದತ್ತಲು' ಎಂದೂ, ಇದ್ದೆಯಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಿ, ವಚನಕ್ಕೆ ನಿಲುಕದ ಅಭಿ ಪ್ರಾಯವನ್ನು ವಚನನೊಳಗಾಗಿಸಿದರು.

> ಕಾಲ ಕಲ್ಪಿತಗಳಿಲ್ಲದಂದು, ಲೀಲೆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದ ನಟಿಸದಂದು,
> ಸಾಲುಃ ಪುಸ್ತಕ ಮಾಲೆ ಧರಿಸದಂದು...ಅಖಂಡೇಶ್ವರಾ
> ನಿಮ್ಮ ನೀವರಿಯದೆ ಅನಂತಕಾಲವಿರ್ದಿರಂದು.
>
> ಅಸುರ ಮಾಲೆಗಳಿಲ್ಲ, ತ್ರಿಶೂಲಡಮರುಗವಿಲ್ಲ, ಬ್ರಹ್ಮಕಪಾಲವಿಲ್ಲ
> ಭಸ್ಮಭೂಷಣನಲ್ಲ ವೃಷಭವಾಹನನಲ್ಲ,ಋಷಿಗಳೊಡನಿದ್ದಾತನಲ್ಲ
> ಎಸಗುವಾ ಸಂಸಾರದ ಕುರುಹಿಲ್ಲವಾತಂಗೆ ಹೆಸರಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೂ ಕಾರಣವಾದ ಅವ್ಯಕ್ತ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಹೆಸರೊಂದನ್ನು ಇಟ್ಟರೆ ಅದಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಕಲ್ಪನೆ ಬಂದೀತೆಂಬ ಭಯದಿಂದ ಈ ವಚನಕಾರನು ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂದಿರುವನು. ವಾಚನವಾಙ್ಮಯದ ಸೃಷ್ಟಿ ವಚನಗಳು ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ನಿಲುವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಹಾಯಕ

ವಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತವನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕು. ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ಮೊದಲನೆಯ ಮಂತ್ರವು ಸೃಷ್ಟಿಯು ಇನ್ನೂ ಹೊರಹೊಮ್ಮದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಲು ಪರಮ ತತ್ತ್ವದಿಂದ ಶಕ್ತಿಯು ಆವಿರ್ಭವಿಸಿ ಅದರೊಡನೆ ಸೇರಬೇಕು. ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು, ಅವರ ಆನಂದಲಹರಿಯಲ್ಲಿ ಪರಮ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಮಂಗಳ ಎಂಬ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ "ಶಿವ" ಪದದಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿರುವರು. ಶಿವಾಭಿನ್ನವಾದ ಶಕ್ತಿಯು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಶಿವನು ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಹೊರತು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಲು ಸ್ಪಂದ ಸಹಾ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಶಿವಶ್ಶಕ್ತ್ಯಾ ಯುಕ್ತೋ ಯದಿ ಭವತಿ ಶಕ್ತಃ ಪ್ರಭವಿತುಂ । ನಚೇದೇವಂ ದೇವೋ ನಖಲು ಸ್ಪಂದಿತುಮಪಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಆನಂದಲಹರಿಯ ಮೊದಲನೆಯ ಪದ್ಯದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಈ ಸ್ಪಂದದಿಂದಲೇ ನಾದ, ಅದೇ 'ಉಲುಹು'. (Vibration giving rise to noise) ಸೃಷ್ಟಿ ಪೂರ್ವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಈ 'ಉಲುಹು' ಅಡಗಿರುತ್ತದೆ.

ಆದಿ ಅನಾದಿ ಇಲ್ಲದಂದು, ಶೂನ್ಯ ಮಹಾಶೂನ್ಯನವಿಲ್ಲದಂದು, ಸ್ಥೂಲ
ಸೂಕ್ಷ್ಮವಿಲ್ಲದಂದು ಸಾಕಾರನಿರಾಕಾರವಿಲ್ಲದಂದು, ವಾಕು, ಹುಟ್ಟ
ದಂದು ದ್ವೈತಾದ್ವೈತವಿಲ್ಲದಂದು ಶಂಕರ ಶಶಿಧರ ಈಶ್ವರೆಂಬ
ಗಣಾಧೀಶ್ವರರಿಲ್ಲದಂದು ವರ್ತನೆನಿವರ್ತನೆಇಲ್ಲದಂದು, ಉಮೆಯ
ಕಲ್ಯಾಣ ವಿಲ್ಲದಂದು, ಇವರಾರೊಬ್ಬರ ನಾಮಸೀಮೆ ಇಲ್ಲದಂದು,
ನೀನು ಉಲುಹು ಅಡಗಿದ್ದೆಯಲ್ಲಾ ಕಲಿದೇವಯ್ಯ

ಅಂದು ಆದಿಬಿಂದು ಉದಯಿಸದಂದು, ಮಾಯಾಶಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟದಂದು,
ಪರಶಿವ ತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತು ತಲೆದೋರದಂದು,
ಚಿತ್ತಿನಿಂದನಾದ ಬಿಂದು ಕಳೆಗಳುದಯವಾಗದಂದು,
ನಾದಬಿಂದು ಕಳೆಗಳೊಂದಾಗಿ ಚಿತ್ಪಿಂಡ ರೂಪಿಸದಂದು,
ಶೂನ್ಯ ಮಹಾಶೂನ ವಿಲ್ಲದಂದು, ನೀ ನಿರಾಳತತ್ತ್ವನೆಂಬ ಹೆಸರಿಲ್ಲ
ದಂದು ನಿತ್ಯನಿರಂಜನ ನೀನೊಬ್ಬನೆ ಇರ್ದೆಯಲ್ಲಾ ನಿನ್ನ ನೀನರಿಯದೆ!
ಮಹಲಿಂಗ ಗುರುಶಿವಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪ್ರಭುವೇ

ಈ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ, ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ಮೊದಲನೆಯ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಯಾ ಶಕ್ತಿಯು ಹೊರಹೊಮ್ಮದೆ ಉಲುಹು ಅಡಗಿದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ ಅದರ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದವನ್ನು ಮೇಲಿನ ವಚನಗಳೊಡನೆ ಅದನ್ನು ಹೋಲಿಸಲನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ನಾಸದೀಯಸೂಕ್ತದ ೧ ನೆಯ ಮಂತ್ರದ ಕನ್ನಡ ಪದ್ಯಾನುವಾದ

ಇರದಂದು ಸತ್ತೆನಿಪಸತ್ತೆನಿಪುದಾವುದುಂ |
ಇರದಂದು ಲೋಕಗಳ್ ಮೇಲಿನಾವ್ಯೋಮಮುಂ |
ಇರದಂದು ಅದರಾಚೆ ಪರಲೋಕವಾವುದುಂ |
ಇರಲುಂಟೆ ಆವರಿಪುದೇನಾದರಾದೊಡಂ ? |
ಇರಲುಂಟೆ ಯಾರಿಗೆಲ್ಲುಂಟು ಸುಖಸಾಧನಂ ? |
ಇರಲುಂಟೆ ಗಹನಂ ಗಭೀರಮೆನಿಪಂಬುವುಂ? | ॥ ೧ ॥

ವಿವರಣೆ

ಸುಖಸಾಧನವೆಂಬ ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುವಾಗಲೀ, ಅವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಭೋಕ್ತೃ ವರ್ಗವಾಗಲೀ ಆವಿರ್ಭಾವವಾಗಿಲ್ಲದ ಕಾಲವದು. ಗಹನವೂ ಗಭೀರವೂ, ನೀರಿನಂತೆ ನಿಬಿಡವಾಗಿ ಆವರಿಸುವುದೂ ಆದ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಯು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಲ್ಲದ ಕಾಲವದು. ಹಾಗೆಂದ ಮೇಲೆ ಶಕ್ತಿ ತತ್ತ್ವದಿಂದಲೇ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಅಸತ್, ಸತ್, ಇಹಪರಲೋಕಗಳು ಯಾವವೂ ಆಗ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಸದಸತ್ತುಗಳಿಗೂ ಮೀರಿದ ಪರ ಶಿವಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಅದು ಜಡವಾಗಿದ್ದಿತೆ ? - ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಏಳುವುದು. ಅದು ಚೈತನ್ಯಯುತವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಅದರ ಅನುವಾದವನ್ನಿಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ನಾಸದೀಯಸೂಕ್ತದ ೨ ನೆಯ ಮಂತ್ರದ ಕನ್ನಡ ಪದ್ಯಾನುವಾದ

ಇರಲಿಲ್ಲ ಮರಣಮುಂ ಮತ್ತೆಯುಮರತ್ವಮುಂ |
ಇರಲಿಲ್ಲ ಪಗಲೆಂಬ ನಿಶಿಯೆಂಬುದಾವುದುಂ |
ಇರಲಿಲ್ಲವಂ ತೋರ್ಪಿನ ಶಶಿ ಪ್ರಕೇತಮುಂ |
ಇರಲಿಲ್ಲ ಅದನುಳಿದುದಿನಿತುಮುಂ ; ವಾಯುವುಂ |
ಇರದೊಡಂ ಸ್ವಸ್ವರೂಪೈಕ ಚಿಚ್ಛಕ್ತಿಯಿಂ |
ಸ್ಫುರಿಸುತಿರ್ದುದದ್ವೈತ ಪರಮಾತ್ಮ ತತ್ತ್ವಂ ॥ ೨ ॥

ವಿವರಣೆ

ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಂದ ಸಹಾ ಆಗದೆ, ನಾದ ಬಿಂದು ಕಲೆಗಳು ಹೊರ ಹೊಮ್ಮದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುವಾಗ ಜೀವರುಗಳಿದ್ದವೆನ್ನು ವಂತಿಲ್ಲ. ಜೀವರುಗಳು ಹುಟ್ಟದಿರುವಾಗ ಸಾವು ಎಂಬುದಾಗಲೀ ಸಾಯುವು ದೆಂಬುದಿಲ್ಲದ ಅಮರತ್ವವೆಂಬುದಾಗಲೀ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇ ಇಲ್ಲ. ಜೀವರುಗಳೇ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ ಅವರ ಭೋಗಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳಾಗಲೀ ಅವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರಾಗಲೀ ಉದಯಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪ್ರಾಣ ಚಲನೆಯೇ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಪ್ರಾಣ ಚಲನೆಗೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ವಾಯುವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣವಾಡಲು ಅವಶ್ಯ ವಾದ ವಾಯುವಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ ಇದ್ದುದೊಂದೆಯಾದ ಪರಶಿವ ಬ್ರಹ್ಮವು ಜಡವಾಗಿದ್ದಿತು ಎನ್ನಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಾಯುವಿಲ್ಲದೆ ಚೈತನ್ಯವೆಲ್ಲಿ ಬಂದಿತೆಂದರೆ ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮದ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆದ ಚಿಚ್ಛಕ್ತಿಯಿಂದ ಅದು ಸ್ಫುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಚೈತನ್ಯವೇ ಬೇರೆ ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮವೇ ಬೇರೆ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಬರಬಾರದೆಂದು, 'ಆಗ ಇದ್ದುದು ಒಂದೇ ಮತ್ತೇನು ಇರಲಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ; ಹಾಗೆ ಒಂದೇ ಇದ್ದುದು ಚಿಚ್ಛಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪೈಕ ಪರಶಿವಾದ್ವೈತ ತತ್ತ್ವ.

ಮುಂದಿನ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ಮಾಯಾ ಶಕ್ತಿಯು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಶಿವನು ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟನಾಗುವುದನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಅವನ ತಪಸ್ಸಿನ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತಿಯು ಆವಿರ್ಭಾವವಾಗಿ ಜಗತ್ತು ಹೊರಹೊಮ್ಮುವುದನ್ನು ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ಮೂರನೆಯ ಮಂತ್ರವು ಹೇಳುವುದು.

ನಾಸದೀಯಸೂಕ್ತದ ೩ ನೆಯ ಮಂತ್ರದ ಕನ್ನಡ ಪದ್ಯಾನುವಾದ

ತಮವಿದಿತ್ತು ಗಾಢತಮಮಾರಂಭದಾದಿಯೊಳ್ ।
ತಮವಿದಿತ್ತು ಗಾಢತಮಃಮೋನಃಮುಂ ತಿಳಿಯದೊಲ್ ।
ತಮವಿದಿತ್ತು ಮಾಯೆಯದು ಬಯಲೆನಿಪ ತತ್ತ್ವಮುಂ ।
ತಮೆ ಪರಮನೆಸಗಿದಾ ತಪದ ಮಹಿಮೆಯಿಂ ಸಂ ।
ಭವಿಸಿತು (ದ್ವೈತ)ಜಗಮದ್ವೈತ ತತ್ತ್ವದಿಂ ॥ ೩ ॥

ವಿವರಣೆ

ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಹೊಗೆಯು ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯು ಆಚ್ಛಾದಿತವಾಗಿರುವಂತೆ, ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಯು ತಮಸ್ಸಿನಂತೆ ಗಾಢವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಜಗದ್ರೂಪವಾಗಲು ಅಣುರೇಣು ತೃಣ ಕಾಷ್ಠದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನು ಜಗದ್ರೂಪ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿತನಾಗಿರುವನು. ಅವನ ಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತಿಯು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದುದನ್ನು ಅವನ ತಪಸ್ಸೆಂದೂ ಅದರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರ್ಯವು ಮುಂದುವರೆದಿತೆಂದೂ ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಯಾವ ಕಾರ್ಯವಾಗಬೇಕಾದರೂ ಮೊದಲು ಆ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿರಬೇಕಷ್ಟೆ. ಅದನ್ನು ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳದಿರುವುದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ಎಂದರೆ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ–ಮೊದಲೇ ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮದ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು–ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ನಾಸದೀಯಸೂಕ್ತದ ೪ ನೆಯ ಮಂತ್ರದ ಕನ್ನಡ ಪದ್ಯಾನುವಾದ

ಉದಿಸಿತಗ್ರದೊಳ್ ಮನದ ಬೀಜದ ರೂಪದಿಂ |
ಅದು ವರ್ಧಿಸಿದುದು ಸೃಷ್ಟಿಸಲೆಳಸುವ ಕಾಮಂ |
ಮೊದಲ ಬಾಂಧವ್ಯ ಮಿಂತುಸತ್ತಿಗಸತ್ತಿನೊಳ್ |
ಹೃದಯದೊಳ್ ಯೋಗಿಗಳ್ ಚಿಂತಿಸಿ ತಿಳಿದರಿದಂ || ೪ ||

ವಿವರಣೆ

ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಯಾರೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರ್ಯವೆಂಬ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಇಚ್ಛೆಯೆಂಬ ಬೀಜವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಬೇಕು. ತಪಸ್ ಎಂದರೆ ಆ ಕಾರ್ಯವು ಹೇಗೆ ಆಗಬೇಕೆಂಬ ಚಿಂತಾಧಾರೆಯು ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅದು ಅಂಕುರಿಸಬೇಕು. ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಅದು ಹೆಮ್ಮರವಾಗಬೇಕು. ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಬೇಕಾದರೂ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾ ಶಕ್ತಿಗಳು ಆವಿರ್ಭಾವವಾಗಬೇಕು. ತಪೋರೂಪ ಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತಿಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಮೂರನೆಯ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯ ಆವಿರ್ಭಾವವು ಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತಿಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲೇ ಆಯಿತೆಂದು ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಹೀಗೆ, ಇಚ್ಛಾಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಗಳು

ಆವಿರ್ಭಾವವಾದ ಅನಂತರ, ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಯು ಆವಿರ್ಭಾವವಾಗಿ ಜಗತ್ತು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಉದಯಿಸುವುದನ್ನು ಐದನೆಯ ಮಂತ್ರವು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ನಾಸದೀಯಸೂಕ್ತದ ೫ ನೆಯ ಮಂತ್ರದ ಕನ್ನಡ ಪದ್ಯಾನುವಾದ

ಹರಡಿದುದು ಸೃಷ್ಟಿ ಕ್ರಿಯಾರಶ್ಮಿಯೆತ್ತಲುಂ|
ಹರಡಿದುದು ಮೇಲೆಡೆಗೆ ಕೆಳಗಡೆಗೆ ವಿಸ್ತೃತಂ|
ಹರಡಿದುದು ಬಿಡದೊಡನೆ ಮಿಗಿಲಡ್ಡಲಾಗಿಯುಂ|
ಉರೆಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೋಕ್ತೃವೆನೆ ಭೋಗ್ಯ ವರ್ಗಕಿಂ|
ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದವು ಮಹಾಂತ ಸುಭೋಗ್ಯವರ್ಗಗಳ್|
ನೆರೆಬೀಜಭೂತ ಕರ್ಮದ ಕರ್ತೃಭೋಕ್ತೃಗಳ್ || ೫ ||

ವಿವರಣೆ

ಪರಶಿವ ಬ್ರಹ್ಮದಿಂದ ಇಚ್ಛಾ ಜ್ಞಾನ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಗಳು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಮೇಲೆ, ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿಗಳು ಉದಯವಾದ ಕೂಡಲೆ ಅವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹರಡುವಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರ್ಯವೂ ಎಲ್ಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯಿತು. ಹೀಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಎರಡು ಭಾಗವನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಒಂದು ಜೀವವರ್ಗ, ಎರಡನೆಯದು ಜೀವಿಗಳ ಭೋಗಕ್ಕಿರುವ ನಿರ್ಜೀವ ವರ್ಗ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಭೋಕ್ತೃ ವರ್ಗವೆನಿಸುವ ಜೀವ ವರ್ಗವು ನಿರ್ಜೀವವೆನಿಸುವ ಭೋಗ್ಯ ವರ್ಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವು ; ಆದರೆ ಭೋಗ್ಯ ವರ್ಗವು ಮಹತ್ತರವಾದದ್ದಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳೇ ಭೋಕ್ತೃಗಳಿಗೆ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಬೀಜವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಹೀಗೆಲ್ಲ ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಷಯ ಜ್ಞಾನವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಆಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಮುಂದಿನೆರಡು ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಯಾರು ಏತರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದೇ ? ಹಾಗೆ ಹೇಳಲು ಶಕ್ತರಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅವರು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರಾಗಬೇಕು. ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರು ಇರಬೇಕಾದರೆ ಅವರು ಸೃಷ್ಟಿಗೂ ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದವರಾಗಿರಬೇಕು. ಅಂತಹವರು ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಅವರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವರು ಯಾರು ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು

ಏಳುವುದು. ಈ ತೊಡಕುಗಳು ಆರ್ಯ ಋಷಿಗಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕದಕಿದವು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ.

ನಾಸದೀಯಸೂಕ್ತದ ೬ ನೆಯ ಮಂತ್ರದ ಪದ್ಯಾನುವಾದ

ಯಾವನವನೀ ವಿವಿಧ ಸೃಷ್ಟಿಯಂ ಸೃಜಿಸಿದಂ|
ಯಾವುದರಿನೀ ವಿವಿಧ ಸೃಷ್ಟಿಯಂ ಸೃಜಿಸಿದಂ|
ದೇವತೆಗಳುವೀ ಜಗದ ಸೃಷ್ಟಿಯನಂತರಂ
ಆವಿರ್ಭವಿಸಿದರೆನೆ ತಿಳಿಯರದನೇನುಮಂ|
ಯಾವನಿದನೆಲ್ಲಮಂ ನಿಜವಾಗಿ ತಿಳಿದವಂ?
ಯಾವನೀಲೋಕದೊಳಿದನನಿತಂ ಪೇಳುವಂ? ||೬||

ವಿವರಣೆ

ಈ ವಿವಿಧವಾದ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಯಾರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವರು? ಹಾಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವರು ಅದನ್ನು ಏತರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು ? ದೇವತೆಗಳಾದರೂ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವರೆ ?—ಎಂದರೆ, ಅವರು ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಅನಂತರವೇ ಹುಟ್ಟಿದವರು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಯಾರು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲಾರರೆಂಬುದೇ ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿನ ಭಾವ.

ನಾಸದೀಯಸೂಕ್ತದ ೭ ನೆಯ ಮಂತ್ರದ ಪದ್ಯಾನುವಾದ

ಸೃಷ್ಟಿ ವೈವಿಧ್ಯಮಂ ಪೊರೆಯೆ ಪೊರೆಯದಿರಲುಂ|
ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಕರ್ತನೇ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿಹಂ|
ಸೃಷ್ಟಿಯಧ್ಯಕ್ಷ ಪರಮವ್ಯೋಮನರಿದಿಹಂ|
ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಷಯಮನಲ್ಲದಿರಲ್ ತಿಳಿಯರಾರುಂ ||೭||

ವಿವರಣೆ

ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅದನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಿರುವ ಸೃಷ್ಟಿ ಕರ್ತನೊಬ್ಬನು ಇರಲೇಬೇಕು. ಅವನಿಗಾದರು ಈ ವಿಷಯ ತಿಳಿದಿರಲೇಬೇಕು. ಅಥವಾ ಅವನಿಗೂ ತಿಳಿಯದೇನೋ ಎಂದು ಋಷಿಯು ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹಿಸುತ್ತಿರುವನು; ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಷಯವು ಅತಿ ಗೂಢವಾದುದು ಎಂದು ಭಾವ.

ತೃತೀಯ ದರ್ಶನ

ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿನ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತವು

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯಾಧಾರ, ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥ, ಸರಳಾನುವಾದಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿವೇಚನೆಯೊಡನೆ—

ನಾಸದಾಸೀನ್ನೋ ಸದಾಸೀತ್ ತದಾನೀಂ ನಾಸೀದ್ರಜೋ।
ನೋ ವ್ಯೋಮಾಪರೋ[2]ಯತ್।

ಕಿಮಾವರೀವಃ ಕುಹ ಕಸ್ಯ ಶರ್ಮನ್[3]ನ್ನಂಭಃ ಕಿಮಾಸೀದ್ ಗಹನಂ
ಗಭೀರಂ ॥ 1 ॥

ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥ :—ತದಾನೀಂ—ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ, ಅಸತ್—"ಅಸತ್" ಎನ್ನಬಹುದಾದುದೇನೂ, ನ ಆಸೀತ್—ಇರಲಿಲ್ಲ; ಸತ್—"ಸತ್" ಎನ್ನಬಹುದಾದುದೇನೂ. ನೋ ಆಸೀತ್—ಇರಲಿಲ್ಲ : ರಜಃ[1]—ಲೋಕಗಳು, ನ ಆಸೀತ್—ಇರಲಿಲ್ಲ ; ವ್ಯೋಮ—ಅಂತರಿಕ್ಷವು ನೋ—ಇರಲಿಲ್ಲ ; ಪರಃ[2]—ಅದರಾಚೆಗೆ ಯತ್—ಯಾವವು (ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಲೋಕಗಳು ಇರುವವೋ ಅವು), ನೋ—ಇರಲಿಲ್ಲ; ಆವರೀವಃ—ಆವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹುದು, ಕಿಂ—ಯಾವುದಾದರೂ ಇದ್ದಿತೇ ? (ಇಲ್ಲ) ; ಕುಹ—ಕಸ್ಯ—ಯಾವ ಭೋಕ್ತೃವಿನ ಅನುಭವಕ್ಕಾಗಿ, ಶರ್ಮನ್[3]—ಭೋಗ್ಯ ವಸ್ತುಗಳು ಇದ್ದಾವು ? (ಇಲ್ಲ) ; ಗಹನಂ—ಪ್ರವೇಶಿಸಲಾಗದ, ಗಭೀರಂ—ಅಗಾಧವಾದ, ಅಂಭಃ—ನೀರು, ಕಿಂ ಆಸೀತ್—ಇದ್ದಿತೇ ? (ಇಲ್ಲ).

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯಾಧಾರ—[1]ರಜ ಇತ್ಯಾದಿ—ಲೋಕಾ ರಜಾಂಸ್ಯುಚ್ಯಂತೇ ನಿ 4-19- ಇತಿಯಾಸ್ಕಃ ; ಪರೋ ವ್ಯೋಮ್ನಃ—ಪರಸ್ತಾದುಪರಿದೇಶೇ ದ್ಯುಲೋಕಪ್ರಭೃತಿ ಸತ್ಯಲೋಕಾಂತಂ : ಕಸ್ಯ ಶರ್ಮನ್—ಕಸ್ಯವಾ ಭೋಕ್ತುರ್ಜೀವಸ್ಯ ಶರ್ಮಣಿಸುಖದುಃಖ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಲಕ್ಷಣೇವಾ ನಿಮಿತ್ತಭೂತೇ ಸತಿತದಾವರಕಂ ತತ್ತ್ವಮಾದೃಣುಯಾತ್—ಏತೇನ ಭೋಗ್ಯ ಪ್ರಪಂಚವದ್ ಭೋಕ್ತೃ ಪ್ರಪಂಚೋಪಿ ತದಾನೀಂ ನಾಸೀದಿತ್ಯುಕ್ತಂ ಭವತಿ.

ಪದ್ಯಾನುವಾದ—ಇರದಂದು ಸತ್ತೆನಿಪಸತ್ತೆನಿಪುದಾವುದುಂ |
ಇರದಂದು ಲೋಕಗಳ್ ಮೇಲಿನಾವ್ಯೋಮವುಂ |
ಇರದಂದು ಅದರಾಚೆ ಪರಲೋಕವಾವುದುಂ |
ಇರಲುಂಟೆ ಆವರಿಪುದೇನಾದರಾದೊಡಂ |
ಇರಲುಂಟೆ ಯಾರಿಗೆಲ್ಲುಂಟು ಸುಖಸಾಧನಂ |
ಇರಲುಂಟೆ ಗಹನಂ ಗಭೀರಮೆನಿಪಂಬುವುಂ ||1||

ಸರಳಾನುವಾದ—ಸದಸತ್ತುಗಳಾಗಲೀ, ಇಹಪರಲೋಕಗಳಾಗಲೀ ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶಗಳಾಗಲೀ, ಭೋಕ್ತೃಭೋಗ್ಯವರ್ಗವಾಗಲೀ ಆವರಣಾತ್ಮಕವಾದ, ಮತ್ತು ನೀರಕ್ಷೀರ ನ್ಯಾಯದಂತೆ ಅಭೇದವೂ ಗಹನವೂ ಗಭೀರವೂ ಆದ ಮಾಯೆಯೇ ಆಗಲೀ ಹೊರಹೊಮ್ಮದಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಸೃಷ್ಟಿಪೂರ್ವ ಸ್ಥಿತಿಯು ಎಂದು ಭಾವ.

ವಿವೇಚನೆ.—'ಸತ್' ಮತ್ತು 'ಅಸತ್' ಪದಗಳು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸತ್—ಎಂದರೆ ಎಂದೂ ನಾಶವಾಗದೆ ಇರುವುದು ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಜಗತ್ಕಾರಣವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆ —'ಸದೇವ ಸೋಮ್ಯೇದಮಗ್ರ ಆಸೀತ್', ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರೊಡನೆಯೇ 'ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯಂ' ಎಂದೇ ಛಾಂದೋಗ್ಯ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಮೂಲ ಕಾರಣಕ್ಕೆ 'ಸತ್" ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಪಾರಿಭಾಷಿಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ತೈತ್ತಿರೀಯ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ "ಅಸದ್ವಾ ಇದಮಗ್ರ ಆಸೀತ್" ಎಂದರೆ ಮೊದಲೇ 'ಅಸತ್' ತಾನೇ ಇದ್ದುದು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರೊಡನೆ 'ತತೋ ವೈಸದಜಾಯತ' ಎಂದರೆ ಅದರಿಂದಲೇ "ಸತ್" ಹುಟ್ಟಿತು ಎಂದು ಹೇಳಿವೆ. ಈ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಮೂಲ ಕಾರಣಕ್ಕೆ "ಅಸತ್" ಎಂದು ಹೇಳಿ,

ಅದರಿಂದ ಸತ್ ಎಂದರೆ ದೃಶ್ಯ ಜಗತ್ತು ಆಯಿತು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ "ಸತ್" ಮತ್ತು "ಅಸತ್" ಪದಗಳು ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ದೃಶ್ಯ ವಾದುದೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಂತವಾದುವು; ಆದರೂ "ಸತ್" ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಜಗತ್ಕಾರಣವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ಛಾಂದೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ "ಅಸತ್" ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ ಅಭಾವವೆಂಬುದೂ ಅರ್ಥವಿರುತ್ತಾಗಿ ಛಾಂದೋಗ್ಯ ಉಪನಿಷತ್ತು "ಕಥಮಸತಃ ಸಜ್ಜಾಯೇತ" ಎಂದರೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ ಇರುವುದೆಂಬುದು ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟೀತು ?–ಎಂಬ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಎತ್ತಿದೆ. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ "ನಾಸತೋ ವಿದ್ಯತೇಭಾವೋ ನಾಭಾವೋ ವಿದ್ಯತೇ ಸತಃ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಇದೇ ಭಾವನೆ ಬರುವುದು. ಈ ತೊಡಕನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲೋ ಎಂಬಂತೆ ನಾಸದೀಯಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ಕಾರಣವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು "ಸತ್" "ಅಸತ್" ಎಂಬ ದ್ವಂದ ಕಲ್ಪನೆಗಿಂತಲೂ ಆಚಿನದು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. "ಸತ್" ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಇರುವಿಕೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯಿದೆ; 'ಅಸತ್' ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯಿದೆ. ಇದೆ-ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಪದಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾದವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಪದಗಳಾಗಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ 'ಸತ್'-"ಅಸತ್" ಪದಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಪೂರ್ವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆನ್ನಬಹುದು. 'ಶೂನ್ಯಾಶೂನ್ಯವಿಲ್ಲದಂದು' ಎಂದು ವಚನಕಾರರು ಸೃಷ್ಟಿಪೂರ್ವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಈ ಭಾವನೆಯಿದೆ. "ಗಗನ ಕಮಲ ಕುಸುಮ ಪರಿಮಳದಿಂಪತ್ತಲು" ಎಂದು ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ವಚನವೊಂದರಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವುದರಲ್ಲಿ ವಚನಾತೀತವಾದುದನ್ನು ವಚನದೊಳಗಾಗಿಸಿರುವ ಪ್ರತಿಭೆಯಿದೆ. "ಗಗನ ಕಮಲ ಕುಸುಮ" ವೆಂಬುದು ಕಲ್ಪನಾತೀತವಾದುದು ಎನ್ನಬಹುದೆಂದ ಮೇಲೆ, ಅದರ ಪರಿಮಳವೆಂದರೆ, ಅದು ಕಲ್ಪನೆಗೆ ನಿಲುಕುವುದೆಲ್ಲಿ ಬಂದೀತು? ಇನ್ನು ಅದರಿಂದಲೂ ಆಚೆಗೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ವಚನಾತೀತವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. ಟೆನಿಸನ್ ಕವಿಯು ಐಹಿಕ ವಿಷಯ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ, ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಪದಗಳ ಜೋಡಣೆಯಿಂದ ಸಂದಿಗ್ಧ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸುವ ಕೌಶಲ್ಯ

ವನ್ನು, "ಇದ್ದೆಯಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲದಂತೆ" ಎಂದು ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥ ಪದಗಳ ಜೋಡಣೆಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಪೂರ್ವ ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುಗಳು ಮೀರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತವನ್ನೇ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿರುವ ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ "ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತಮೀಶತೇ ದೇವ ಏಕಃ" ಎಂದರೆ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ವ್ಯಕ್ತ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಅವ್ಯಕ್ತ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಆಳುವುದೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಕೇನೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ

ಅನ್ಯದೇವ ತದ್ವಿಧಿತಾದಥೋ ಅವಿದಿತಾದಧಿ
ಇತಿ ಶುಶ್ರುಮ ಪೂರ್ವೇಷಾಂ ಯೇ ನಸ್ತದ್ ವ್ಯಾಚಚಕ್ಷಿರೇ ||೪||

ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇದರ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದವಿದು :

ವಿದಿತಕಿಂ ಬೇರೆಯುದವಿದಿತಕಿಂ ಮೇಲಿನದು
ಇದನರಿದ ಹಿರಿಯುರಿಂ ನೆರೆಯುರಿದೆವಿಂತಿದನು ||೪||

ವಿದಿತವಾದುದು ಎಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತ ಜಗತ್ತು; ಅವಿದಿತವೆಂದರೆ ಅವ್ಯಕ್ತ ಜಗತ್ತಾದ ಅವ್ಯಾಕೃತ; "ಅವ್ಯಾಕೃತಾತ್ ಅವಿದ್ಯಾ ಲಕ್ಷಣಾತ್ ವಾಕೃತ ಬೀಜಾತ್" ಎಂಬುದು ಈ ಮಂತ್ರದ ಶಾಂಕರಭಾಷ್ಯ. ಅವ್ಯಕ್ತ ಜಗತ್ತಾದ ಮಾಯೆ ಅಥವಾ ಅವ್ಯಾಕೃತ ಪ್ರಕೃತಿಯು ವ್ಯಕ್ತಜಗತ್ತಿಗೆ ಬೀಜ ಎಂದರೆ ಮೂಲ. ಅವ್ಯಾಕೃತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತವನ್ನಾಳುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮ. ಇದನ್ನು ಹಿರಿಯರಿಂದ ತಿಳಿದೆವು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಕೇನದ ಋಷಿಗೂ ಪೂರ್ವದವನಾದ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ಕರ್ತೃ ಪರಮೇಷ್ಠೀ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಋಷಿಯಿಂದ ಇದನ್ನು ತಿಳಿದೆವೆಂಬ ಭಾವವಿಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಅಂತೂ, ಸತ್ ಮತ್ತು ಅಸತ್ ಇಲ್ಲದ ಕಾಲವೆಂದು ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಜಗತ್ತೂ ಅದನ್ನು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸಿದ ಅವ್ಯಾಕೃತ ಅಥವಾ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಯೂ ಹೊರಹೊಮ್ಮದೆ ಇದ್ದ ಕಾಲವು, ಸೃಷ್ಟಿಪೂರ್ವಕಾಲವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಈ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸದಸತ್ತುಗಳೂ, ಇಹಪರ ಲೋಕಗಳೂ ಭೋಕ್ತೃ ಭೋಗ್ಯ ವರ್ಗಗಳೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಎಂಬಂತೆ ಅವು ಆ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿನ "ಕಸ್ಯ ಶರ್ಮನ್" ಪದಗಳಿಗೆ, ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯದಂತೆ ಯಾವ ಭೋಕ್ತೃವಿನ ಸುಖಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಭೋಗ್ಯ ವಸ್ತುಗಳು ಇದ್ದಾವು ?—ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. "ಸತ್" ನಿಂದ "ಅಸತ್" ಅದರಿಂದ ಇಹ ಪರಲೋಕಗಳೂ, ತದನಂತರ ಭೋಕ್ತೃ ಭೋಗ್ಯ ಪ್ರಪಂಚವೂ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವುದೆಂದಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಅಸತ್ ಎಂದರೆ ಅವ್ಯಕ್ತಕ್ಕೂ ಮೂಲವಾದುದು, ಆವರಣಾರ್ಥವುಳ್ಳ "ಆ ವ ರೀ ವಃ" ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟದೆ. ಹಾಗೆ ಆವರಿಸುವುದು ಮಾಯೆ. "ಆವರೀವಃ" ಪದದ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ಮೂರನೆಯ ಋಚೆಯ ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ "ಆತ್ಮ ತತ್ತ್ವಸ್ಯ ಆವರಕತ್ವಾತ್, ಮಾಯಾ ಪರ ಸಂಜ್ಞಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಆತ್ಮ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಆವರಣ ರೂಪವಾಗಿರುವ ಮಾಯಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಆವರಣಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಈ ಪದವು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುದೆಂದಾಯಿತು. ಗಹನಂ ಗಭೀರಂ ಅಂಭಃ ಕಿಂ ಆಸೀತ್ ಎಂಬ ಪದಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಅಂಭಃ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ನೀರು ಎಂಬ ಅರ್ಥವು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ನೀರು ಗಹನವೂ ಗಭೀರವೂ ಆದುದೆನ್ನಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಮೂರನೆಯ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿತೆಂದು ಹೇಳುವ ಜಲವು ಮೊದಲನೆಯ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯೆಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು. 'ಸಲಿಲಮಿತಿ ಲುಪ್ತೋಪಮಂ ಸಲಿಲಮಿವ ಯಥಾ ಕ್ಷೀರೇಣಾವಿಭಾಗಾಪನ್ನಂ ನೀರಂ ದುರ್ವಿಜ್ಞಾನಂ' ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಮೂರನೆಯ ಋಚೆಯ ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ನೀರು ಎಂದರೆ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿನ ನೀರಿನಂತೆ ನಿಬಿಡವಾಗಿ ಇದು ನೀರು ಇದು ಹಾಲು ಎಂಬು ತಿಳಿಯದಂತೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವಂತಹದ್ದೆಂದು ಲುಪ್ತೋಮಾರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮಾಯೆಯು ಗಹನವೂ ಗಭೀರವೂ ಆಗಿ ನೀರಿನಂತೆ ವ್ಯಾಪಿಸುವುದು. ಹೀಗೆ 'ಗೂಳ್ಹಂ ಅಪ್ರಕೇತಂ' ಎನಿಸಿ ನೀರಿನಂತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ದುರ್ವಿಜ್ಞಾನತರ ತಮಸ್ಸಿ

ನಂತಿರುವ ಮಾಯೆಯು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿರುವುದನ್ನು ಮೂರನೆಯ ಋಚೆಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಈ ಋಚೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಆವರಣಾತ್ಮಕವೂ ಗಹನವೂ ಗಭೀರವೂ ಆದ ಮಾಯಾ ಶಕ್ತಿಯು ಇನ್ನೂ ಹೊರಹೊಮ್ಮದಿರುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಒಂದನೆಯ ಋಚೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದುದನ್ನೇ ಮೂರನೆಯ ಋಚೆಯಲ್ಲಿ ಇದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಮಾಡುವ ಅರ್ಥಗಳು ಗ್ರಾಹ್ಯವಾದುವಲ್ಲ.

"ಆಪೋ ವಾ ಇದಮಗ್ರೇ ಸಲಿಲಮಾಸೀತ್" ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ನೀರೇ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದಿತು ಎಂಬ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ಶ್ರುತಿಯೊಂದಿದೆ. "ಆಪೋ ವಾ ಇದಗ್ಂ ಸರ್ವಂ" ಎಲ್ಲವೂ ನೀರೇ ಎಂಬ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ಶ್ರುತಿಯೂ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಆಪಃ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನೀರು ಎಂದು ಅರ್ಥ ಮಾಡಬಾರದು; ಏಕೆಂದರೆ, ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ನೀರೇ ಬ್ರಹ್ಮವು ಎನ್ನಬೇಕಾದೀತು. ಎಲ್ಲವೂ ಆಕಾಶದಿಂದಲೇ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಲಯ ಹೊಂದುವುದು ಎಂಬುದೊಂದು ಶ್ರುತಿಯೂ[1] ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವೆಂದರೆ ಪಂಚ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಆಕಾಶವೆಂದು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿದರೆ ಅದೇ ಬ್ರಹ್ಮವೆನ್ನಬೇಕಾದೀತು. "ಆಕಾಶಸ್ತಲ್ಲಿಂಗಾತ್" ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯದ ಆಕಾಶ-ಎಂದರೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವೆಂದೇ ಅರ್ಥ ಮಾಡಬೇಕೇ ಹೊರತು ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಆಕಾಶವೆಂದು ಅರ್ಥ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿಲಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದುದು ಪರಬ್ರಹ್ಮವೇ ಹೊರತು ಆಕಾಶವಲ್ಲ. ಆಪಃ ಎಂಬ ಪದವು ಆಪ್ಲೃ-ವ್ಯಾಪ್ತೌ, ಎಂದರೆ ವ್ಯಾಪಿಸು ಎಂಬ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಆಗಿದೆ. ಪರಬ್ರಹ್ಮದ ಶಕ್ತಿಯು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತ ರೂಪ ಜಗತ್ತಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ, ಅಂತಹ ಜಗತ್ತನ್ನು 'ತತ್ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ತದೇವಾನುಪ್ರಾವಿಶತ್' ಎಂಬ ಆಧಾರದಂತೆ ಅನುಪ್ರವೇಶ

---

[1] ಸರ್ವಾಣಿ ಹ ವಾ ಇಮಾನಿ ಭೂತಾನ್ಯಾಕಾಶಾದೇವ ಸಮುತ್ಪದ್ಯಂತೇ। ಆಕಾಶಂ ಪ್ರತ್ಯಸ್ತಂಯಂತಿ। ಆಕಾಶೋ ಹಿ ಏವ ಏಭ್ಯೋಜ್ಯಾಯಾನ್ ಆಕಾಶಃ ಪರಾಯಣಂ--ಛಾಂದೋಗ್ಯ ೧-೯-೧.

ಮಾಡಿದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಮರೆಮಾಡುವುದು. 'ಆವರೀವಃ' ಎಂದರೆ ಆವರಿಸುವಂತಹದು ನಾಸದೀಯಸೂಕ್ತದ ಮೊದಲನೆಯ ಋಚೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತ ಜಗತ್ತಾಗಿ ನೀರಿನಂತೆ ನಿಬಿಡವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸುವಂತಹದೂ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದು ಗಹನವೂ ಗಭೀರವೂ; ಆದುದೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಹೀಗೆ ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತ ಜಗತ್ತಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ಪರ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಜಗತ್ತಿನ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಮರೆಮಾಡಬಲ್ಲುದೂ ಗಹನವೂ ಗಭೀ ರವೂ ಆಗಿರುವುದೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮಾಯೆ ಎಂದರೆ ಶಕ್ತಿಯೆ. ಇಂತಹ ಶಕ್ತಿಯು ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದೂ ಒಂದನೆಯ ಋಚೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಲು ಅದು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ 'ಆಭು' ಎಂದರೆ ಬಯಲೆನಿಸುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು 'ಅಪಿಹಿತಂ' ಎಂದರೆ ಆಚ್ಛಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು, 'ತುಚ್ಛ' ಎಂದರೆ ಮಾಯಾ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೆಂಬುದನ್ನು ಮೂರನೆಯ ಋಚೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರು ವುದನ್ನು ಮುಂದೆ ವಿವರಿಸಲಾಗುವುದು. 'ಆಪೋವಾ ಇದಮಗ್ರೇ ಸಲಿಲ ಮಾಸೀತ್' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ನೀರೆಂಬ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ಪದಗಳಿಗೂ ನೀರಿನಂತೆ ನಿಬಿಡವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸುವ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮಾಯಾ ಶಕ್ತಿಯೆಂದೇ ಅರ್ಥಮಾಡಬೇಕು.

ಪರಮಾತ್ಮ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತ ಜಗತ್ತಾಗುವುದೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದಲೇ ಲಲಿತಾ ಸಹಸ್ರನಾಮದಲ್ಲಿ ದೇವಿಯು 'ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತರೂಪಿಣೀ' ಎಂದೂ, ಜಗತ್ತನ್ನು ಪ್ರಸವಿಸುವುದರಿಂದ 'ಪ್ರಸವಿತ್ರೀ' ಎಂದೂ, ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಆಧಾರಭೂತಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ 'ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ' ಎಂದೂ, ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಳು. ಸೂತ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿನ ಬ್ರಹ್ಮಗೀತೆಯಲ್ಲಿ 'ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಸರ್ವ ವಸ್ತೂನಾಂ ಪ್ರಜ್ಞೈಷಾ ಪರಮೇಶ್ವರೀ' ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಆನಂದ ಲಹರಿಯಲ್ಲಿನ 'ಮನಸ್ತ್ವಂ ವ್ಯೋಮ ತ್ವಂ' ಎಂದು ಮೊದಲಾಗುವ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿನ "ತ್ವಯಿಪರಿಣತಾಯಾಂ" ಎಂಬುದರಿಂದ 'ಪ್ರಕೃತಿಗೆ, ಜಗತ್ಕಾರಣ ನೀನಲ್ಲದೆ ಒಂದು ವಸ್ತುವಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು' ಎಂದು

ಜಕಣಾಚಾರ್ಯರು ಅವರ ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಚತುಶ್ಶತಿಯಲ್ಲಿಯ ಆಧಾರವುಂಟು.

"'ತ್ರಿಪುರಾ ಪರಮಾ ಶಕ್ತಿರಾದ್ಯಾ ಭೂತಾ ಮಹೇಶ್ವರೀ
ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಭಾಗೇನ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯೋತ್ಪತ್ತಿಮಾತೃಕಾ ||

ಪ್ರತ್ಯಭಿಜ್ಞಾ ಹೃದಯದ ಮೊದಲನೆಯ ಸೂತ್ರವಾದ 'ಚಿತಿಃ ಸ್ವತಂತ್ರಾ ವಿಶ್ವಸಿದ್ಧಿಹೇತುಃ' ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಸಿದ್ಧಿಗೆ ಚಿತಿಯೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇದರ ಕ್ಷೇಮರಾಜನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಂತೆ ಚಿತಿಯೆಂದರೆ 'ಶಿವಭಟ್ಟಾರಕಾಭಿನ್ನಾ' ಪರಾಶಕ್ತಿಯು. ಮಥಿತಾರ್ಥವೇನೆಂದರೆ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ಮೊದಲನೆಯ ಋಚೆಯಲ್ಲಿ ಸದಸತ್ತುಗಳೂ ಇಹಪರಲೋಕಗಳೂ ಭೋಕ್ತೃ ಭೋಗ್ಯವರ್ಗವೂ ಇವುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾದ ಶಿವಾಭಿನ್ನ ಶಕ್ತಿಯೂ ಹೊರಹೊಮ್ಮದಿರುವ ನಿರ್ವಿಶೇಷ ಪರಶಿವ ಬ್ರಹ್ಮದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದೆ.

ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ೨ನೇಯ ಮಂತ್ರ

ನ ಮೃತ್ಯುರಾಸೀದಮೃತಂ ನ ತರ್ಹಿ ನ ರಾತ್ರ್ಯಾ ಅಹ್ನ ಆಸೀತ್ ಪ್ರಕೇತಃ | ಆನೀದವಾತಂ ಸ್ವಧಯಾ ತದೇಕಂ ತಸ್ಮಾದ್ಧಾನ್ಯನ್ನ ಪರಃ ಕಿಂಚನಾಸ ||೨||

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯಾಧಾರ—ನರಾತ್ರ್ಯಾ ಅಹ್ನಶ್ಚ ಪ್ರಕೇತಃ ಪ್ರಜ್ಞಾನಮಾಸೀತ್, ತದ್ ಹೇತುಭೂತಯೋಃ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಮಸೋರಭಾವಾತ್ ತತ್—ಸಕಲವೇದಾಂತಪ್ರಸಿದ್ಧಂ ಬ್ರಹ್ಮತತ್ತ್ವಂ ಸ್ವಧಯೇತಿ-ಸ್ವಸ್ಮಿನ್ ಧೀಯತೇ ಧ್ರಿಯತ ಆಶ್ರಿತ್ಯ ವರ್ತತ ಇತಿ ಸ್ವಧಾ ಮಾಯಾಃ ತಯಾ ತದ್‌ಬ್ರಹ್ಮೈಕಮವಿಭಾಗಾಪನ್ನಮಾಸೀತ್ ತಸ್ಮಾದ್ಧ—ತಸ್ಮಾತ್ ಖಲು ಪೂರ್ವೋಕ್ತಾನ್ಮಾಯಾ ಸಹಿತಾದ್ ಬ್ರಹ್ಮಣೋನ್ಯತ್ಕಿಂಚನ ಕಿಮಪಿ ವಸ್ತುಭೂತ ಭೌತಿಕಾತ್ಮಕಂ ಜಗನ್ನಾಸ, ಪರಃ-ಪರಸ್ತಾತ್ ಸೃಷ್ಟೇರೂರ್ಧ್ವಂ ವರ್ತಮಾನ ಮಿದಂ ಜಗತ್ ತದಾನೀಂ ನ ಬಭೂವ.

ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥ—ಮೃತ್ಯುಃ = ಮರಣವು, ನ ಆಸೀತ್ = ಇರಲಿಲ್ಲ; ತರ್ಹಿ = ಹಾಗಾದರೂ, ಅಮೃತಂ = ಅಮರತ್ವವು, ನ= ಇರಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರ್ಯಾ = ರಾತ್ರಿಯ, ಅಹ್ನಃ = ಹಗಲಿನ, ಪ್ರಕೇತಃ = ಪರಿಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸಾಧನವು (ಎಂದರೆ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರು) ನ ಅಸೀತ್ = ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವಾತಂ = ಗಾಳಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಏಕಂ = ಅದ್ವಯವಾದ, ತತ್ = ಆಪರತತ್ತ್ವವು, ಸ್ವಧಯಾ = ತನ್ನೊಳಗೇ ಇರುವ ಶಕ್ತಿ ವಿಶೇಷದಿಂದ, ಆನೀತ್ = ಚೈತನ್ಯದಿಂದ ಸ್ಫುರಣೆಗೊಂಡಿದ್ದಿತು. ತಸ್ಮಾತ್ = ಅದು ಹೊರತು, ಅನ್ಯತ್ ಕಿಂಚನ = ಬೇರೆಯಾವುದೂ, ನ ಆಸ = ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪರಃ = ಮುಂದೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದೇನೂ ನ, (ಆಸ) = ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಪದ್ಯಾನುವಾದ—ಇರಲಿಲ್ಲ ಮರಣಮುಂ ಮತ್ತೆಯಮರತ್ವಮುಂ ।
ಇರಲಿಲ್ಲ ಪಗಲೆಂಬ ನಿಶಿಯೆಂಬುದಾವುದುಂ ।
ಇರಲಿಲ್ಲಿವಂ ತೋರ್ಪಿನಶಶಿಪ್ರಕೇತಮುಂ ।
ಇರಲಿಲ್ಲವದನುಳಿದುದೇನುಮುಂ ವಾಯುವುಂ ।
ಇರದೊಡಂ ಸ್ವಸ್ವರೂಪೈಕ ಚಿಚ್ಛಕ್ತಿಯಿಂ ।
ಸ್ಫುರಿಸುತಿರ್ದುದದ್ವೈತಪರಮಾತ್ಮ ತತ್ತ್ವಂ ॥೨॥

ಸರಳಾನುವಾದ—ಸೃಷ್ಟಿಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮರಣವೆಂಬುದಾಗಲೀ ಮರಣವಿಲ್ಲದಿರುವ ಅಮರತ್ವವಾಗಲೀ, ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳಾಗಲೀ, ಅವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರಾಗಲೀ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಚೈತನ್ಯ ಸ್ಫುರಣೆಗೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ವಾಯುವು ಸಹಾ ಆಗ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆಗ ಇದ್ದುದೊಂದೆಯಾದ ಪರಶಿವತತ್ತ್ವವು ಸ್ವಶಕ್ತಿ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಚೈತನ್ಯಸ್ಫುರಣೆಯುಳ್ಳುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಶಕ್ತಿಯು ಪರಶಿವನಿಗೆ ಸ್ವಸ್ವರೂಪವೇ ಆದುದರಿಂದ ಆ ಪರಶಿವ ತತ್ತ್ವವು ಅದ್ವೈತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಮತ್ತೇನು ಅದರೊಡನೆ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ವಿವೇಚನೆ—ಸೃಷ್ಟಿ ಪೂರ್ವವಿಷಯವು ಈ ಋಚೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಭೋಕ್ತೃಭೋಗ್ಯ ವರ್ಗವೇ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ, ಸಾಯುವುದೂ, ಸಾಯದೆ ಅಮರರಾಗಿ ಇರುವುದೂ

ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಯಾರೂ ಏನೂ ಇಲ್ಲದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏಳುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯರೂ ಆಗ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲವಾಗಿ ರಾತ್ರಿಹಗಲುಗಳೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಸಹಾ ಆಗ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಏನೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲವೇ ಎಂದರೆ ಇದ್ದಿತೊಂದು ಪರಶಿವ ಪರಮತತ್ತ್ವ.

ಹಿಂದಿನ ಋಚೆಯಲ್ಲಿ ಪರಶಿವನ ಶಕ್ತಿಯು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಪ್ರಾಣಚಲನೆಗೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ವಾಯುವೂ ಆಗ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದಮೇಲೆ ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮತತ್ತ್ವವು ಜಡವಾಗಿದ್ದಿತೆನ್ನಬಹುದೆ? ಈಸಂದೇಹ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿಯೇ ಈ ಋಚೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಚೈತನ್ಯದಿಂದ ಸ್ಫುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಚೈತನ್ಯವು ಅದಕ್ಕೆ ಅನ್ಯವಾದುದಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಅದು ಇದ್ದುದು ಒಂದೇ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಅದರ ಹೊರತು ಮತ್ತೇನು ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಪೂರ್ವಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮವು ಸತ್ ಚಿತ್ ಆನಂದ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿರುವುದು; ಚಿತ್ ಅದರ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಅದರಿಂದ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲು ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ನಿಷ್ಕಲವಾಗಿರುವುದು; ಆ ಸ್ಥಿತಿಯು ಎರಡನೆಯ ಋಚೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಮುಂದೆ ಸೃಷ್ಟ್ಯುನ್ಮುಖವಾದಾಗ ಅದು ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟ ವಾಗಿ ಸಕಲವಾಗುವುದು.

ಅಂದು ಆದಿಬಿಂದು ಉದಯಿಸದಂದು, ಮಾಯಾಶಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟದಂದು ಪರಶಿವ ತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತು ತಲೆದೋರದಂದ:, ಚಿತ್ತಿನಿಂದ ನಾದಬಿಂದುಕಲೆ ಗಳುದಯವಾಗದಂದು, ನಾದಬಿಂದು ಕಲೆಯೊಂದಾಗಿ ಚಿತ್ಪಿಂಡ ರೂಹಿಸಿ ದಂದು, ಶೂನ್ಯ ಮಹಾಶೂನ್ಯ ವಿಲ್ಲದಂದು ನಿಃಕಲ ನಿರಾಳತತ್ತ್ವನೆಂಬ ಹೆಸರಿಲ್ಲ ದಂದು, ನಿತ್ಯನಿರಂಜನ ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಇದ್ದೆಯಲ್ಲ ನಿನ್ನ ನೀನರಿಯದೆ, ಮಹಾ ಲಿಂಗಗುರು ಶಿವಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪ್ರಭುವೇ.

ತಂದೆಯಿಲ್ಲದ, ತಾಯಿಯಿಲ್ಲದ ಹೆಸರಿಲ್ಲದ, ಕುಲವಿಲ್ಲದ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲದ, ಹೊಂದಿಲ್ಲದ, ಅಯೋನಿಸಂಭವ ನೀನಾದ ಕಾರಣ ನಿನ್ನ ಸಕಲಲಿಂಗ ವೆಂದೆನಯ್ಯ ನಾನು ಮಹಾಲಿಂಗಗುರುಶಿವ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪ್ರಭುವೇ.

ಮೊದಲೆರೆಡು ಋಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟದ ನಾದ ಬಿಂದು ಕಲೆಗಳುದಯವಾಗದ, ಉಲುಹಿಲ್ಲದ ನಿಷ್ಕಲಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯಿದು.

ಮಾಯೆಯೂ ಹುಟ್ಟಿ ಸೃಷ್ಟ್ಯುನ್ಮುಖವಾಗುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮೂರನೆಯ ಋಚೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಛಾಂದೋಗ್ಯ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ 'ಸದೇವಸೋಮ್ಯೇದಮಗ್ರ ! ಆಸೀದೇಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯಂ.... ತದೈಕ್ಷತ ಬಹುಸ್ಯಾಂ ಪ್ರಜಾಯೇಯೇತಿ' ಎಂದರೆ ಮೊದಲಿದ್ದುದು ಒಂದೇ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಸಾಲದೇನೋ ಎಂಬಂತೆ ಎರಡನೆಯದಿಲ್ಲದುದನ್ನೂ ಹೇಳಿದೆ. ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ 'ತದೇಕಂ' ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಸಾಲದೇನೋ ಎಂಬಂತೆ ತಸ್ಮಾದ್ಧಾನ್ಯನ್ನ ಪರಃ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇಂಗಡಲೊಳಿಂಪು ಬೆಳದಿಂಗಳೊಳು ತಂಪು ಕುಸುಮಂಗಳೊಳು ಕಂಪು ಬೆರೆದಂತೆ ಪರಮನೊಳು ಬೆರದಿಹ ಅಗಜಾತೆ" ಶಿವನೊಡನೆ ಏಕರಸವಾಗಿರುವಳು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಆನೀತ್ ಸ್ವಧಯಾ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಲ್ಲಿ 'ಸ್ವಧಯಾ' ಎಂಬ ಪದದ ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಸ್ವಧಾ ಸ್ವಸ್ಮಿನ್ ಧೀಯತೇ ಧ್ರಿಯತ ಆಶ್ರಿತ್ಯ ವರ್ತತ ಇತಿ ಸ್ವಧಾ ಮಾಯಾ ತಯಾ' ಎಂದರೆ ತನ್ನೊಳಗೆ ಇರುವ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಯ ಬಲದಿಂದ ಆನೀತ್-ಎಂದರೆ ಸ್ಫುರಣೆಗೊಂಡಿದೆ-ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. 'ಆನೀತ್' ಪದವು ಅನು-ಪ್ರಾಣನೇ ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದುದು 'ಆನ್' ಪದಕ್ಕೆ 'ಪ್ರ' ಸೇರಿದರೆ ಪ್ರಾಣ್ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊರಗಿನ ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ತನ್ನೊಳಗಿನ ಎಂದರೆ ತನ್ನಸ್ವರೂಪವೇ ಆದ ಚೈತನ್ಯದಿಂದ ಪರಮ ತತ್ತ್ವವು ಸ್ಫುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು ಎಂದಾಯಿತು. ಶಿವಸೂತ್ರದ ಮೊದಲನೆಯ ಸೂತ್ರವೇ "ಚೈತನ್ಯಮಾತ್ಮಾ" ಎಂಬುದು ; ಚೈತನ್ಯವೇ ಆತ್ಮವು ಎಂಬುದು ಇದರ ಅರ್ಥ— "ಪ್ರಣಮ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಂ ನಿತ್ಯಂ ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪಿಣೀಂ" ಎಂಬ ಆಧಾರವಿದೆ. 'ಈಶ್ವರಪ್ರತ್ಯಭಿಜ್ಞಾ ಹೃದಯ' (೧-೩-೨) ದಲ್ಲಿ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು 'ಚಿದ್‌ವಪುಃ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶಿವಶಕ್ತಿಯರಲ್ಲಿ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧವಿದೆ.

ಲೋಕಾದಿಲೋಕಂಗಳೇನೂ ಇಲ್ಲದಂದು ನೆನಹು ನಿಷ್ಪತ್ತಿ
ಯಾಗಿತ್ತು ನೋಡಾ; ನೆನಹಿಲ್ಲದ ಘನವನ್ನು ನೆನೆದ
ನೆನಹೇ ಸಾವಯವವಾಗಿ ಚಿತ್ತನಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಆ
ಚಿತ್ತೇ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ನಿತ್ಯಪರಿಪೂರ್ಣವೆಂದು
ಐದಂಗವನಂಗೀಕರಿಸಿ ಶಿವತತ್ತ್ವವೆನಿಸಿತ್ತು..
ಮಾಯಾ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿ.

ದೀರ್ಘವಾದ ಸೃಷ್ಟಿವಚನವೊಂದರ ಭಾಗವಿದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲು, ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕೆಂಬ ನೆನಹಿಲ್ಲದ ನಿಷ್ಕಲ ಪರಶಿವ ಬ್ರಹ್ಮದ ಸೃಷ್ಟಿಪೂರ್ವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ಮೊದಲನೆಯ ಋಚೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯಿದು; ಹಿಂದಿನ ವಚನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ನಿಷ್ಕಲ ಲಿಂಗದ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಇದೇ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಾಂತ ಶಿಖಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪೋ ನಿರಾಕಾರೋ ನಿರ್ಗುಣೋ ನಿಷ್ಪ್ರಪಂಚಕಃ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. 'ನೆನಹಿಲ್ಲದ ಘನವನ್ನು ನೆನೆದ ನೆನಹು' ನೆನಹನ್ನು ನೆನೆವ ಮೊದಲು ಅದು ಜಡವಾಗಿದ್ದರೆ, ನೆನಹನ್ನು ಅದು ನೆನೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ತನ್ನೊಳಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೂ ಆದ ಚೈತನ್ಯದಿಂದ ಸ್ಫುರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕೆಂಬ ನೆನಹನ್ನು ನೆನೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ಎರಡನೆಯ ಋಚೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಪರಶಿವ ಬ್ರಹ್ಮದ ಶಕ್ತಿಯು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಪರಶಿವ ಬ್ರಹ್ಮವು ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಉನ್ಮುಖವಾದುದನ್ನು ಮೂರನೆಯ ಋಚೆಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನೆನೆದ ನೆನಹೇ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮಂತ್ರದ ವಿಷಯ.

ನಾಸದೀಯಸೂಕ್ತದ ೩ನೇಯ ಮಂತ್ರ--

ತಮ ಆಸೀತ್ ತಮಸಾಗೂಳ್ಹಮಗ್ರೇಽ ಪ್ರಕೇತಂ ಸಲಿಲಂ ಸರ್ವಮಾ ಇದಂ। ತುಚ್ಛ್ಯೇನಾಭ್ವಪಿಹಿತಂ ಯದಾಸೀತ್ ತಪಸಸ್ತನ್ಮಹಿನಾಜಾಯತೈಕಂ ||೩||

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯಾಧಾರ—೧. ತಮ ಆಸೀತ್ ತಮಸಾಗೂಳ್ಹಮಗ್ರೇ-ಅಗ್ರೇ ಸೃಷ್ಟೇಃಪ್ರಾಕ್, ಭೂತಭೌತಿಕಂ ಸರ್ವಂ ಜಗತ್ ತಮಸಾ ಗೂಳ್ಹಂ ಯಥಾ

ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥ–ಅಗ್ರೇ= ಸೃಷ್ಟಿ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ, ತಮಃ= ಅಂಧಕಾರವು, ಆಸೀತ್= ಇದ್ದಿತು, ತಮಸಾ= ತಮಸ್ಸಿನಿಂದ, ಗೂಳ್ಹಂ= ದಟ್ಟವಾಗಿ ಕವಿದಿರುವ, ಅಪ್ರಕೇತಂ= ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೇನೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಆವರಿಸಿರುವ, ಸಲಿಲಂ= ಹಾಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಜಲದಂತೆ ಅಭೇದ್ಯವಾದ, ಇದಂ ಸರ್ವಂ = ಜಗತ್ತಿದೆಲ್ಲವೂ, ಆಃ= ಇದ್ದಿತು, ಯತ್= ಯಾವ, ಏಕಂ= ಅದ್ವಿತೀಯವಾದ, ಆಭುಃ= ಬಯಲು ಅಥವಾ ಶೂನ್ಯ (void) ಎನಿಸುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು, ತುಚ್ಛೇನ =ಮಾಯಾ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ, ಅಪಿಹಿತಂ= ಆಚ್ಛಾದಿತವಾಯಿತೋ, ತತ್= ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು, ತಪಸಃ= ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಜ್ಞಾನ ರೂಪ ತಪಸ್ಸಿನ, ಮಹಿನಾ =ಮಹಿಮೆಯಿಂದ, ಅಜಾಯತ =ಜಗತ್ತಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು.

ಪದ್ಯಾನುವಾದ:

ಕವಿದಿತ್ತು ಗಾಢತಮಮಾರಂಭದಾದಿಯೊಳ್ |
ಕವಿದಿತ್ತು ಗಾಢತಮಮೇನುಮುಂ ತಿಳಿಯದೊಲ್ |
ಕವಿದಿತ್ತು ಸಲಿಲಮಿದನೆಡಬಿಡದೆ ಸರ್ವಮಂ |
ಕವಿದಿತ್ತು ಮಾಯೆಯದು ಬಯಲೆನಿಪ ತತ್ತ್ವಮಂ |
ತವೆಪರಮನೆಸಗಿದಾ ತಪದ ಮಹಿಮೆಯಿಂ ಸಂ|
ಭವಿಸಿತು (ದ್ವೈತ) ಜಗಮದ್ವೈತ ತತ್ತ್ವದಿಂ || ೩ ||

ನೈಶಂ ತಮಃ ಸರ್ವಪದಾರ್ಥಜಾತಂ ಆವೃಣೋತಿ ತದ್ವತ್ ಆತ್ಮ ತತ್ತ್ವಸ್ಯ ಆವರಕತ್ವಾತ್ ಮಾಯಾಪರಸಂಜ್ಞಂ ಭಾವರೂಪಾಜ್ಞಾನಂ ಅತ್ರ ತಮ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ

೨. ಅಪ್ರಕೇತಂ - ಅಪ್ರಜ್ಞಾಯಮಾನಂ
೩. ಸಲಿಲಂ - ಸಲಿಲಮಿತಿ ಲುಪ್ತೋಪಮಂ. ಸಲಿಲಮಿವ, ಯಥಾಕ್ಷೀರೇಣ ಅವಿಭಾಗಾಪನ್ನಂ ನೀರಂ ದುರ್ವಿಜ್ಞಾನಂ ತಥಾ ತಮಸಾ ಅವಿಭಾಗಾಪನ್ನಂ ಜಗತ್ ನಶಕ್ಯವಿಜ್ಞಾನಂ ಇತ್ಯರ್ಥಃ
೪. ತುಚ್ಛ್ಯೇನ ತುಚ್ಛ ಕಲ್ಪನೇನ ಸದಸತ್ ವಿಲಕ್ಷಣೇನ
೫. ಅಪಿಹಿತಂ - ಛಾದಿತಂ
೬. ತಪಸಃ ತನ್ಮಹಿನಾ ಅಜಾಯತ - ತಪಸಃ-ಸ್ರಷ್ಟವ್ಯ ಪರ್ಯಾಲೋಚನ ರೂಪಸ್ಯ, ಮಹಿನಾ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೇನ, ಅಜಾಯತ ಉತ್ಪನ್ನಂ

ಸರಳಾನುವಾದ— ನಾಮ ರೂಪಗಳಿಂದ ವಿವಿಧವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಜಗತ್ತು, ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲು ಅಭೇದ ರೂಪವಾಗಿದ್ದು ನಾಮರೂಪ ರಹಿತವಾಗಿ ಚೇತನಾಚೇತನ ಸದಸದ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಏನನ್ನೂ ತೋರ ಗೊಡದ, ಜಲದಂತೆ ನಿಬಿಡವಾದ ತಮೋರೂಪ ಮಾಯಾ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಮಾಯಾ ಶಕ್ತಿಯು ಪರಮತತ್ತ್ವವೆನಿಸಿದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿದ್ದಿತು. ತಪೋ ರೂಪವಾದ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯು ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿ, ನಾಮರೂಪ ಜಗತ್ತು ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ವಿವೇಚನೆ— ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲು ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಜಗತ್ತಾಗಲೀ, ಅದಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ ಅವ್ಯಾಕೃತವೆನಿಸುವ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಲೀ, ಇಲ್ಲದಂದು ಇದ್ದುದೊಂದು ಪರತತ್ತ್ವ ಇಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ—ಎಂದು ಮೊದಲನೆಯ ಋಚೆಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆ ಪರಮಶಿವ ತತ್ತ್ವದಿಂದ ಮಾಯೆಯೆನಿಪ ಪರಶಕ್ತಿ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮದೆ ಅದ್ವೈತವಾಗಿದ್ದಿತದು—ಎಂಬುದು ಎರಡನೆಯ ಋಚೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಂದಮೇಲೆ, ಆಗ ಚೈತನ್ಯ ರೂಪಿಣಿಯಾದ ಶಕ್ತಿಯು ಪರಮಶಿವನಿಂದ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದಾಯಿತು. ಶಕ್ತಿಯು ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿ ಪರಶಿವ ತತ್ತ್ವವು ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟವಾಗುವ ಮೊದಲು, ಅದರ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆದ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಅಭಿನ್ನವಾದ ಚೈತನ್ಯದಿಂದ ಅದು ಸ್ಫುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು-ಎಂದು ಎರಡನೆಯ ಋಚೆಯು ಹೇಳುತ್ತದಷ್ಟೆ. ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಮಾಯಾ ಶಕ್ತಿಯು ಪರಶಿವ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಆವರಿಸಿ ಅದನ್ನು ಮರೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮಾಯಾ ಶಕ್ತಿಯು ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಮೊದಲು ಆವರಿಸುವಂತಹುದು ಏನೂ ಆಗ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು 'ಕಿಮಾವರೀವಃ' ಎಂದು ಮೊದಲನೆಯ ಋಚೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರ ಅರ್ಥವೆಂದು ಹಿಂದೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಗಹನವೂ ಗಭೀರವೂ ಆದ ನೀರು ಆಗ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಮೊದಲನೆಯ ಋಚೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ, ಮೂರನೆಯ ಋಚೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ನೀರು ಇದ್ದಿತು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಏಳುವುದು. ಆವರಿಸುವಂತಹದೂ, ಗಹನವೂ ಗಭೀರವೂ ಆದ ಜಲವು ಇಲ್ಲದುದು, ಮೊದಲನೆಯ ಋಚೆಯು

ಹೇಳುವ ಸೃಷ್ಟಿ ಪೂರ್ವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಪ್ರಜ್ಞಾಯಮಾನವಾಗಿ ಆವರಿಸುವ ಜಲವು ಇದ್ದಿತೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಸೃಷ್ಟಿಯು ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಮೂರನೆಯ ಋಚಿಯಲ್ಲಿ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲು ಇಲ್ಲದುದು ಸೃಷ್ಟಿಯು ಹೊರ ಹೊಮ್ಮುವಾಗ ಇದ್ದಿತೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನೂ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಸಲಿಲದಂತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿಬಿಡವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ತಮಸ್ಸಿನಂತೆ ಅಪ್ರಕೇತವಾಗಿ ಎಂದರೆ ಯಾವುದನ್ನು ಆವರಿಸಿ ಮರೆ ಮಾಡುವುದೋ ಅಂತಹ ಪರಮಾತ್ಮನ ಜ್ಞಾನವಾಗದಂತೆ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಏನು ಎಂದರೆ ಅದು ಮಾಯೆಯೇ ಎನ್ನಬೇಕು. ಆತ್ಮತತ್ತ್ವಸ್ಯಾವರಕತ್ವಾತ್, ಮಾಯಾಪರ ಸಂಜ್ಞಂ' ಎಂದು ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ; ಶಾಂಕರ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಭಾವರೂಪಾಜ್ಞಾನಂ ಎಂಬ ವಿವರಣೆಯಿದೆ. ಮಾಯೆಯು ಅಜ್ಞಾನವಲ್ಲ. ಅದು ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡತಕ್ಕುದು. ಕತ್ತಲೆಯು ದೀಪವನ್ನು ಆವರಿಸಲಾರದು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಜ್ಞಾನ ಜ್ಯೋತಿಯಾದ ಆತ್ಮ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರವು ಆವರಿಸಲಾರದು. ಮೋಡವು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಮರೆಮಾಡುವಂತೆ ಆತ್ಮ ಪ್ರಭಾಕರನನ್ನು ಮಾಯೆಯು ಜೀವರುಗಳಿಗೆ ಕಾಣದಂತೆ ಮರೆ ಮಾಡುವುದು. ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಉಪನಿಷತ್ತು ಬಹು ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತವೇ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿರುವ ಉಪನಿಷತ್ತು. ‹ಮಾಯಾಂ ತು ಪ್ರಕೃತಿಂ ವಿದ್ಯಾತ್ ಮಾಯಿನಂ ತು ಮಹೇಶ್ವರಂ' ಎಂದು ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಮಾಯೆಯೆಂದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೆಂದೂ, ಮಾಯಿ ಎಂದರೆ ಪರಮೇಶ್ವರನೆಂದೂ ಅದರ ಅರ್ಥ. ಮಾಯೆ ಎಂದರೆ ಅಜ್ಞಾನವೆಂದಾದರೆ ಮಾಯಿಯಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಅಜ್ಞಾನಿ ಎನ್ನಬೇಕಾದೀತು. ಆದುದರಿಂದ ಮಾಯೆ ಎಂದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಹೊರತು ಅಜ್ಞಾನವಲ್ಲ. ಪರಶಿವಾಭಿನ್ನವಾದ ಮಾಯಾ ಶಕ್ತಿಯು ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿ ಅವ್ಯಾಕೃತ ಎಂದರೆ ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯಾಗಿರುವುದು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯು ನಾಮರೂಪರಹಿತವಾಗಿದ್ದು ಮುಂದೆ ನಾಮರೂಪಾತ್ಮಕವಾಗುವುದು.

ಪ್ರಕೃತಿಯು ನಾಮರೂಪರಹಿತವಾಗಿ ಅವಿಭಾಗಾಪನ್ನವಾಗಿ, ದುರ್ವಿ

ಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಇರುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ‹ಅಪ್ರಕೇತಂ ಸಲಿಲಂ' ಎಂಬ ಪದಗಳು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಸಲಿಲಂ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ‹ಸಲಿಲಮಿವ' ಎಂದರೆ 'ಜಲದಂತೆ ಇರುವ' ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಬೇಕು. ‹ಸಲಿಲಮಿತಿ ಲುಪ್ತೋಪಮಂ; ಸಲಿಲ ಮಿವ; ಯಥಾಕ್ಷೀರೇಣ ಅವಿಭಾಗಾಪನ್ನಂ ನೀರಂ ದುರ್ವಿಜ್ಞಾನಂ ತಥಾ ತಮಸಾವಿಭಾಗಾಪನ್ನಂ ಜಗನ್ನಶಕ್ಯವಿಜ್ಞಾನಮಿತ್ಯರ್ಥಃ' ಎಂದು ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿದೆ. ನೀರು ಮಿಶ್ರವಾದ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಯಾವುದು ಹಾಲು ಯಾವುದು ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕಮಾಡಿ ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಾಗದೋ ಹಾಗೆ ತಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತು ಎಂದರೆ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಜರೂಪವಾಗಿರುವ ಜಗತ್ತು ಯಾವುದು ಎಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸಲಾಗದೆಂಬುದನ್ನು ಸಲಿಲ ಪದವು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ

ಆಸೀದಿದಂ ತಮೋಭೂತಮಪ್ರಜ್ಞಾನಮಲಕ್ಷಣಂ |
ಅಪ್ರತರ್ಕ್ಯಮನಿರ್ದೇಶ್ಯಂ ಪ್ರಸುಪ್ತಮಿವ ಸರ್ವತಃ ||

ತಮಸ್ಸಿನಂತೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಈ ಅವ್ಯಕ್ತ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಾಗಲೀ, ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದಾಗಲೀ ವರ್ಣಿಸುವುದಾಗಲೀ ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದೂ, ನಿದ್ರಿಸುವವನ ಸ್ಥಿತಿಯಂತೆ ಇರುವುದೆಂದೂ ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮನುವು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮಯೂರಾಂಡರಸನ್ಯಾಯವು ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ನವಿಲಿನ ವಿವಿಧ ಅಂಗಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳ ವಿವಿಧ ವರ್ಣಗಳನ್ನೂ ನವಿಲಿನ ತತ್ತಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ವ್ಯಕ್ತ ಜಗತ್ತಿನ ವಿವಿಧ ವರ್ಣದ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳು ಅವ್ಯಕ್ತ ಅವ್ಯಾಕೃತವೆಂಬ ತಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದ್ದು ಮುಂದೆ ವ್ಯಕ್ತ ಜಗತ್ತಾದಾಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ರೂಪು ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುವು.

ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಮಂತ್ರವಿದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಮಾಡಬಹುದು;

ಯ ಏಕೋಽವರ್ಣೋ ಬಹುಧಾಶಕ್ತಿಯೋಗಾದ್
ವರ್ಣಾನನೇಕಾನ್ನಿಹಿತಾರ್ಥೋದಧಾತಿ |

ವಿಜ್ಞೈತಿ ಚಾಂತ್ಯೇ ವಿಶ್ವಮಾದೌ ಚ ದೇವಃ
ಸನೋ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಶುಭಯಾ ಸಂ ಯುನಕ್ತು ||

ಈ ಮಂತ್ರದ ಕನ್ನಡ ಪದ್ಯಾನುವಾದವಿದು:

ಕಂದ| ಏಕನವರ್ಣಂ ವರ್ಣಾ|
ನೇಕಮನುರೆ ಸೃಜಿಸೆ ಶಕ್ತಿಯೋಗದೆ ಮೊದಲಾ|
ಲೋಕಿ ಪೊಡದು ನಿಹಿತಾರ್ಥಂ|
ಲೋಕಲಯಮವನಿನವಂ ಕುಡುಗೆ ಶುಭ ಮತಿಯಂ||

ಪರಶಿವ ಬ್ರಹ್ಮವು ವರ್ಣರಹಿತವಾದುದಾದರೂ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟವಾಗುವು ದರಿಂದ ಬಹು ವರ್ಣಾತ್ಮಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಲಯಗೊಳಿಸುವುದೆಂಬುದು ಈ ಮಂತ್ರದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. 'ಯ ಏಕೋ ಅದ್ವಿತೀಯಃ ಪರಮಾತ್ಮಾ, ಅವರ್ಣಾ ಜಾತ್ಯಾದಿರಹಿತೋ ನಿರ್ವಿ ಶೇಷ ಇತ್ಯರ್ಥಃ' ಎಂಬ ಈ ಮಂತ್ರದ ಶಾಂಕರ ಭಾಷ್ಯದಂತೆ, ಪರಮಾತ್ಮ ತತ್ತ್ವವು 'ಅವರ್ಣ' ಎಂದರೆ ನಿರ್ವಿಶೇಷವಾದುದೂ, 'ಏಕಃ' ಎಂದರೆ ಅದ್ವಿ ತೀಯವಾದುದೂ ಆಗಿದೆ. ಅವರ್ಣವಾಗಿರುವ ಪರಶಿವ ಬ್ರಹ್ಮವು ಬಹು ವರ್ಣಾತ್ಮಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಏಳುತ್ತದೆ. ಶಾಂಕರ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಶಕ್ತಿಯೋಗಾತ್ ವರ್ಣಾನ್ ಅನೇ ಕಾನ್....ದಧಾತಿ ವಿದಧಾತಿ' ಎಂಬ ಉತ್ತರವಿದೆ. ಅವರ್ಣವಾದ ಎಂದರೆ ನಿರ್ವಿಶೇಷವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟವಾಗುವುದರಿಂದ ಬಹು ವರ್ಣಾತ್ಮಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಶಿವ ಬ್ರಹ್ಮ ದಿಂದ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮುವ ಅವ್ಯಕ್ತ ಅವ್ಯಾಕೃತ ಎನಿಸುವ ಪ್ರಕೃತಿಯಾದರೂ ನೀರಕ್ಷೀರ ನ್ಯಾಯದಂತೆ ಅಭೇದವಾಗಿ ಎಂದರೆ ತನ್ನೊಳಗೆ ಅಡಗಿರುವ ಬಹು ರೂಪಾತ್ಮಕ ವ್ಯಕ್ತ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ತೋರಗೊಡದೆ ನಾಸ ದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ಮೂರನೆಯ ಋಚೆಯಿದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ 'ತಮಸಾಗೂಳ್ಹ ಮಗ್ರೇಽಪ್ರಕೇತಂ ಸಲಿಲಂ' ಎನ್ನುವಂತೆ ಇದ್ದಿತೆಂಬುದು ನಿರ್ಧಾರವಾಗು ವುದು. ಮೊದಲನೆಯ ಋಚೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಸದಸತ್ತುಗಳಿಗೆ ಮಿಾಂದ ನಿಷ್ಕಲ ಪರಶಿವ ಬ್ರಹ್ಮದ ಸೃಷ್ಟಿ ಪೂರ್ವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಭಃ ಕಿಮಾಸೀದ್ ಗಹನಂ ಗಂಭೀರಃ ಎಂದರೆ ಗಹನವೂ ಗಭೀರವೂ ಆದ ಜಲದಂತೆ ಅಭೇದ

ರೂಪವಾದ ಶಿವಶಕ್ತಿರೂಪ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ್ದಿತೇ-ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲ ನೆಂಬುದೇ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಕಿಂ ಆವರೀವಃ ? -ಎಂದರೆ ತಮದಂತೆ ಆವರಿಸುವ ಶಿವಶಕ್ತಿರೂಪ ಮಾಯೆಯು ಇದ್ದಿತೇ ಎಂದರೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದೇ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ. ಆದರೆ ಹಿಂದೆ ಇಲ್ಲದ ಆವರಣಾತ್ಮಕ ತಮೋ ರೂಪವು 'ತಮಸಾಗೂಳ್ಹಂ ಅಪ್ರಕೇತಂ ಸಲಿಲಂ' ಎಂದರೆ ಅಂಧಕಾರದಿಂದ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಕವಿದು ಏನನ್ನೂ ತೋರಗೊಡದ ಜಲದಂತೆ ಆವರಿಸಿದ್ದ ಶಿವಶಕ್ತಿರೂಪ ಮಾಯೆಯು ಪರಶಿವ ಬ್ರಹ್ಮವು ಸೃಷ್ಟ್ಯುನ್ಮುಖವಾದಾಗ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ್ದಿತೆಂಬುದು ಮೂರನೆಯ ಋಚೆಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿವೆ. ಅಂಭಃ, ಸಲಿಲಂ ಮೊದಲಾದ ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಪದಗಳಿಗೆ ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ 'ಸಲಿಲಮಿವ'ಯೆಂದರೆ ಜಲದಂತೆ ಅಭೇದವಾದ ಪರಶಿವ ಶಕ್ತಿ ರೂಪದ ಮಾಯೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಕೃತಿಯೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮೂರನೆಯ ಋಚೆಯ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದ ವಿವೇಚನೆಯು ಮುಗಿಯಿತು.

ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ಮೂರನೆಯ ಋಚೆಯ ಉತ್ತರಾರ್ಧವು ತುಚ್ಛೇನ ಆಭು ಅಪಿಹಿತಂ' ಯೆಂಬ ಪದಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈಶಾವಾಸ್ಯೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಿರಣ್ಮಯೇನ ಪಾತ್ರೇಣ ಸತ್ಯಸ್ಯ ಅಪಿಹಿತಂ ಮುಖಂ' ಯೆಂಬ ವಾಕ್ಯವು 'ತುಚ್ಛೇನ ಅಭು ಅಪಿಹಿತಂ' ಯೆಂಬುದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಂತಿದೆ. ಛಾಂದೋಗ್ಯ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ (8-3-4) ಹೇಳಿದಂತೆ 'ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ನಾಮ ಸತ್ಯಂ' ಯೆಂದರೆ ಸತ್ಯವೆಂಬುದು ಬ್ರಹ್ಮದ ಹೆಸರು ಇದರ ಶಾಂಕರ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ 'ಸತ್ಯಂ ಹಿ ಅವಿತಥಂ ಬ್ರಹ್ಮ' ಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಸತ್ಯಾಖ್ಯ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು 'ಅಪಿಹಿತಂ' ಯೆಂದರೆ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು, ಹಿರಣ್ಮಯೇನ ಪಾತ್ರೇಣ ಯೆಂದರೆ ಹೇಮಮಯ ಪಾತ್ರೆಯಿಂದ. ಚಿನ್ನದಂತೆ ಮೋಹಕಾರಕವು ಈ ಜಗತ್ತು. ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮದ ಶಕ್ತಿಯಾದ ಹೈಮವತಿಯು ಕೇನದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಮೋಹಕಾರಿಯಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಪರಬ್ರಹ್ಮ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಾದ ಮುಸುಕನ್ನು ಹಾಕುತ್ತದೆ. ಈಶದ ರಂಗರಾಮಾನುಜ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಹಿರಣ್ಮಯೇನ ಭೋಗ್ಯ ವರ್ಗೇಣ'ಯೆಂಬ ವಿವರಣೆಯಿದೆ.

ಭೋಗ್ಯ ವರ್ಗದಿಂದ ತುಂಬಿವೆ ಈ ಜಗತ್ತು. ಛಾಂದೋಗ್ಯ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ (8-3-1) 'ಸತ್ಯಾಃ ಕಾಮಾಃ ಅನೃತಾಪಿಧಾನಾಃ' ಎಂದಿದೆ ಸತ್ಯಕಾಮಿಗಳಿಗೆ ಅಡ್ಡಬರುವುದು ಅನೃತವಾದ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಮೋಹ. ಇಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವೆಂಬ ಪದವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೂ ಅನೃತವೆಂಬ ಪದವನ್ನು ಸತ್ಯವಲ್ಲದ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಸತ್ಯವೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವೆಂದೂ ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತು ನಾಶವಾಗುವುದಾದರೂ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಅಳಿಯದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಅಮೃತವೆಂದೂ ಕರೆದಿದೆ. 'ಬ್ರಹ್ಮಾಮೃತಂ ಜಗತ್ ಸತ್ಯಂ' ಯೆಂಬ ನಿಲುವು ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕದ್ದು. 'ಅಮೃತಂ ಸತ್ಯೇನಚ್ಛನ್ನಂ' ಯೆಂದು ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕದಲ್ಲಿ (1–6-3) ಹೇಳಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದರೂ ಅಮೃತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವು ಸತ್ಯವೆನ್ನುವ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಮರೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆಯೆಂಬುದೇ. 'ತತ್ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ತದೇವಾನುಪ್ರಾವಿಶತ್' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಂತೆ ತಾನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಜಗತ್ತಿನೊಳಗೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಅನುಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ ಚೇತನಾಚೇತನಾತ್ಮಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಂತರಾತ್ಮವಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಅಂಗಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಚೈತನ್ಯದಾಯಕವಾಗಿರುವುದು. ಕೇನೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ—

ಶ್ರೋತ್ರಸ್ಯ ಶ್ರೋತ್ರಂ ಮನಸೋ ಮನೋಯದ್
ವಾಚೋ ಹ ವಾಚಂ ಸ ಉ ಪ್ರಾಣಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಃ

ಎಂಥರೆ—

ಅದು ಕಿವಿಯ ಒಳ ಕಿವಿಯು, ಅದು ಮನದ ಒಳಮನವು |
ಅದು ವಾಕ್ಕಿನೊಳವಾಕ್ಕು, ಆದು ಜೀವದೊಳಜೀವ ||

ವಚನ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ—

ತನುವೊಳಗೆ ತನುವಾಗಿ ಮನದೊಳಗೆ ಮನವಾಗಿ
ಪ್ರಾಣದೊಳಗೆ ಪ್ರಾಣವಾಗಿಪ್ಪುದೆಂದರೆ . . ಅರಿಯಬಹುದೆ?

ಎಂಬ ವಚನವುಂಟು. ತನುಮನ ಪ್ರಾಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಗೋಚರವಲ್ಲವೆಂದೇ ಕೇನೋಪನಿಷತ್ತು ಹೇಳುವುದು. 'ನ ತತ್ರ ಚಕ್ಷುರ್ಗಚ್ಛತಿ ನ ವಾಗ್ಗಚ್ಛತಿನೋಮನಃ' ಎಂದರೆ ಅದರ ಬಳಿ ಸಾರವವು ಮನ ಕಣ್ಣುವಾಕ್ಕುಗಳು—ಎಂದು ಅರ್ಥ.

ಪರಮಾತ್ಮತತ್ತ್ವವು ತನ್ನನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿರುವ ಜಗತ್ತಿನೊಳಗೆ ಹುದುಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಚೈತನ್ಯದಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಈಶೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ 'ಹಿರಣ್ಮಯೇನ ಪಾತ್ರೇಣ ಸತ್ಯಸ್ಯ ಮುಖಂ ಅಪಿಹಿತಂ'—ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ 'ತುಚ್ಛೇನ ಅಭು ಅಪಿಹಿತಂ'—ಎಂಬುದರ ವಿವರಣೆಯಂತೆಯೇ ಇದೆ. ತಿಲಕರ ಗೀತಾರಹಸ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ವಿವರಣೆಯಂತೆ "ಪಂಚದಶಿಯೊಳಗೆ (ಚಿತ್ರ ೧೮-೧೩೦) 'ತುಚ್ಛ'ವೆಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಮಾಯೆಗೆ ಹಚ್ಚಿದ್ದಾರೆ. (ನೃಸಿ. ಉತ್ತ ೯ ನೋಡು). ಅರ್ಥಾತ್ 'ಅಭು' ಎಂದರೆ ಪೊಳ್ಳು ಎಂಬ ಅರ್ಥವಲ್ಲದೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವೆಂದಾಗುತ್ತದೆ." ಹೀಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮವು ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಲು, ಅವ್ಯಕ್ತ ಅವ್ಯಾಕೃತ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಆವರಣಾತ್ಮಕವಾದ ತಮದಂತೆ, ವ್ಯಾಪಕಾತ್ಮಕವಾದ ಜಲದಂತೆ ಹರಡುವುದು. ಆ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅಡಗಲು, ಮಾಯೆಯೊಳಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನೆನ್ನುವಂತಾಯಿತು. ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಜಗತ್ತಾಗಲು, ಅದರಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಪರತತ್ತ್ವವು 'ಮಣಿಗಳ ಸೂತ್ರದಂತೆ, ತ್ರಿಸಂಧ್ಯೆಯ ನೀನಿಪ್ಪೆಯಯ್ಯಾ, ಎಣಿಸುವಡೆ ತನು ಭಿನ್ನ ಅತ್ಮನೊಬ್ಬನೇ' ಎನ್ನುವಂತಾಯಿತು. ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಶಿವಯೋಗಿಗಳ ಉದ್ಗಾರವಿದು ಉದ್ಬೋಧವಾದುದಾಗಿದೆ:

ದೇಹ ಮರೆಗೊಂಡಿಪ್ಪ ಆತ್ಮನಂತೆ ಶಕ್ತಿಯು ಮರೆಗೊಂಡಿಪ್ಪ ಶಿವನಂತೆ ಕ್ಷೀರವು ಮರೆಗೊಂಡಿಪ್ಪ ತುಪ್ಪದಂತೆ, ಪಾಚ್ಯವು ಮರೆಗೊಂಡಿಪ್ಪ ಅನಿರ್ವಾಚ್ಯದಂತೆ ಲೋಕಾರ್ಥದೊಳಡಗಿರ್ಪ ಪರಮಾರ್ಥದಂತೆ ಎನ್ನ ಅತ್ಮದೊಳಡಗಿರ್ಪ ಪರಮತತ್ತ್ವವು ಬೀಜದೊಳಡಗಿರ್ಪ ವೃಕ್ಷದಂತೆ ಇದ್ದಿತಯ್ಯಾ ನಾನರಿಯದ ಮುನ್ನ ಎನ್ನೊಳಡಗಿರ್ದಿತಯ್ಯಾ ಶರಣಲಿಂಗಸಂಬಂಧ ಮಹಾಲಿಂಗ ಗುರುಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪ್ರಭುವೇ

ಮಹರ್ಷಿ ಅರವಿಂದರು ಹೇಳುವುದಾದರೂ ಇದೇ :

The truth is already within us and calls for its release from the covering that conceals it in manifested nature.

ಸೃಷ್ಟಿಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ತತ್ತ್ವವು ಶಿವನಲ್ಲಿ ನನೆಯೊಳಗಣ ಪರಿಮಳ ದಂತೆ ಇದ್ದಿತು, ಕನ್ನೆಯಸ್ನೇಹದಂತೆ ಇದ್ದಿತು, ಎಂದು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಶಿವಾದ್ವೈತಸ್ಥಿತಿಯು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕ್ಷೀರದಲ್ಲಿ ಮರೆಗೊಂಡಿಪ್ಪ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಘೃತವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು ಕ್ಷೀರ. "ತಿಲೇಷು ತೈಲಂ ದಧಿನೀವ ಸರ್ಪಿಃ" ಎಂದು ಮೊದಲಾಗುವ ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಶಿವನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಎಂದರೆ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ಮೂರನೆಯ ಋಚೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಎಳ್ಳಿನಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದಂತೆ ನನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಮಳವನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸ್ನೇಹ ತೋರಿದರೂ ಕಾಮವಿಕಾರವಾಗದು. ಹಾಗೆಯೇ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲು ಎಂದರೆ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ಒಂದೆರಡನೆಯ ಮಂತ್ರಗಳು ಹೇಳುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವನಿಂದ ಶಕ್ತಿಯು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲವಾಗಿ ಶಿವಾದ್ವೈತಸ್ಥಿತಿಯೇ ಇರುವುದು.

ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ 'ಆಭು' ಎಂಬ ಪದವು ಪರಬ್ರಹ್ಮ—ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವ ಪಾರಿಭಾಷಿಕಪದವು. ಬೃಹತ್ವಾತ್‌ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂಬ ಪದವು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದವಾದರೂ, ಇದನ್ನು ಆ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿಲ್ಲ. ಋಗ್ವೇದದ ಋಷಿಗಳು ಪರತತ್ತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಲು ಯೋಜಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಮೊದಲನೆಯ ಪದವು, "ಆಭು" ಎಂಬ ಪದವೇ ಆಗಿದೆ. ಆಭು-ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಟೊಳ್ಳು ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥವೂ, ಪರಮಾತ್ಮ-ಎಂಬ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಅರ್ಥವೂ ಇರುವುದನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದೆ. ಮ್ಯಾಕ್ಸ್‌ಮುಲರು ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತವನ್ನು ಭಾಷಾಂತರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ "ಆಭು" ಪದಕ್ಕೆ "void" ಎಂದು ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರುವರು. ಸೃಷ್ಟಿಯಾದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ "ಸತ್" ಎಂದರೆ ಇರುವುದು ಎಂದು ಹೇಳುವರಷ್ಟೆ. ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲ ಸ್ಥಿತಿಯು ಸದಸತ್ತುಗಳಿಗೆ ಮೀರಿ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ವಚನಕಾರರ "ಶೂನ್ಯ, ಬಯಲು" ಎಂಬ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳಂತೆ ಇರುವ "ಆಭು" ಎಂಬ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದವನ್ನು

ಈ ಸೂಕ್ತದ ಋಷಿಯು ನಿಯೋಜಿಸಿಕೊಂಡುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇಕೆ ?—ಶೂನ್ಯ, ಬಯಲು—ಎಂಬ ಪದಗಳಿಗೆ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ "ಆಭು" ಪದವೇ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿದೆಯೆನ್ನಬಹುದು.

ಪೂರ್ಣಮದಃ ಪೂರ್ಣಮಿದಂ ಪೂರ್ಣಾತ್ ಪೂರ್ಣಮುದಚ್ಯತೇ |
ಪೂರ್ಣಸ್ಯ ಪೂರ್ಣಮಾದಾಯ ಪೂರ್ಣಮೇವಾವಶಿಷ್ಯತೇ ||

ಎಂಬ ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಷಯದ ಮಂತ್ರದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಕೆಳಗಿನ ವಚನದಲ್ಲಿದೆ:

ಬಯಲು ಬಯಲನೆ ಬಿತ್ತಿ ಬಯಲು ಬಯಲನೆ ಬೆಳೆದು
ಬಯಲು ಬಯಲಾಯಿತಯ್ಯಾ ಗುಹೇಶ್ವರಾ

ಬಯಲು ನಿರ್ವಯಲು, ಶೂನ್ಯ, ನಿಶ್ಶೂನ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳಂತೆ 'ಆಭು' ಎಂಬ ಪದವು ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. 'ತುಚ್ಛೇನ ಆಭು ಅಪಿಹಿತಂ' ಎಂದರೆ ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮವು ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟವಾಯಿತೆಂದರ್ಥ. 'ತಪಸಸ್ತನ್ಮಹಿನಾಜಾಯತೈಕಂ' ಎಂಬ ಪದಗಳು ಪರಶಿವನು ಶಕ್ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಉನ್ಮುಖನಾದುದರಿಂದ- ಎಂಬುದನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಅದ್ವೈತವಾದ ಪರಶಿವತತ್ತ್ವವು ಸೃಷ್ಟ್ಯುನ್ಮುಖವಾದಾಗ್ಗೆ ಶಕ್ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ರೂಪವಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನೂ, ತದನಂತರ ಹೇಗೆ ದ್ವೈತ ಜಗತ್ತಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರಶ್ರುತಿಯ ಆಧಾರದಿಂದಲೂ ಅದರ ಭಾಷ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ವಿವರಿಸಲಾಗುವುದು.

ಯದಾ ತಮಸ್ತನ್ನದಿವಾ ನರಾತ್ರಿರ್ನಸನ್ನಚಾಸಚ್ಛಿವ ಏವ ಕೇವಲಃ |
ತದಕ್ಷರಂ ತತ್ ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಂ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಚ ತಸ್ಮಾತ್
ಪ್ರಸೃತಾ ಪುರಾಣೀ ||

ಶ್ವೇತಾಶ್ವರೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಮಂತ್ರವಿದರ ಪದಗಳು ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯಪದಗಳೇ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಮಂತ್ರದ ವಿಜ್ಞಾನ ಭಗವದ್‌ಕೃತ ವಿವರಣದಲ್ಲಿ "ನಾಸದಾಸೀನ್ನೋಸದಾಸೀತ್ ತಮ

ಆಸೀದಿತಿ ಶ್ರುತ್ಯಂತರೋಕ್ತಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮೇಲಿನ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತವೇ ಆಧಾರವೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಮಾಡಿದೆ. ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತೋಕ್ತ ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಉಪನಿಷತ್ತು 'ಶಿವ' ಎಂಬ ಮಂಗಳಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಪದದಿಂದ ಕರೆದಿದೆ. ಸೂಕ್ತದ ಒಂದೆರಡನೆಯ ಮಂತ್ರದಂತೆ ರವಿಶಶಿದಿನನಿಶಿ ಸದಸತ್‌ಗಳೂ ತಮವೂ ಇಲ್ಲದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು 'ಸ್ವಧಾ' ಎಂದರೆ ತನ್ನೊಳಗಿನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವಿಭಾಗವಾಗಿ ಅದ್ವೈತವಾಗಿದ್ದಿತೆನ್ನು ವುದನ್ನು ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರಶ್ರುತಿಯೂ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇದರ ಶ್ರೀಕಂಠಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ–ಸ್ಥೂಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚೇತನಾಚೇತನ ಸದಸದ್‌ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ರಹಿತಂ ಸರ್ವಮಿದಂ ತಮೋಭೂತಮಾವರ್ತತ, ತದಾ ಶಿವ ಏವಾ ದ್ವಿತೀಯಃ ಕೇವಲಃ' ಎಂದರೆ ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚೇತನಾಚೇತನ ಸದಸದ್ ಶಕ್ತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಲ್ಲದೆ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ತಮಸ್ಸು ಆವರಿಸಿ ಶಿವನು ಕೇವಲ ಅದ್ವಿತೀಯನಾಗಿದ್ದನು. ಮೂರನೆಯ ಋಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಶಕ್ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಸ್ಥಿತಿಯಿದು. ಸದಸದ್‌ವ್ಯಕ್ತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತೋರದ ತಮದಂತೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಮಾಯೆಯಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಮಾಯಿಪರಶಿವ ನಿವನು. 'ಪ್ರಜ್ಞಾ ಚ ತಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರಸೃತಾ ಪುರಾಣೀ' ಎಂಬ ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಶ್ರುತಿಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದ ವಿವರಣೆಯು ಶ್ರೀಕಂಠಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗಿದೆ— 'ತಸ್ಮಾತ್–ತಾದೃಶಾತ್ ಸ್ವವಿಲೀನ ಸ್ವೇತರ ನಿಖಿಲ ಚಿದಚಿತ್ ಪ್ರಪಂಚಾತ್, ಅದ್ವಿತೀಯಾ, ಪುರಾಣೀ, ನಿತ್ಯಸಿದ್ಧಾ, ತತ್ಕಾಲ ತಮೋಽಪನೋದಿನೀ, ಮಹಾಸ್ಫುರಣರೂಪಾ, ಪರಮಾ, ಪ್ರಜ್ಞಾ, ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಃ, ಪ್ರಸೃತಾ ಪ್ರಾವರ್ತತ'. ಮಾಯಿಯಾದ ಪರಶಿವನೊಳಗೆ ವಿಲೀನವಾದ, ಚಿದಚಿತ್ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ತಮಸ್ಸನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಮಹಾ ಸ್ಫುರಣರೂಪಳಾದ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯು ಆವಿರ್ಭವಿಸುವಳು ಎಂದು ಶ್ರೀಕಂಠ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿವರಣೆಯಿದೆ. ಇದೇ 'ತಪಸಸ್ತನ್ಮಹಿನಾಜಾಯತೈಕಂ' ಎಂಬ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ಮೂರನೆ ಋಕ್ಕಿನ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದ ವಿವರಣೆ.

ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮಂತ್ರ

ಕಾಮಸ್ತದಗ್ರೇ ಸಮವರ್ತತಾಧಿ ಮನಸೋ ರೇತಃ ಪ್ರಥಮಂ

ಯದಾಸೀತ್ । ಸತೋಬಂಧು[1]ಮಸತಿ[2] ನಿರವಿಂದನ್[3] ಹೃದಿ ಪ್ರತೀಷ್ಯಾ[4] ಕವಯೋ[5] ಮನೀಷಾ[6] ॥ ೪ ॥

ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥ—ಮನಸೋರೇತಃ = ಮನಸ್ಸಿನ ಬೀಜರೂಪವಾಗಿ, ಯತ್ = ಯಾವುದು, ಆಸೀತ್ = ಇದ್ದಿತೋ, ತತ್ = ಅದೇ, ಕಾಮಃ = ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿ, ಸಂ ಅಧಿಅವರ್ತತ = ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿತು. ಅಸತಿ = ಅಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ, ಸತಃ = ಸತ್ತಿಗೆ, ಪ್ರಥಮ ಬಂಧುಂ = ಮೊದಲನೆಯ ಸಂಬಂಧವೆಂದು, ಕವಯಃ = ಕ್ರಾಂತದರ್ಶಿಗಳಾದ ಋಷಿ ಗಳು, ಮನೀಷಾ = ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ, ಪ್ರತೀಷ್ಯ = ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ, ಹೃದಿ = ತಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ, ನಿರವಿಂದನ್ = ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಪದ್ಯಾನುವಾದ—

ಉದಿಸಿತಗ್ರದೊಳ್ ಮನದೆ ಬೀಜದ ರೂಪದಿ |
ಆದೆ ವರ್ಧಿಸಿದುದು ಸೃಜಿಸಲೆಳಸುವ ಕಾಮಂ |
ಮೊದಲ ಸಂಬಂಧಮಿಂತು ಸತ್ತಿಗಸತ್ತಿನೊಳ್ |
ಹೃದಯದೊಳ್ ಯೋಗಿಗಳ್ ಚಿಂತಿಸಿ ತಿಳಿದರಿದಂ ||

ಸರಳಾನುವಾದ—ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕೆಂಬ ಲೀಲೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಬೀಜರೂಪವಾಗಿದ್ದ ಸೃಜಿಸಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯೇ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು. ಅಸತ್ತಿನಿಂದ ಸತ್ತೆನಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತ ಜಗತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವ ಸಂಬಂಧವು ಹೀಗೆ ಮೊದಲು ಆಯಿತು. ಕ್ರಾಂತದರ್ಶಿಗಳಾದ ಋಷಿಗಳು ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಹೇಗೆ ಅಸತ್ ಸತ್ತಾಗಲು

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯಾಧಾರ :

1. ಸತೋಬಂಧುಂ-ಸತಃ-ಸತ್ತ್ವೇನ ಇದಾನೀಂ ಅನುಭೂಯಮಾನಸ್ಯ ಸರ್ವಸ್ಯ ಜಗತಃ, ಬಂಧುಂ-ಬಂಧಕಂ ಹೇತುಭೂತಂ. 2. ಅಸತಿ-ಸದ್ ವಿಲಕ್ಷಣೇ ಅವ್ಯಾಕೃತೇ ಕಾರಣೇ. 3. ನಿರವಿಂದನ್-ನಿಷ್ಕೃಷ್ಯಾಲಭಂತ ವಿವೇಚ್ಯ ಜಾನನ್. 4. ಪ್ರತೀಷ್ಯ-ವಿಚಾರ್ಯ. 5. ಕವಯಃ-ಅತೀತಾನಾಗತ ವರ್ತಮಾನಾಭಿಜ್ಞಾ ಯೋಗಿನಃ. 6. ಮನೀಷಾ-ಮನೀಷಯಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾ.

ಕಾರಣವಾಗಿದೆಯೆಂದು ವಿಮರ್ಶೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು ಎಂಬುದು ತಾತ್ಪರ್ಯ.

ವಿವೇಚನೆ—ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿ ಆ ಆಲೋಚನೆಗೆ, ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಇರಲಿ, ಆ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆಲೋಚನೆ ಯನ್ನು ಸಹಾ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಜಗತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯುಂಟಾಗಿರಬೇಕು. ಆ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಜ್ಞಾನಮಯ ತಪಸ್ಸೆಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಅರ್ಥಾತ್ ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆವಿರ್ಭಾವವಾದವು.

ಅನಾದಿ ನಿಧನಾತ್ ಶಾಂತಾತ್ ಶಿವಾತ್ ಪರಮಕಾರಣಾತ್ |
ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿರ್ವಿನಿಷ್ಕ್ರಾಂತಾ ತತೋ ಜ್ಞಾನಂ ತತಃ ಕ್ರಿಯಾ |
ತತ್ರೋತ್ಪನ್ನಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಭುವನಾನಿ ಚತುರ್ದಶ ||

ನಾಸದೀಯಸೂಕ್ತದ ಮೂರನೆಯ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ "ತಪಸಾ ತನ್ಮಹಿನಾಜಾಯತೈಕಂ" ಎಂಬ ಭಾಗದ ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ "ತಪಸಃ ಸ್ರಷ್ಟವ್ಯ ಪರ್ಯಾಲೋಚನ ರೂಪಸ್ಯ ಮಹಿನಾ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೇನ ಅಜಾಯತ ಉತ್ಪನ್ನಂ" – ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ತಪಸ್ಸೆಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಪರ್ಯಾಲೋಚನೆಯ ರೂಪವಾದ ತಪಸ್ಸು ಎಂದು ಈ ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದಲ್ಲದೆ, 'ಜ್ಞಾನಮಯಂ ತಪಃ'–ಎಂಬ ಮುಂಡಕೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಆಧಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ತಪಸ್ಸು ಜ್ಞಾನಮಯವಾದುದು ಎಂದು ಇದರ ಅರ್ಥ. ಈ ಆಧಾರವುಳ್ಳ ಮುಂಡಕೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಮಂತ್ರದ ಹಿಂದಿನ ಮಂತ್ರವು 'ತಪಸಾ ಚೀಯತೇ ಬ್ರಹ್ಮ'—ಎಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮವು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಉಬ್ಬುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಂತ್ರದ ಶಾಂಕರಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ 'ತಪಸಾ ಜ್ಞಾನೋತ್ಪತ್ತಿ ವಿಧಿಜ್ಞ

ತಯಾ’ ಎಂಬ ವಿವರಣೆಯಿದೆ. ಪರಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆ ಯುಂಟಾದರೆ ಜಗತ್ತನ್ನು ಹೇಗೆ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಬ್ರಹ್ಮವು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಲು "ಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯಾ ಶಕ್ತ್ಯಧಿಷ್ಠಿತ"ವಾಗುವುದೆಂದು ಅವರ ಮುಂಡಕಶ್ರುತಿಯಿದರ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಶಾಂಕರಭಾಷ್ಯದ ಈ ಪದಗಳ ಆನಂದಗಿರಿಯ ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ "ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಭಿಃ, ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಭಿಃ ಚ ಅಧಿಷ್ಠಿತಂ-ವಿಶಿಷ್ಟಂ"— ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ ಯುಂಟಾಗಲು, ಅದು ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. "ಏಕೋಽವರ್ಣಾ ಬಹುಧಾ ಶಕ್ತಿಯೋಗಾತ್" ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಶ್ರುತಿಯ ಶಂಕರಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ "ನಾನಾಶಕ್ತಿ ಯೋಗಾತ್" ಎಂಬ ಪದಗಳಿಗೆ "ಬಹುಧಾ ಶಕ್ತಿಯೋಗಾತ್" ಎಂಬ ವಿವರಣೆಯಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮವು ಇಚ್ಛಾಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ, ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದೆಂಬ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಆಧಾರ ವಿದೆಯೆಂದಾಯಿತು.

ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮಂತ್ರದ 'ಸತೋಽಬಂಧು ಮಸತಿ" ಎಂಬುದರ ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ "ಸರ್ವಸ್ಯ ಜಗತೋಽಬಂಧುಂ ಬಂಧಕಂ ಹೇತುಭೂತಂ" ಎಂಬ ವಿವರಣೆಯಿದೆ. ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮವು ಸೃಷ್ಟ್ಯುನ್ಮುಖವಾಗಿ ಶಕ್ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಲು, ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ "ಅಸತ್" ಎಂದರೆ ಅವ್ಯಾಕೃತವು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ವ್ಯಕ್ತರೂಪವಾದ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಲು ಹೇತುಭೂತ ಎಂದರೆ ಕಾರಣವು ಆಯಿತೆಂದು ಭಾವ. ಈ ವಿಚಾರವೆಲ್ಲವೂ ಏನೋ ಹೇಗೋ ಹೇಳಿದ ಮಾತಲ್ಲ. ಕ್ರಾಂತದರ್ಶಿಗಳಾದ ಋಷಿಪುಂಗವರು ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿ, ಹಾಗೆ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದುದು ಅವರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಆಪ್ಯಾಯಮಾನವಾಗಿದ್ದಿತು. ಎಂದರೆ ಅನುಭವವೇದ್ಯವಾಯಿತು ಎಂಬುದು "ನಿರವಿಂದನ್ ಹೃದಿ

ಪ್ರತೀಷ್ಯಾ ಕವಯೋ ಮನೀಷಾ" ಎಂಬ ಈ ಮಂತ್ರದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ಐದನೆಯ ಮಂತ್ರ

ತಿರಶ್ಚೀನೋ ವಿತತೋ ರಶ್ಮಿರೇಷಾಮಧಃ ಸ್ವಿದಾಸೀದುಪರಿ ಸ್ವಿದಾಸೀತ್ |[1] ರೇತೋಧಾ ಆಸನ್[2] ಮಹಿಮಾನ ಆಸನ್[3] ಸ್ವಧಾ ಅವಸ್ತಾತ್[4] ಪ್ರಯತಿಃ ಪರಸ್ತಾತ್[5] ||

ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥ—ಏಷಾಂ = ಈ, ರಶ್ಮಿಃ = (ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯಾ) ರಶ್ಮಿಯು, ತಿರಶ್ಚೀನಃ = ಅಡ್ಡಲಾಗಿಯೂ, ಅಧಃಸ್ವಿತ್ = ಕೆಳಗಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಉಪರಿಸ್ವಿತ್ = ಮೇಲುಗಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ವಿತತಃ ಆಸೀತ್= ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹರಡಿತು, ರೇತೋಧಾ = ಬೀಜಪ್ರದವಾದವು (ಎಂದರೆ ಭೋಕ್ತೃವರ್ಗ ಜೀವರುಗಳು, ಆಸನ್ = ಉತ್ಪನ್ನವಾದವು, ಮಹಿಮಾನಃ = ದೊಡ್ಡವಾದವು (ಎಂದರೆ ವಿಯದಾದಿ ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳು),

---

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯಾಧಾರ

1, ವಿಯದಾದಿ ಭೂತಜಾತಾನಿ ಸೃಜತಾಂ ರಶ್ಮೀ ರಶ್ಮೀ ಸದೃಶೋ ಯಥಾ ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿರುದಯಾನಂತರಂ ನಿಮೇಷ ಮಾತ್ರೇಣ ಯುಗಪತ್ ಸರ್ವಂ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪ್ನೋತಿ ತಥಾ ಶೀಘ್ರಂ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ನುವನ್ ಯಃ ಕಾರ್ಯವರ್ಗೋ ವಿತತೋ ವಿಸ್ತೃತ ಆಸೀತ್. 2. ರೇತೋಧಾ ರೇತಸೋ ಬೀಜಭೂತಸ್ಯ ಕರ್ಮಣೋ ವಿಧಾತಾರಃ ಕರ್ತಾರೋ ಭೋಕ್ತಾರಶ್ಚ ಜೀವಾ ಆಸನ್. 3. ಮಹಿಮಾನಃ ಮಹಾಂತೋ ವಿಯದಾದಯೋ ಭೋಗ್ಯಾ ಆಸನ್ ; ಏವಂ ಮಾಯಾ ಸಹಿತಃ ಪರಮೇಶ್ವರಃ ಸರ್ವಂ ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ವಯಂ ಚಾನುಪ್ರವಿಶ್ಯ ಭೋಕ್ತೃ ಭೋಗ್ಯಾದಿ ರೂಪೇಣ ವಿಭಾಗಂ ಕೃತವಾನಿತ್ಯರ್ಥಃ. 4. ಸ್ವಧಾ ಅನ್ನನಾಮೈತತ್ ಭೋಗ್ಯ ಪ್ರಪಂಚೋಽವಸ್ತಾತ್ ಅಪರೋ ನಿಕೃಷ್ಟ ಆಸೀತ್. 5. ಪ್ರಯತಿಃ ಪ್ರಯಂತಿತಾ ಭೋಕ್ತಾ ಪರಸ್ತಾತ್‌ಪರ-ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಆಸೀತ್.

ಆಸನ್ = ಉತ್ಪನ್ನವಾದವು, ಸ್ವಧಾ = ಅನ್ನರೂಪವಾದ ಭೋಗ್ಯವರ್ಗವು, ಅವಸ್ತಾತ್ = ಕನಿಷ್ಟವು, ಪ್ರಯತಿಃ = ಭೋಕ್ತೃವರ್ಗವು, ಪರಸ್ತಾತ್ = ಶ್ರೇಷ್ಠವು.

ಸರಳಾನುವಾದ—ಸೂರ್ಯೋದಯವಾದ ಕೂಡಲೇ ಸೂರ್ಯ ರಶ್ಮಿಗಳು ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಹರಡುವಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯು ಆರಂಭವಾದ ಕೂಡಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಹರಡಿತು. ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಆಕಾಶಾದಿ ಭೋಗ್ಯವರ್ಗವೂ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಭೋಕ್ತೃ ವರ್ಗವೂ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿ, ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತೆಂದು ಭಾವ.

ಪದ್ಯಾನುವಾದ—

ಹರಡಿದುದು ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯಾ ರಶ್ಮಿಯೆತ್ತಲುಂ।
ಹರಡಿದುದು ಮೇಲೆಡೆಗೆ ಕೆಳಗಡೆಗೆ ವಿಸ್ತೃತಂ।
ಹರಡಿದುದು ಬಿಡವೊಡನೆ ಮಿಗಿಲಡ್ಡವಾಗಿಯುಂ।
ಉರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೋಕ್ತೃವೆನೆ ಭೋಗ್ಯ ವರ್ಗಕಿಂ।
ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದವು ಮಹಾಂತ ಭೋಗ್ಯವರ್ಗಗಳ್।
ನೆರೆಬೀಜ ಭೂತ ಕರ್ಮದ ಕರ್ತೃ ಭೋಕ್ತೃಗಳ್ ॥ ೫ ॥

ವಿವೇಚನೆ - ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಕೂಡಲೇ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ಹರಡಿತೆಂದು ಈ ಋಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನೂ ಮೃಗಗಳೂ, ತರುಗಳೂ, ಗಿರಿಗಳೂ ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ವೆಂಬ ಭಾವನೆಯು ಬರಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಮಂತ್ರದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಹಾಗಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ಮುಂದಿನ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ "ಅರ್ವಾಗ್ ದೇವಾ ಅಸ್ಯ ವಿಸರ್ಜನೇನ" ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವು ಆದನಂತರ ಆಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಋಗ್ವೇದದ ದಶಮಮಂಡಲದಲ್ಲಿಯೇ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಅಸತ್‌ನಿಂದ ಸತ್ ಆಯಿತೆಂದೂ, ಅನಂತರ ದಿಕ್ಕು ಮೊದಲಾದವುಗಳೂ ಅನಂತರ ವೃಕ್ಷಾದಿಗಳೂ ಆದುವೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ.

ದೇವಾನಾಂ ಯುಗೇಽ ಪ್ರಥಮೇಽ ಸತಃದಸಜಾಯತ |
ತದಾಶಾ ಅನ್ವಜಾಯಂತ ತದುತ್ತಾನ ಪದಸ್ಪರಿ || (ಋ೧೦-೭೨-೩)

ತೈತ್ತರೀಯ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನಿಂದ ಆಕಾಶವೂ ಆಕಾಶದಿಂದ ವಾಯುವೂ, ವಾಯುವಿನಿಂದ ಅಗ್ನಿಯೂ, ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಜಲವೂ, ಜಲದಿಂದ ಪೃಥ್ವಿಯೂ, ಪೃಥ್ವಿಯಿಂದ ವನಸ್ಪತಿಗಳೂ ಅವುಗಳಿಂದ ಅನ್ನವೂ, ಅನ್ನದಿಂದ ಪುರುಷನೂ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾದುದನ್ನು ಹೇಳಿದೆ:

ಆತ್ಮನ ಆಕಾಶಃ ಸಂಭೂತಃ ಆಕಾಶಾತ್ ವಾಯುಃ ವಾಯೋಃರಗ್ನಿಃ, ಅಗ್ನೇರಾಪಃ ಅದ್ಭ್ಯಃ ಪೃಥವೀ, ಪೃಥಿವ್ಯಾ ಓಷಧಯಃ ಓಷಧೀಭ್ಯೋಽನ್ನಂ, ಅನ್ನಾತ್ ಪುರುಷಃ.

ಡಾರ್ವಿನ್ನನ ನಿಯಮದಂತೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚೇತನವಾದವುಗಳಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಅತ್ಯಂತ ಚೈತನ್ಯವುಳ್ಳವುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಉದ್ಭವಿಸಿಸುವುದೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯು ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ವಚನ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ:

ಏನೆಂದೆನಲಿಲ್ಲದ ಮಹಾಘನವು ತನ್ನ ಲೀಲೆಯಿಂದ ತಾನೇ ಸ್ವಯಂಭು ಲಿಂಗವಾಯಿತು, ಲಿಂಗದಿಂದಾಯಿತು ಶಿವಶಕ್ತ್ಯಾತ್ಮಕ, ಆ ಶಿವಶಕ್ತ್ಯಾತ್ಮಕನಿಂದ ಆಯಿತು ಆತ್ಮ, ಆತ್ಮನಿಂದಾದುದು ಆಕಾಶ, ಆಕಾಶದಿಂದಾದುದು ವಾಯು, ವಾಯುವಿನಿಂದಾದುದು ಅಗ್ನಿ, ಅಗ್ನಿಯಿಂದಾದುದು ಅಪ್ಪು, ಅಪ್ಪುವಿನಿಂದಾದುದು ಪೃಥ್ವಿ, ಪೃಥ್ವಿಯಿಂದಾದುದು ಸಕಲ ಜೀವವೆಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ನೆಳಹುನಿಂದಾದುವು ಚಿಮ್ಮಲಿಗೆಯ ಚೆನ್ನಿಗರಾಮಾ.

ಇಹಲೋಕದ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಆಕಾಶದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಸಕಲ ಜೀವಾವಳಿಯವರೆಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಉದ್ಭವಿಸುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಈ ಮಂತ್ರದ ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ "ಮಾಯಾ ಸಹಿತಃ ಪರಮೇಶ್ವರಃ ಸರ್ವಂ ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ವಯಂ ಚಾನುಪ್ರವಿಶ್ಯ ಭೋಕ್ತೃಭೋಗ್ಯಾದಿ ರೂಪೇಣ ವಿಭಾಗಂ ಕೃತವಾನಿತ್ಯರ್ಥಃ" ಎಂದು ಈ

ಮಂತ್ರದ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನು "ಮಾಯಾ ಸಹಿತಃ ಪರಮೇಶ್ವರಃ' ಎಂದರೆ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು; ಸೃಷ್ಟಿ ಯಾದುದರಲ್ಲಿ ಭೋಕ್ತೃ ಭೋಗ್ಯ ಎಂಬ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಭಾಗವು ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. "ಭೋಕ್ತಾ ಭೋಗ್ಯಂ, ಪ್ರೇರಿತಾರಂಚ ಮತ್ವಾ ಸರ್ವಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ತ್ರಿವಿಧಂ ಬ್ರಹ್ಮಮೇತತ್'' ಎಂದು ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಭೋಕ್ತಾ, ಭೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರೇರಿತಾರಂ ಎಂದರೆ ಪ್ರೇರಕನಾದ ಈಶ್ವರನು ಎಂಬ ತ್ರಿವಿಧವಾಗಿರುವುದು ಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಶಿವಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಉದ್ಧೃತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಈ ಉಪನಿಷತ್ತು ಹಿನ್ನೆಲೆಯೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಈ ಪುರಾಣದ ಅನೇಕ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಶ್ರೀಕಂಠಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಕರಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಆಧಾರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಶಿಖಾಮಣಿ ಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಕಂಡುಬರುವುದು. "ಭೋಕ್ತಾ ಭೋಜ್ಯಂ ಪ್ರೇರ ಯಿತಾ ವಸ್ತುತ್ರಯಮಿದಂ ಸ್ಮೃತಂ'' ಎಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತ ಶಿಖಾಮಣಿ ಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿದೆ. ವೀರಶೈವರ, ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ನಿಲುವಿಗೆ ಶಿವಮಹಾಪುರಾಣವೂ ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರೋಪನಿಷತ್ತೂ ಹಾಗೂ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತವೂ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳೆಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟ ಶಿವನು ಜಗತ್ತಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದು ಕಾಪಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಲಯಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನೆಂಬ ವೀರಶೈವರ ಮುಖ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೂ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಆಧಾರಗಳೇ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿವೆ.

ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿರುವ "ರೇತೋಧಾಃ" ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯ ದಲ್ಲಿ "ರೇತಸೋ ಬೀಜಭೂತಸ್ಯ ಕರ್ಮಣೋ ವಿದಾತಾರಃ" ಎಂದರೆ ಬೀಜಭೂತಕರ್ಮಗಳ ಕರ್ತೃಗಳಾದ ಜೀವರುಗಳು ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿ ದ್ದಾರೆ. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮನಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜದ ಕರ್ತೃಗಳು ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಎಳೆದು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಪೂರ್ವಜನ್ಮ ವಿಷಯವು ಇಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರೇತ

ವೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ "ಮನಸೋರೇತಃ" ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯೇ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಬೀಜಭೂತವಾಯಿತು. ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಏಕೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಾಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಜೀವಿಗಳಂತೆ ಕಲ್ಲು ಮುಂತಾದವು ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಲಾರವು. ರೇತಸ್ಸಿಗೆ ವಿಧಾತರಾದ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ನಿರ್ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ಇರುವವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೇ. ಜೀವಿಗಳು 'ರೇತಸೋ ವಿಧಾತಾರಃ' ಎನ್ನಬಹುದಾದವುಗಳು. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ 'ರೇತೋಧಾ' ಪದವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದೆಯೆನ್ನಬಹುದು.

ಈ ಮಂತ್ರದ ಕೊನೆಯಭಾಗವು "ಸ್ವಧಾ ಅವಸ್ತಾತ್ ಪ್ರಯತಿಃ ಪರಸ್ತಾತ್" ಎಂಬುದು. ಸ್ವಧಾ ಎಂದರೆ ಅನ್ನರೂಪವಾದ ಭೋಗ್ಯ ವಸ್ತುಗಳು. "ಪ್ರಯತಿಃ" ಎಂದರೆ ಅನ್ನಾದಿ ಭೋಗ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವನು ಎಂದರೆ ಭೋಕ್ತೃವು. ಭೋಗ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಪಡೆದು ಭೋಗಿಸುವ ಭೋಕ್ತೃವರ್ಗವು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಡಮೆಯಾದರೂ, ತನ್ನ ಭೋಗಕ್ಕೆ ವಳಪಟ್ಟ ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುವಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ನ್ಯಾಯವಾಗಿಯೇ ಇದೆ.

ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ಆರನೆಯ ಮಂತ್ರ

ಕೋ ಅದ್ಧಾ ವೇದ[1] ಕ ಇಹ ಪ್ರವೋಚತ್[2] ಕುತ ಆಜಾತಾ ಕುತ ಇಯಂ ವಿಸೃಷ್ಟಿಃ।[3] ಅರ್ವಾಗ್ ದೇವಾ ಅಸ್ಯ ವಿಸರ್ಜನೇ ನಾ[4]ಥಾ ಕೋ ವೇದ ಯತ ಆಬಭೂವ ॥ ೬ ॥

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯಾಧಾರ

1. ಕಃಪುರುಷಃ, ಅದ್ಧಾ-ಪರಮಾರ್ಥ್ಯೇನ, ವೇದ-ಜಾನಾತಿ. 2. ಕಃ-ಇಹ, ಅಸ್ಮಿನ್ ಲೋಕೇ, ಪ್ರವೋಚತ್-ಪ್ರಬ್ರೂಯಾತ್. 3. ಇಯಂ-ದೃಶ್ಯಮಾನಾ, ವಿಸೃಷ್ಟಿಃ-ಬಹುಪ್ರಕಾರ ಸೃಷ್ಟಿಃ, ಕುತಃ-ಕಸ್ಮಾದುಪಾದಾನ ಕಾರಣಾತ್ ಕುತಃ-ಕಸ್ಮಾಚ್ಚ ನಿಮಿತ್ತ ಕಾರಣಾತ್, ಆಜಾತಾ-ಸಮಂತಾತ್ ಜಾತಾ. 4. ವಿಸರ್ಜನೇನ-ವಿಯದಾದಿ ಭೂತೋತ್ಪತ್ಯನಂತರಂ.

ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥ—ಕಃ = ಯಾರು, ಅದ್ಧಾ = ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ, ವೇದ = ಈ ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಷಯವನ್ನು ಬಲ್ಲವನು ? ಕಃ = ಯಾರು, ಇಹ = ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಪ್ರವೋಚತ್ = ಹೇಳಬಲ್ಲರು ? ಇಯಂ = ಈ, ವಿಸೃಷ್ಟಿಃ = ವಿವಿಧ ಸೃಷ್ಟಿಯು, ಕುತಃ = ಯಾವುದರಿಂದ, ಕುತಃ = ಯಾರಿಂದ, ಆಜಾತಾ = ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು ? ದೇವಾಃ = ದೇವತೆಗಳು, ಅಸ್ಯ = ಈ ಜಗತ್ತಿನ, ವಿಸರ್ಜನೇನ ಅರ್ವಾಕ್ = ಸೃಷ್ಟಿಯ ಅನಂತರ ಹುಟ್ಟಿದವರು, ಅಥ = ಆದುದರಿಂದ, ಯತಃ = ಯಾರಿಂದ, ಆಬಭೂವ = ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು, ಕಃ = ಯಾರು, ವೇದ = ತಿಳಿಯಬಲ್ಲರು.

ಪದ್ಯಾನುವಾದ—

ಯಾವನವನೀ ವಿವಿಧ ಸೃಷ್ಟಿಯಂ ಸೃಜಿಸಿದಂ? |
ಯಾವುದರಿನೀ ವಿವಿಧ ಸೃಷ್ಟಿಯಂ ಸೃಜಿಸಿದಂ? |
ದೇವತೆಗಳುಂ ಜಗತ್ ವಿಶೃಷ್ಟಿಯನಂತರಂ |
ಆವಿರ್ಭವಿಸಿದರೆನೆ ತಿಳಿಯರದನೇನುಮಂ? |
ಯಾವನಿದನೆಲ್ಲಮಂ ನಿಜವಾಗಿ ತಿಳಿದವಂ? |
ಯಾವ ನೀ ಜಗದೊಳಿದನನಿತುಮಂ ಪೇಳುವಂ? ‖ ೬ ‖

ಸರಳಾನುವಾದ—ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಯಾರು ಏತರಿಂದ ಮಾಡಿದರು ಎಂಬುದು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದು. ಸೃಷ್ಟಿಗೊಳಗಾದವರೇ ಆದ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಈ ವಿಷಯವು ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೆಂದಾಯಿತು.

ವಿವೇಚನೆ—ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಷಯವನ್ನು ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿ ಹೀಗೆ ಹೀಗೆ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ವಿವೇಚಿಸಿ ಹೇಳಬಹುದೇ ಹೊರತು ಅದನ್ನು ಸ್ವತಃ ನೋಡಿ ತಿಳಿದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ "ನಿರವಿಂದನ್ ಹೃದಿ ಪ್ರತೀಷ್ಯಾ ಕವಯೋ ಮನೀಷಾ" ಎಂದರೆ ಮಂತ್ರದ್ರಷ್ಟಾರರಾದ ಕವಿಗಳು ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ವಿವೇಚಿಸಿ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅನುಭವ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆಂದು ಹೇಳಿದೆ-"ಯಾ ಓಷಧೀಃ ಪೂರ್ವಾ ಜಾತಾ ದೇವೇಭ್ಯಸ್ತ್ರಿಯುಗಂ ಪುರಾ''. ದೇವತೆಗಳು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕಿಂತ

ನೂರು ಯುಗಗಳು ಮೊದಲೇ ವನಸ್ಪತಿಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾದವೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೂ ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಷಯವು ತಿಳಿಯದೆಂದಾಯಿತು. ನೂಲು, ಹುಳುವಿನ ಅಂಶವಾಗಿರುವಂತೆ ಜಗತ್ತು ಈಶ್ವರಾಂಶವೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳಿದರೆ, ಕೆಲವರು ಅದು ಅಂಶವಲ್ಲ, ಅಂಶದಂತೆ ತೋರುವುದೆಂಬರು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಯಾರು ಏತರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು ಎಂದು ಯಾರೂ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಹೇಳಲಾರರೆಂದು ಭಾವ.

ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ಏಳನೆಯ ಮಂತ್ರ

ಇಯಂ ವಿಸೃಷ್ಟಿರ್ಯತ ಆ ಬಭೂವ ಯದಿ ವಾ ದಧೇ[1] ಯದಿ ವಾ ನ ॥ ಯೋ ಅಸ್ಯಾಧ್ಯಕ್ಷಃ[2] ಪರಮೇ ವ್ಯೋಮನ್[3] ಸೋ ಅಂಗ ವೇದ ಯದಿ ವಾ ನ ವೇದ ॥ ೭ ॥

ಪದ್ಯಾನುವಾದ

ಸೃಷ್ಟಿ ವೈವಿಧ್ಯಮಂ ಸೃಜಿಸಿತಾಂ ಪೊರೆಯುವಂ।
ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಕರ್ತನಲ್ಲದೊಡೆ ಪೊರೆಯರಾರುಂ।
ಸೃಷ್ಟ್ಯಧ್ಯಕ್ಷ ಪರಮವ್ಯೋಮನರಿದಿಹಂ।
ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಷಯಮನಲ್ಲದೊಡೆ ತಿಳಿಯರಾರುಂ ॥ ೭ ॥

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯಾಧಾರ

1. ಇಯಂ ವಿಸೃಷ್ಟಿಃ-ವಿವಿಧಾ ಗಿರಿ ನದೀ ಸಮುದ್ರಾದಿ ರೂಪೇಣ ವಿಚಿತ್ರಾಸೃಷ್ಟಿಃ, ಆಬಭೂವ-ಆಜಾತಾ, ಯದಿ ವಾ ದಧೇ-ಧಾರಯತಿ. 2. ಯೋ ಅಸ್ಯಾಧ್ಯಕ್ಷಃ-ಅಸ್ಯ ಭೂತಭೌತಿಕಾತ್ಮಕಸ್ಯ ಜಗತೋ ಯೋ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಈಶ್ವರಃ. 3. ಪರಮೇ ವ್ಯೋಮನ್-ಪರಮ ಉತ್ಕೃಷ್ಟೇ ಸತ್ಯ ಭೂತೇ ವ್ಯೋಮನ್-ಆಕಾಶವತ್ ನಿರ್ಮಲೇ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶೇ.

ಸರಳಾನುವಾದ—ಯಾರು ಈ ವಿವಿಧ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನೋ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಅದನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಾನೆ ಹಾಗಿಲ್ಲವಾದರೆ ಅದನ್ನು ಮತ್ತಾರೂ ಕಾಪಾಡಲಾರರು. ಪರಮ ಚಿದಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೇ ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಷಯವು ಗೊತ್ತು. ಅವನಿಗೂ ಅದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇನೋ ಎಂದರೆ ಯಾರಿಗೂ ಅದು ತಿಳಿಯದೆಂದು ಭಾವ.

ವಿವೇಚನೆ—ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಮವ್ಯೋಮವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. 'ಪರಮೇವ್ಯೋಮನ್' ಎಂದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಆಕಾಶ ಅರ್ಥಾತ್ ಚಿದಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವನುಎಂದು ಅರ್ಥ. ವ್ಯೋಮಪದವು 'ಅವತಿ' ಧಾತುವಿನಿಂದ ನಿಷ್ಪನ್ನವಾಗುವುದು. ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡು ಎಂಬ ಅರ್ಥವು ಈ ಧಾತುವಿಗಿದೆಯಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸಂತೃಪ್ತಿಯುಳ್ಳವನು ಎಂದರೆ ಪೂರ್ಣಕಾಮನು ಎಂದಾಗುವುದು. ಈ ಧಾತುವಿಗೆ ಗತ್ಯರ್ಥವೂ ಜ್ಞಾನಾರ್ಥವೂ ಇರುವುದರಿಂದ, 'ಸರ್ವವ್ಯಾಪೀಸರ್ವಜ್ಞ'—ಎಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು.

ಸೃಷ್ಟಿಪೂರ್ವ ಕಾಲವೆಂದರೆ, ಸದಸದ್ ರವಿ ಶಶಿ ದಿನ ನಿಶಿಗಳಿಲ್ಲ ಕಾಲವನು ; ಇಹಪರ ಕಲ್ಪನೆಗಳಾಗಲೀ ಅಳಿವುಉಳಿವುಗಳ ಕಲ್ಪನೆಗಳಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದ ಕಾಲವದು. ಆಗ ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮದಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಆವರಿಸುವ ತಮದಂತೆ ನಿಬಿಡನಾಗಿ, ಜಲದಂತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸುವ ಅವ್ಯಾಕೃತ ಪ್ರಕೃತಿಯ ರೂಪವಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಪರಮಾತ್ಮನೊಳಗೆ ಅಭೇದವಾಗಿದ್ದ ಚೈತನ್ಯದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮ ತತ್ತ್ವವು ಸ್ಫುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತೆಂಬುದು ಮೊದಲೆರಡು ಋಕ್ಕುಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ತಮದಂತೆ ಆವರಿಸುವುದೂ ಸಲಿಲದಂತೆ ನಿಬಿಡವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸುವುದೂ ಆದ ಅವ್ಯಾಕೃತ ಪ್ರಕೃತಿ ರೂಪದಿಂದ ಶಕ್ತಿಯು ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಅದನ್ನು ಆಚ್ಛಾದಿಸುವುದರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು. ಇಚ್ಛಾಜ್ಞಾನ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಶಿವನು ವಿಶಿಷ್ಟನಾಗುವುದರಿಂದ ಜಗತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದು. ಈ ಜಗತ್ತಿನೊಳಗೆ ಅನುಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಮಣಿಗಳ ಸೂತ್ರದಂತೆ ದ್ವೈತ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪೋಣಿಸಿ ಹಿಡಿದು

ಪೋಷಿಸುವನೆಂಬ ಭಾವ ಇದರಲ್ಲಿದೆ. ಈ ವಿಷಯಗಳು ಮೂರು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಋಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಐದನೆಯ ಋಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಭೋಕ್ತೃಭೋಗ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವುದನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಸೃಷ್ಟಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟಿದ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸೃಷ್ಟಿವಿಷಯವು ತಿಳಿಯದು. ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಅವನಿಗೂ ತಿಳಿಯದೇನೋ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಆರೇಳನೆಯ ಋಕ್ಕುಗಳು, ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಷಯವು ಎಷ್ಟು ದುರ್ಗ್ರಾಹ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ದುರ್ಗ್ರಾಹ್ಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ವಿವೇಚಿಸಿ, ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿ ಸುಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಮಹರ್ಷಿಗೆ ನತಿಸಿ ನುತಿಸುವುದೊಂದೆ ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ತಿಲಕರ ಗೀತಾರಹಸ್ಯದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸಬಹುದು :

"ನಮಗೆ ಕಾಣಿಸುವಂಥ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಗೋಚರಿಸುವಂಥ ವಿನಾಶಿಯೂ, ವಿಕಾರಿಯೂ ಆದ ನಾಮರೂಪಾತ್ಮಕ ವಿವಿಧ ನೋಟಗಳ ಜಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ನಾವು ತೊಡಕಿಕೊಂಡಿರದೆ, ಅದರಾಚೆಗೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಮತ್ತು ಅಮೃತವಾದಂತ ಯಾವುದೊಂದು ತತ್ತ್ವವು ಇದೆ—ಎಂಬುದನ್ನು ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗುರುತಿಸುವುದೇ ಎಲ್ಲ ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಾರವು. ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ಸೂಕ್ತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಋಷಿಯ ಬುದ್ಧಿಯು ಈ ಸಾರವತ್ತಾದ ಬೆಣ್ಣೆಯ ಮುದ್ದೆಯನ್ನು ಒಂದೇ ಸಲಕ್ಕೆ ಜಪ್ಪನೆ ಹಾರಿ ಹಿಡಿದಿರುವುದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಅವನ ಅಂತರ್ಜ್ಞಾನವು ಎಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದು ತಾನೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು ಇದ್ದದ್ದೆಲ್ಲ ಈ ಸರ್ವ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ವಿಲಕ್ಷಣವಿದ್ದು, ಅದೊಂದೇ ಒಂದು, ಆರಂಭಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಅಪರಂಪಾರ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ಫುರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರ ಜತೆಗೆ ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ಆಚ್ಛಾದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಏನೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಸೂಕ್ತದ ಋಷಿಯು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ."

ಅನುಬಂಧ

ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತವೇ ಮೂಲಾಧಾರವಾಗಿರುವ ವಚನ ಕಾರರಾದ ವೀರಶೈವ ಶರಣರ ನಿಲುವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವುದನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದರೆ ತುಲನಾತ್ಮಕ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಸಹಾಯ ವಾಗುವುದು. ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಸದಸತ್‌ರನಿಶಿದಿನ ನಿಶಿಗಳಿಲ್ಲದಾಗ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮದಿದ್ದರೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿತೀಯ ವಾಗಿ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆದ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ಫುರುಸುತ್ತಿದ್ದ ಪರತತ್ತ್ವ ವನ್ನು 'ತದೇಕಂ ತಸ್ಮಾದ್ಧಾನ್ಯತ್ ನ ಪರಃ ಎಂದು ಆ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿದೆ ಯಷ್ಟೆ. ಶರಣರು ಹೇಳುವ ಸರ್ವಶೂನ್ಯ ನಿರಾಲಂಬ ಬ್ರಹ್ಮದ ಸ್ಥಲವು ಅದೇ. ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವ ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಷಯವನ್ನು ಉಪನಿಷತ್ಕಾರರೂ, ವಚನಕಾರರೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡಿ ದ್ದಾರೆ. "ಯದಾ ತಮಃ, ನ ದಿವಾ, ನ ರಾತ್ರಿಃ, ನ ಸತ್, ನಚಾ ಸತ್, ಶಿವ ಏವ ಕೇವಲಃ" ಎನ್ನುವ ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪರತತ್ತ್ವವನ್ನು ''ಶಿವ ಏವ'' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ ಈ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನೇ ಶಿವಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿರುವ ಶ್ರೀಕಂಠ, ಶ್ರೀಕರ ಭಾಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿಯಲ್ಲಿಯೂ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ಮುಂದಿನ ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಇಚ್ಛಾಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಗಳ ಆವಿರ್ಭಾವದಿಂದ ಪರಶಿವತತ್ತ್ವವು ಭೋಕ್ತೃ, ಭೋಗ್ಯ, ಪ್ರೇರಕವೆಂಬ ತ್ರಿವಿಧವಾಗಿ ಆದುದನ್ನು ಶ್ವೇತಾಶ್ವತ ರೋಪನಿಷತ್ತು ಮೊದಲಾದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಆಧಾರಗಳು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಿವೆ. ಶ್ರೀಕಂಠ ಶ್ರೀಕರ ಭಾಷ್ಯಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಆಧಾರವಾಗಿರುವ ಶಿವಮಹಾ ಪುರಾಣದ ಅನೇಕ ಆಧಾರಗಳು ಆ ಭಾಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿರುವುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಾರ್ಹವಾದ ಶ್ಲೋಕವಿದು, ಪರಶಿವತತ್ತ್ವದಿಂದ ಶಕ್ತಿಯು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಜಗತ್ತಾಗುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ—

ವಿಶ್ವೋತ್ತರೋತ್ತರ ವಿಚಿತ್ರ ಮನೋರಥಸ್ಯ।
ಯಸ್ಯೈಕ ಶಕ್ತಿ ಶಕಲೇ ಸಕಲಃ ಸಮಾಪ್ತಃ।

ಅಧ್ವಾನಮಧ್ವಪತಿ ಮಧ್ವವಿದೋ ವದಂತಿ |
ತಸ್ಮೈ ನಮಸ್ಸಕಲ ಲೋಕ ವಿಲಕ್ಷಣಾಯ ||

ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮದಿಂದ. ಶಕ್ತಿಯು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಜಗತ್ತಾಗುವುದೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕಾಶ್ಮೀರಶೈವ ವೀರಶೈವಗಳೆರಡೂ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತಕ್ಕೆ ಋಣಿಯಾಗಿವೆ. ವೀರಶೈವರು ಆಗಮಗಳನ್ನು ಮಾನಿಸುವರಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ೩೬ ತತ್ತ್ವಗಳು ಅವರಿಗೆ ಮಾನ್ಯವಾದರೂ, ಕಾಶ್ಮೀರ ಶೈವರು ಅವುಗಳ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವಿಕೆಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಷಯವನ್ನು ರಚಿಸಿರುವಂತೆ, ವೀರಶೈವರು ರಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ವಾದ ಬೇರೆ ೩೬ ತತ್ತ್ವಗಳುಂಟು. ಆದರೆ ಎರಡು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗೂ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತವೇ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಲಾಗದು.

ಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿವೈಭವವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಐದನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದದ ಈ ಭಾಗವು ಪಠನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ—

ಏಕ ಏವ ಶಿವಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಮಯೋ ವಿಭುಃ |
ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪೋ ನಿರಾಕಾರೋ ನಿರ್ಗುಣೋ ನಿಷ್ಪ್ರಪಂಚಕಃ || 33 ||

ಅನಾದ್ಯವಿದ್ಯಾ ಸಂಬಂಧಾತ್ ತದಂಶೋ ಜೀವನಾಮಕಃ |
ದೇವ ತಿರ್ಯಙ್ಮನುಷ್ಯಾದಿ ಜಾತಿಭೇದೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ |
ಮಾಯೀ ಮಾಹೇಶ್ವರಸ್ತೇಷಾಂ ಪ್ರೇರಕೋ ಹೃದಿ ಸಂಸ್ಥಿತಃ || 34 ||

ಗುಣತ್ರಯಾತ್ಮಿಕಾ ಶಕ್ತಿರ್ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠಾ ಸನಾತನೀ |
ತದ್ವೈಷಮ್ಯಾತ್ ಸಮುತ್ಪನ್ನಾ ತಸ್ಮಿನ್ ವಸ್ತುತ್ರಯಾಭಿಧಾ || 35 ||

ಕಿಂಚಿತ್ ಸತ್ತ್ವರಜೋ ರೂಪಂ ಭೋಕ್ತೃಸಂಜ್ಞಕಮುಚ್ಯತೇ |
ಅತ್ಯಂತ ತಾಮಸೋಪಾಧಿರ್ಭೋಜ್ಯಮಿತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ || 36 ||

ಪರತತ್ತ್ವಮಯೋಪಾಧಿರ್ಬ್ರಹ್ಮ ಚೈತನ್ಯಮೀಶ್ವರಃ |
ಭೋಕ್ತಾ ಭೋಜ್ಯಂ ಪ್ರೇರಯಿತಾ ವಸ್ತುತ್ರಯಮಿದಂ ಸ್ಮೃತಂ ||37||

ಈ ಮಂತ್ರಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ವೀರಶೈವರ ನಿಲುವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ದ್ವಿತೀಯರಹಿತವೂ, ವಿಕಲ್ಪರಹಿತವೂ, ಆಕಾರ

ರಹಿತವೂ, ವಿಭುವೂ, ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪವೂ ಆದ ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮವು ನಿಷ್ಪ್ರಪಂಚಕವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ಆದರೆ ನಿಷ್ಪ್ರಪಂಚಕವಾದ ಪರಶಿವ ಬ್ರಹ್ಮದಿಂದ ಪ್ರಪಂಚವು ಹೇಗೆ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವುದು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಏಳುವುದು. ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುವೆನಿಸುವ ಅಚಿತ್‌ಪ್ರಪಂಚವೂ ಅದನ್ನು ಭೋಗಿ ಸುವ ಭೋಕ್ತೃರೂಪನಾದ ಜೀವನೂ, ಇಹದ ಭೋಗದಲ್ಲಿನ ಭ್ರಮೆ ಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರೇರಿಸುವ ಪ್ರೇರಕನೆನಿಸಿದ ಈಶ್ವರನೂ ಸೃಷ್ಟಿಯೊಳಗೆ ಸೇರಿದವರು. ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮವು "ಏಕ ಏವ ಶಿವಃ" ಎಂದ ಮೇಲೆ, ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲವೆಂತಿರುವ ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮವೇ ಭೋಕ್ತೃ ಭೋಗ್ಯ ಪ್ರೇರಕರೂಪವಾದರೂ ಅದ್ವೈತವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುವುದು. ಇದು ಶ್ವೇತಾ ಶ್ವತರಶ್ರುತಿಗನುಸಾರವಾಗಿದೆ—

ಏತಜ್ಜ್ಞೇಯಂ ನಿತ್ಯಮೇವಾತ್ಮಸಂಸ್ಥಂ, ನಾತಃ ಪರಂ ವೇದಿತವ್ಯಂ
ಹಿ ಕಿಂಚಿತ್ ।
ಭೋಕ್ತಾ ಭೋಗ್ಯಂ ಪ್ರೇರಿತಾರಂ ಚ ಮತ್ವಾ, ಸರ್ವಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ
ತ್ರಿವಿಧಂ ಬ್ರಹ್ಮಮೇತತ್ ॥

ಇದರ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದವಿದು—

ಇದು ನಿತ್ಯಮಾತ್ಮಸಂಸ್ಥಿಯ । ದಿದುವೆ ಜ್ಞೇಯಮಿದನುಳಿದರಿವುದೇನಿಲ್ಲಂ ॥
ಇದು ಸರ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮಂ ತಾಂ । ವಿಧತ್ರಯಂ ಭೋಕ್ತೃ ಭೋಗ್ಯಮುಂ
ಪ್ರೇರಕಮುಂ ॥

ಪ್ರಶಾಂತವಾದ ಚಿತ್‌ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಕಿಂಚಿತ್ ಚಲನವುಂಟಾದರೂ ಭೋಕ್ತೃ ಭೋಗ್ಯ ಪ್ರೇರಕವೆಂಬ ನೊರೆ ತೆರೆ ಬುದ್ಬುದಗಳುದಯವಾದರೂ ಅವು ಚಿತ್ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಚಲನಗೊಳಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯು ಯಾವುದೆಂದರೆ 'ಗುಣತ್ರಯಾತ್ಮಿಕಾ ಶಕ್ತಿಃ ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠಾ ಸನಾತನೀ" ಎಂಬುದೇ ಉತ್ತರ.

ಶಿವಾದ್ವೈತಮಂಜರಿ, ಕರಣಹಸಿಗೆ, ಸೃಷ್ಟಿವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹನ್ನೊಂದು ಲಿಂಗತತ್ತ್ವಗಳ ವಿಕಾಸ

ಸಂಗ್ರಹರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವೋಕ್ತ ಲಿಂಗತತ್ತ್ವಗಳ ವಿಕಾಸವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು :

"ಮೊದಲು ನಿಃಕಲಬ್ರಹ್ಮವು; ಆ ನಿಃಕಲಬ್ರಹ್ಮದಿಂದ ಚಿತ್ತು; ಆ ಚಿತ್ತಿನಿಂದ ಚಿನ್ನಾದ ಚಿದ್ಬಿಂದು ಚಿತ್ಕಲೆಗಳು ಪುಟ್ಟಿದುವು. ಆ ಚಿನ್ನಾದ ಚಿದ್ಬಿಂದು ಚಿತ್ಕಳೆ ಮೂಲ ಚಿತ್ತೆಂಬ ಚತುರ್ವಿಧವು ಘಟ್ಟಿಗೊಂಡು ಅಖಂಡ ಗೋಳಾಕಾರ ತೇಜೋಮೂರ್ತಿಯಪ್ಪ ಮಹಾಲಿಂಗವಾಯಿತು. ಆ ಮಹಾಲಿಂಗದಿಂದ ಸದಾಶಿವಮೂರ್ತಿ ಪುಟ್ಟಿದನು; ಆ ಸದಾಶಿವನ ಪಂಚಮುಖದಿಂದ ಭೂತಂಗಳು ಪುಟ್ಟಿದವು; ಗೋಪ್ಯಮುಖದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನು ಪುಟ್ಟಿದನು. ಅಂತಪ್ಪ ಪರಬ್ರಹ್ಮದಿಂದಾದ ಅಂಗಸ್ಥಲವೊಂದಕ್ಕೆ ಕವಳಿಗೆಯಾಗಿ ಸೇರಿದ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ತತ್ತ್ವಂಗಳು–ಅವು ಎಂತಾವೆಲಾ ಸ್ವಾಮಿಯೆಂದು ಬೆಸಗೊಂಡೊಡೆ—ಅರಿವು ರೂಪಮಾದ ಶ್ರವಣಾದಿ ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳೈದು ಕರ್ಮ ಕ್ರಿಯಾರೂಪಮಾದ ವಾಗಾದಿ ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳೈದು, ಶಬ್ದ ವಿಷಯವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಂಗಳೈದು, ಪ್ರಾಣಾದಿ ವಾಯುಗಳೈದು ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದೇ ಅಂಗವು ... ಮಹಾಲಿಂಗವು ತಾನೆ ಹನ್ನೊಂದು ತೆರನಾಯಿತು. ಏಕಾದಶ ತತ್ತ್ವಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಳೆಯಿತು. ಇಂತು ಏಕಾದಶ ತತ್ತ್ವಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಳೆದ ಪರಿಕ್ರಮಂ ತರುವಾಯದ ನಿಲುಕಡೆಯು ಹ್ಯಾಗಿಪ್ಪುದೆಲೆ ಸ್ವಾಮಿಯೆಂದು ಬೆಸರಗೊಂಡೊಂಡೆ—ಶಾಂತಿ ಶಕ್ತಿಯೆ ಮೊದಲಾದ ಶಕ್ತಿಗಳೈದು, ಶಿವಸಾದಾಖ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ತೃಗಳೈದು, ಈ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಉಪರಿಯಾಗಿ ತೋರುವ ಮೇಲಣ ಮಹಾಲಿಂಗತತ್ತ್ವ ತಾನೊಂದು. ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಣವ ಪಾಲಿಸಿದ ಅಂಗ ಸಂಬಂಧವಾದ ತತ್ತ್ವಗಳಿಪ್ಪತ್ತೈದು, ಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧವಾದ ತತ್ತ್ವಗಳು ಹನ್ನೊಂದು, ಅಂಗಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧವಾದ ಉಭಯತತ್ತ್ವಂಗಳೂ ಕೂಡಿ ಮೂವತ್ತಾರು ತತ್ತ್ವಂಗಳಾದವು."

ಸ್ವಪ್ರಭಾನಂದಶಿವಾಚಾರ್ಯವಿರಚಿತ ಶಿವಾದ್ವೈತಮಂಜರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹನ್ನೊಂದು ಲಿಂಗ ತತ್ತ್ವಗಳು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ—"ಶಾಂತ್ಯತೀತೋತ್ತರಾಖ್ಯ ಮಹಾಲಿಂಗ ತತ್ತ್ವಮೇಕಂ, ಶಿಷ್ಟ ಪಂಚಲಿಂಗಗತ ಕಲಾಪಂಚಕಂ, ಶಿವಸಾದಾಖ್ಯ, ಮೂರ್ತಿಸಾದಾಖ್ಯ, ಕರ್ಮಸಾದಾಖ್ಯ, ಕರ್ತೃಸಾದಾಖ್ಯ, ರೂಪಸಾದಾಖ್ಯಪಂಚಕಂ ಚ ಮಿಳಿತ್ವಾ ಲಿಂಗತತ್ತ್ವಾನ್ಯೇಕಾದಶೇತಿ ಸಂಕೇತಃ"

ಕರಣ ಹಸಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇತರ ಆಧಾರಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತತ್ತ್ವಾತೀತವಾದ ನಿಃಕಲಬ್ರಹ್ಮದವರೆಗೆ, ತತ್ತ್ವಾತೀತಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗುತ್ತ ಬರುವುದೆಂಬುದು ತಿಳಿದು ಬರುವುದು. ಆಧಾರಾಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಡುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆಯೆಂದು ಆಧಾರಗಳೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ತಿಳಿದಿರುವುದನ್ನು ಸುಲಭ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ.—ಏನೇನೂ ಇಲ್ಲದಂದು ಇದ್ದುದು. "ಸರ್ವಶೂನ್ಯ ನಿರಾಲಂಬ ಬ್ರಹ್ಮ" (ನಿರವಯುವಲಿಂಗ) ; ಇದು 'ತಿಳಿದುಪ್ಪವೇ ಘಟ್ಟಿಗೊಂಡು ಎರೆಮುಪ್ಪವಾದ ಹಾಗೆ' ಆಗಲು ಆದುದು ನಿರಂಜನ ಬ್ರಹ್ಮ ; ಇದರ 'ನಿರಂಜನೋಂಕಾರ ಶಕ್ತಿಯ ನೆನಹು ಮಾತ್ರದಿಂದ' ಆದುದು ಶೂನ್ಯಲಿಂಗ; ಇದರ ಮಹಾಜ್ಞಾನ ಚಿತ್ತಿನ ನೆನಹು ಮಾತ್ರದಿಂದ' ಆದುದು ನಿಷ್ಕಲ ಬ್ರಹ್ಮ ; 'ಇದರ ಜ್ಞಾನ ಚಿತ್ತು, ಆ ಚಿತ್ತಿನ ಚಿನ್ನಾದ, ಚಿದ್ಬಿಂದು ಚಿತ್ಕಳೆ ಚತುರ್ವಿಧವು ಗಟ್ಟಿಗೊಂಡು ಆದುದು ಮಹಾಲಿಂಗ ; ಇದರಿಂದ ಸದಾಶಿವ ಮೂರ್ತಿಯಾದನು. ಸದಾಶಿವಮೂರ್ತಿಯ ಪಂಚಮುಖದಿಂದ ಮಹಾಲಿಂಗವೂ ಕರ್ಮಸಾದಾಖ್ಯಾದಿ ಐದು ಸಾದಾಖ್ಯಗಳೂ ನಿವೃತ್ತಿಕಲೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಐದು ಕಲೆಗಳೂ ಸೇರಿ ಆಗುವ ಹನ್ನೊಂದು ಲಿಂಗತತ್ತ್ವಗಳ ಆವಿರ್ಭಾವವಾಗುವುದು. ಸದಾಶಿವನ ಪಂಚಮುಖಗಳಿಂದ ಶಕ್ತಿಗಳು ಆವಿರ್ಭಾವವಾಗಿ ಅವುಗಳಿಂದ ಪಂಚಭೂತಗಳು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವುವು. ಈ ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದಲೇ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯ ಪಂಚಕ, ವಿಷಯ ಪಂಚಕ, ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ ಪಂಚಕ, ವಾಯು ಪಂಚಕ, ಅಂತಃಕರಣ ಪಂಚಕಗಳಾಗುವುದು ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ನಿರವಯುವ ಲಿಂಗವು ನಿರಂಜನ ಬ್ರಹ್ಮನಾದುದು ಹೇಗೆ, ನಿರಂಜನಬ್ರಹ್ಮವು ಶೂನ್ಯಲಿಂಗವಾದುದು ಹೇಗೆ, ಆ ಶೂನ್ಯಲಿಂಗವು ನಿಷ್ಕಲಬ್ರಹ್ಮನಾದುದು ಹೇಗೆ, ನಿಷ್ಕಲ ಬ್ರಹ್ಮವು ಮಹಾಲಿಂಗವಾದುದು ಹೇಗೆ, ಒಂದೊಂದಕ್ಕಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಅರಿಯಲು 'ವೀರಶೈವ ತತ್ತ್ವ ಪ್ರಕಾಶಿಕೆ'ಯ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನಿಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ—

"ತೋರಿಕೆಗಳೇನೂ ತೋರದಂದು ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ತೆರಹಿಲ್ಲದೆ, ಕುರುಹಿಲ್ಲದೆ, ಬರಿದಲ್ಲದೆ, ಮತ್ತೊಂದರ

ವಿಲ್ಲದೆ ಅಖಂಡರೂಪ ಚೈತನ್ಯಮಾಗಿ, ಕೇವಲ ತಾನೆಯಾಗಿ ಅಖಂಡ ಮಹಾ ಚಿದಾಕಾಶರೂಪಮಾದ ನಿರಂಜನಬ್ರಹ್ಮವೇ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ಅನಿರ್ವಾಚ್ಯ ವಾಗಿರ್ಪುದೇ ನಿರವಯವಲಿಂಗ.... ನಿರವಯವ ಲಿಂಗಸ್ವರೂಪವು ಹೇಳು ವುದಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ಯ. ಅದೇನು ಕಾರಣವೆಂದೊಡೆ, ಒಂದು ಶ್ರುತಿ 'ಯತೋ ವಾಚೋ ನಿವರ್ತಂತೆ ಅಪ್ರಾಪ್ಯ ಮನಸಾ ಸಹ' ಎನ್ನುತ್ತಿಹುದು. ಮತ್ತೊಂದು ಶ್ರುತಿ "ಅತ್ಯತಿಷ್ಠದ್ದಶಾಂಗುಲಂ" ಎನ್ನುತ್ತಿಹುದು........ ಆ ನಿರವಯವಲಿಂಗವು ತನ್ನ ಲೀಲಾ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಅಖಂಡ ಚಿದಾಕಾಶಸ್ವರೂಪಮಾದ ನಿರಂಜನಬ್ರಹ್ಮವಾಯಿತು. ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ಮರಣೆಯೆಂದುದು ಸೂಕ್ಷ್ಮದೊಳಗಣ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ಮರಣೆಯೆಂದುದೂ, ನಾದ ವೆಂದುದೂ ಒಂದೆ.... ಆ ನಿರಂಜನಬ್ರಹ್ಮವು ತನ್ನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ಮರಣೆಯ ಚೈತನ್ಯಕಳೆಯಾಗಿ ಅಖಂಡ ಚಿದಾಕಾಶ' ರೂಪಮಾದ ಶೂನ್ಯಲಿಂಗ ವಾಯಿತು. ಆ ಶೂನ್ಯಲಿಂಗವು ತನ್ನ ಸ್ಮರಣೆಯಾದ ನಾದಘೋಷದ ಚೈತನ್ಯಕಳೆಯಾಗಿ, ಅಖಂಡಾದ್ವಯ ನಿತ್ಯನಿರವಯವಜ್ಞಾನಪ್ರಭಾ ಚಿದಾಕಾಶಸ್ವರೂಪವಾದ ನಿಷ್ಕಲಬ್ರಹ್ಮವಾಯಿತು."

ಇದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಆಲೋಚಿಸುವ. ಅಂದು-ಇಂದು-ಎಂದು-ಎಂದೆನಲಿಲ್ಲದಂದು, ಆದಿ ಅನಾದಿ ಇಲ್ಲದಂದು, ಇದ್ದುದು ಎಂಬ ಕುರುಹಿಲ್ಲದಂದು, ಇಲ್ಲದಂತೆ ಇದ್ದುದು—ನಿರವಯವಲಿಂಗವು; ಗಗನ ದಾಚೆಗೆ ಅಲ್ಲ, ಗಗನ ಕುಸುಮದಾಚೆಗೆ ಅಲ್ಲ, ಗಗನಕುಸುಮಪರಿಮಳದಾಚೆಗೆ ಅದು ಇದ್ದುದು ತನ್ನ ತಾನರಿಯದಂತೆ. ಈ ನಿರವಯವ ಲಿಂಗವೇ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತದ ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರೇತವಾಗಿದೆ.

ನಿರಂಜನಬ್ರಹ್ಮವು ತೆರಹಿಲ್ಲದುದು ಎಂದರೆ ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿರದುದು; ಕುರುಹಿಲ್ಲದುದು ಎಂದರೆ 'ಇದಮಿತ್ಥಂ' ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದಂತಿರುವುದು. ಆದರೂ ಅದು ಬರಿದಲ್ಲದುದು ಎಂದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ; ಅದು ಅರಿವಿನ ಮುದ್ದೆಯಾದರೂ "ಇದಂ" "ಅದಃ" ಎಂಬ ದ್ವೈತಭಾವನೆಯಿಲ್ಲ ದುದಾಗಿ "ಮತ್ತೊಂದರಿವಿಲ್ಲದೆ" ಇರ್ಪುದು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲಿನ ಹಂತವಾದುದು ನಿರವಯವ ಬ್ರಹ್ಮವು. "ನಿರಂಜನಬ್ರಹ್ಮವೇ ನಿಶ್ಯಬ್ದಮಾಗಿ ಅನಿರ್ವಾಚ್ಯವಾಗಿರ್ಪುದೇ ನಿರವಯಲಿಂಗ'' ಎಂದು ಹೇಳ

ಲಾಗಿದೆ. ನಾದದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದವಿದೆ. ನಾದಬಿಂದುಗಳು ಹೊರಹೊಮ್ಮದ ಮುನ್ನಿನ ಸ್ಥಿತಿ ನಿಶ್ಶಬ್ದವಾದ ನಿರವಯಲಿಂಗ. ಅದು ವಾಙ್ಮನಾತೀತವಾದುದ ರಿಂದ ಅನಿರ್ವಾಚ್ಯ; ಆದುದರಿಂದ 'ಅಪ್ರಾಪ್ಯ ಮನಸಾ ಸಃ' ಅದು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು. ಅದು ವಿಶ್ವೋತ್ತೀರ್ಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ 'ಅತ್ಯತಿಷ್ಠದ್ದಶಾಂಗುಲಂ' ಎನಿಸಿದೆ. ವೀರಶೈವತತ್ತ್ವ ಪ್ರಕಾಶಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವಿವರಣೆಯಿದೆ—

"ಲೀಲೆಯೆ ನೆನಹು. ಅದೇ ಅದಿರು, ಅದರಿದ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ ನಾದಘೋಷವುಂಟಾಗುವುದೆಂದರೆ.... ಜಗತ್ಕಾರಣವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿ ವೈಭವಲೀಲೆ ತೋರಿತು. ಆ ನೆನಹೇ ನಿಷ್ಕಳ ಚಿತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು.... ಆ ಚಿತ್ತಿನ ಚಿತ್‌ಪ್ರಭಾಚೈತನ್ಯಘೋಷವೆ ಚಿನ್ನಾದ. ಆ ಚಿತ್ಕಳೆ ಚಿನ್ನಾದವೆರಡರ ಸಮರಸಾನಂದ ಪ್ರವಾಹದ ಘಟ್ಟಿಯೇ ಚಿದ್ಬಿಂದು........ ಚಿತ್ತೇ, ಈ ಚಿತ್ಕಳೆ ಚಿನ್ನಾದ ಚಿದ್ಬಿಂದುವೆಂಬ ಮೂರರೊಡನೆ ಸಮರಸಾ ನಂದವಾಗಿ ಘಟ್ಟಿಗೊಂಡು.... ಅಖಂಡ ಗೋಳಾಕಾರ ತೇಜೋಮೂರ್ತಿ ಯಾದ 'ಓಂ' ಎಂಬ ಪ್ರಣವರೂಪವಾಗಿ, ಕೇವಲ ಶುದ್ಧ ನಿಷ್ಕಳ ಚಿದ್ಬಿಂದು ವಾಯಿತು. ಹೀಂಗಾದಾಗಲು ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ನಿಷ್ಕಲ ಬ್ರಹ್ಮವೇ, ಈ ನಿಷ್ಕಳ ಬಿಂದುವಿನ ಚೈತನ್ಯ ಕಳಾರೂಪವಾಗಿ ನಿಷ್ಕಳ ಮಹಾಲಿಂಗ ವೆನ್ನಲ್ಪಡುವುದು."

ಪ್ರಶಾಂತವಾದ ನಿಸ್ತರಂಗಾಂಬುಧಿಯಂತೆ, ನಿವಾತ ಜ್ಯೋತಿಯಂತೆ, ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿನ ಚಿತ್ತದಂತೆ ನಿರಾಲಂಬವಾಗಿ ತಾನು ತಾನೇ ಆಗಿರುವ ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮ ಚೈತನ್ಯವೆ "ನಿರವಯವಲಿಂಗ". ಅದರಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿ ವೈಭವಲೀಲೆ ತೋರುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ ಆಗುವ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ಮರಣೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು "ನಿರಂಜನ ಬ್ರಹ್ಮ"ವೆನ್ನುವರು. ಆಗ ಆಗುವ ನೆನಹು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದಾಗ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು 'ನಿಷ್ಕಲ ಬ್ರಹ್ಮ'ವೆನ್ನುವರು. "ಲೀಲೆಯೇ ನೆನಹು, ಅದೇ ಅದಿರು, ಅದರಿದ ಮಾತ್ರ ದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ನಾದಘೋಷವುಂಟಾಗುವುದು." ಚಿತ್ತಿನ ಪ್ರಭೆಯೇ ಕಳೆ; ಚಿತ್‌ಪ್ರಭಾಘೋಷವೆ ನಾದ; ಇವೆರಡೂ ಸೇರಿ ಬಿಂದುವಾಗುವುದು. ನಾದ ಬಿಂದು ಕಳೆಗಳೂ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸಿದ ಚಿತ್ತವೂ ಸೇರಿ ಓಂ ಪೀಠವಾಗಿರುವ ಮಹಾಲಿಂಗವೆಂಬುದು ಸಾರಾಂಶ.

ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಮೂಲವು ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರೋಪನಿಷತ್ತೆಂದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದುದು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಋಗ್ವೇದಾಂತರ್ಗತ ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತ. ಆ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ 'ಕಾಮಸ್ತದಗ್ರೇ' ಎಂದು ಮೊದಲಾಗುವ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಕಾಮ'ವೆಂದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸೃಷ್ಟಿ ವೈಭವ ಲೀಲೆಯೇ; ಇದು ಇಚ್ಛಾ ಶಕ್ತಿಯ ಆವಿರ್ಭಾವವಾಗಿದೆ. "ತಪಸಸ್ತನ್ಮಹಿನಾಽಜಾಯತೈಕಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯ ಆವಿರ್ಭಾವವಾಗಿದೆ. "ತಪಃ ಸ್ರಷ್ಟವ್ಯ ಪರ್ಯಾಲೋಚನ ರೂಪತ್ವಂ" ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಷಯಕವಾದ ಮುಂದಿನ ನಾಸದೀಯಸೂಕ್ತ ಮಂತ್ರದ ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯವಿದು-- "ಏವಂ ಮಾಯಾ ಸಹಿತಃ ಪರಮೇಶ್ವರಃ ಸರ್ವಂ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟ್ವಾ, ಸ್ವಯಂಚಾನುಪ್ರವಿಶ್ಯ ಭೋಕ್ತೃ ಭೋಗ್ಯಾದಿರೂಪೇಣ ವಿಭಾಗಂ ಕೃತವಾನಿತ್ಯರ್ಥಃ" ಇನ್ನು ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ "ಭೋಕ್ತಾ ಭೋಗ್ಯಂ ಪ್ರೇರಿತಾರಂ ಚ ಮತ್ವಾ ಸರ್ವಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ತ್ರಿವಿಧಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಮೇತತ್" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ನಾಸದೀಯಸೂಕ್ತ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ, ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾದೆ. "ಸಿದ್ಧಾಂತ ಶಿಖಾಮಣಿ"ಯಲ್ಲಿ "ಭೋಕ್ತಾ ಭೋಜ್ಯಂ ಪ್ರೇರಯಿತಾ ವಸ್ತುತ್ರಯಮಿದಂ ಸ್ಮೃತಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರ ಮೂಲವು ನಾಸದೀಯ ಸೂಕ್ತವೂ ತದನುಸಾರವಾದ ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರೋಪನಿಷತ್ತೂ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದಂತಾಯಿತು.

ಸರ್ವಶೂನ್ಯನಿರಾಲಂಬ ಸ್ಥಳದ ವಚನಗಳು

ಆದಿ ಮಧ್ಯಾವಸಾನವಿಲ್ಲದಂದು, ಆದಿಅನಾದಿ ಬಿಂದು ಕಳೆಗಳಿಲ್ಲದಂದು, ಸಾವಯವ ನಿರವಯವವಿಲ್ಲದೆಂದು, ತತ್ತ್ವ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಾದಿ ಲೋಕಾದಿ ಲೋಕಂಗಳೇನೂ ಇಲ್ಲದಂದು, ನಿತ್ಯನಿರಂಜನ ಪರವಸ್ತು, ನೀನೊಬ್ಬನೆಯಿದ್ದೆಯಲ್ಲಾ ಮಹಾಲಿಂಗಗುರುಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪ್ರಭುವೇ.

ಪೃಥ್ವಿ, ಅಪ್ಪು, ತೇಜ, ವಾಯು, ಆಕಾಶ, ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ಆತ್ಮನೆಂಬ ಅಷ್ಟತನುಮೂರ್ತಿಸ್ವರೂಪಗೊಳ್ಳದಂದು, ನಾನು ನೀನೆಂಬ ಭ್ರಾಂತ ಸೂತಕ ಹುಟ್ಟದಂದು, ನಾಮರೂಪು ಕ್ರಿಯೆಗಳೇನೂ ಏನೂ ಇಲ್ಲಂದು, ಸರ್ವಶೂನ್ಯವಾಗಿದ್ದೆಯಲ್ಲ ನೀನು ಮಹಾಲಿಂಗ ಗುರುಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪ್ರಭುವೇ.